

VILNIAUS LOPŠELIS – DARŽELIS „PAGRANDUKAS“

IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMA

„PAGRANDUKAS“

2017 m.

VILNIAUS LOPŠELIS – DARŽELIS „PAGRANDUKAS“

PRITARTA

Vilniaus miesto savivaldybės
administracijos direktoriaus
2017 m.
įsakymu Nr.

PATVIRTINTA

Vilniaus lopšelio – darželio „Pagrandukas“
direktoriaus 2017 m. balandžio 12 d.
įsakymu Nr. V - 21

IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMA

„PAGRANDUKAS“

Programa parengta 2017 m.

Turinys

1. BENDROSIOS NUOSTATOS	4
2. IKIMOKYKLINIO UGDYMO PRINCIPAI	9
3. TIKSLAI IR UŽDAVINIAI	10
4. IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMOS MODELIS	11
5. IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMOS TURINYS, UGDYMO GAIRĖS, PRIEMONĖS IR APLINKA	12
5.1. SVEIKATOS SAUGOJIMO KOMPETENCIJA	13
5.2. SOCIALINĖ KOMPETENCIJA	17
5.3. PAŽINIMO KOMPETENCIJA	27
5.4. KALBOS IR KOMUNIKAVIMO KOMPETENCIJA	39
5.5. MENINĖ KOMPETENCIJA	47
6. UGDYMO PASIEKIMAI IR JŲ VERTINIMAS	54
7. LITERATŪRA IR INFORMACIJOS ŠALTINIAI	57
PRIEDAI	59
1 priedas. REKOMENDUOJAMOS TEMOS ATSIŽVELGIANT Į KIEKVIENĄ KOMPETENCIJĄ	60
2 priedas. IKIMOKYKLINIO IR PRIEŠMOKYKLINIO AMŽIAUS VAIKŲ PASIEKIMŲ DERMĖ	62

1. BENDROSIOS NUOSTATOS

1.1. Bendros žinios apie įstaigą:

- Visas institucijos pavadinimas – Vilniaus lopšelis-darželis „Pagrandukas“ (toliau – lopšelis-darželis).
- Lopšelio-darželio įsteigimo data: 1977-10-28.

1.2. Lopšelio - darželio teisinė forma: biudžetinė įstaiga.

1.3. Lopšelio - darželio grupė: ikimokyklinio ugdymo mokykla, kodas - 3110.

1.4. Tipas: lopšelis – darželis, kodas - 3112.

1.5. Lopšelio - darželio adresas: Mindaugo g. 15a, LT – 03225 Vilnius.

1.6. Lopšelio - darželio telefonas/faksas: (8 5) 233 92 26, telefonas 233 75 45.

1.7. Lopšelio - darželio elektroninio pašto adresas: rastine@pagrandukas.vilnius.lm.lt

1.8. Lopšelio – darželio internetinės svetainės adresas: www.pagrandukas.vilnius.lm.lt

1.9. Ugdymo kalba: lietuvių kalba.

1.10. Lopšelis-darželis „Pagrandukas“ yra Vilniaus savivaldybės įsteigta neformaliojo ugdymo institucija, priskiriama ikimokyklinio ugdymo mokyklų tipui ir padedanti tėvams vykdyti vaikų ugdymo funkcijas.

1.11. Lopšelis-darželis dirba pagal šią steigėjo patvirtintą individualią lopšelio-darželio ikimokyklinio ugdymo programą. Vilniaus lopšelio-darželio „Pagrandukas“ (toliau tekste – Darželis) Ikimokyklinio ugdymo programa (toliau tekste – Programa) siekiama tenkinti pagrindinius 1 – 7 metų vaiko poreikius: saugumo, sveikatos, judėjimo, žaidimo, bendravimo, bendradarbiavimo, pažinimo, saviraiškos. Programoje atsižvelgta į individualiuosius ir specialiuosius poreikius. Specialiųjų poreikių vaikai integruojami į bendrojo ugdymo grupes.

1.12. Lopšelio-darželio veiklos koordinatorius: Vilniaus savivaldybės administracijos Švietimo skyrius.

1.13. Lopšelio-darželio struktūra:

- vaikų lopšelis – 1,5 - 3 metų vaikams;
- vaikų darželis - 3-5 (6) metų vaikams;
- mišraus amžiaus vaikų grupė;
- priešmokyklinio ugdymo grupė(s) – 6-7 metų vaikams, dirbanti pagal Bendrąją priešmokyklinio ugdymo ir ugdymosi programą.

1.14. Lopšelio-darželio „Pagrandukas“ bendruomenės filosofija:

- **Vaikystė – šiuolaikinio ugdymo vertybė.**
- **Drauge su šeima – artyn vaiko.**

Darželis yra vieninga ugdymo(si) institucija, užtikrinanti ugdymo ir socializacijos tęstinumą, galimybę sėkmingiau spręsti adaptacijos problemas, kokybišką tėvų (globėjų) ir pedagogų bendravimą, bendradarbiavimą.

Programa teigia, kad šeima yra pirmasis vaiko mokytojas bei remiasi nuostata, kad šeimos dalyvavimas yra svarbiausia sąlyga stiprinant ir plečiant vaikų ugdymą grupėje, atsižvelgiant į namuose įgytus pomėgius ir žinias. Tėvai (globėjai) nuolatos gauna informaciją apie įstaigos darbo organizavimą, jos veiklos tikslus, uždavinius, ugdymo(si) turinį, skatinami dalyvauti ugdymo procese – teikti siūlymus organizuojant ugdymo procesus, organizuoti ekskursijas, asistuoti auklėtojais, talkinti organizuojant šventes ir pramogas. Nuolatinis ryšys naudingas visai Darželio bendruomenei: tėvams (globėjams), pedagogams, vaikams. Vaikai, matydami jiems brangius asmenis grupėje, pasijunta saugesni ir labiau pasitikintys.

Ikimokyklinis amžius yra labai svarbus žmogaus gyvenimo tarpsnis, nes šiuo laikotarpiu susiklosto asmenybės pagrindai. Vaikams turi būti keliami pamatuoti reikalavimai, suteikta galimybė ugdytis taip, kad būtų pasiekta ugdymo(si) sėkmė. Suaugusiojo vaidmuo – padėti vaikams nugalėti kliūtis tobulėjimo kelyje. Šiuolaikinis ugdymas grindžiamas supratimu, kad ugdymas(is) yra konstruktyvi paties individo veikla, sudarant jam ugdymo(si) sąlygas bei suteikiant paramą. Vaikai ugdomi, remdamiesi sukaupta patirtimi, įgūdžiais bei jiems būdingais pasaulio pažinimo ir mokymosi būdais. Pedagogas privalo parinkti ugdymo metodus, kurie tenkintų individualius vaiko poreikius. Programa remiasi Lietuvos strateginiuose švietimo dokumentuose išskiriamosiomis prioritetinėmis laukiamų ugdymo rezultatų kryptimis: vaiko individualių galių plėtojimu, t. y. pozityviai nusiteikęs, vaiko santykių su kitais plėtojimu, t. y. bendraujantis ir bendradarbiaujantis bei aktyvus visuomenės narys, ir vaiko įgalinimas mokytis, t. y. pasirengęs mokytis visą gyvenimą.

Programos „Pagrandukas“ ugdymo turinys sudarytas orientuojantis į intelektualinį ir emocinį vaiko brandinimą bei pagrindinių vaiko kompetencijų (gebėjimų) – socialinės, komunikavimo, pasaulio pažinimo, sveikatos saugojimo, meninės – ugdymą(si).

1.15. Lopšelio-darželio savitumas.

Darželis – įstaiga atvira visuomenei. Bendrauja su Vilniaus miesto bei Lietuvos Respublikos ikimokyklinio ugdymo įstaigomis, bendrojo lavinimo mokyklomis, švietimo, sveikatos priežiūros, mokslo, sporto, teisėsaugos, vaiko teisių ir kitomis institucijomis.

Lopšelis - darželis „Pagrandukas“ - atvira naujovėms, nuolat ieškanti geresnių darbo metodų ir formų organizacija, savo veiklos strategiją įgyvendinanti programiniu būdu. Įstaigos pedagogai kūrybiškai taiko įvairius būdus ir metodus organizuodami sveikatos ugdymą. Nuo 2010 m. įstaigoje vykdomas sveikatingumo projektas „Saugus ir sveikas vaikas“. Daug metų sistemingas ir efektingas sveikatos ugdymas vyksta pagal parengtą sveikatos ugdymo planą. Sveikata ir ekologija - vaikų ugdyme neatsiejami dalykai. Sistemingai įgyvendinami sveikatos, ekologijos ugdymo projektai,

dalyvaujama akcijose, konkursuose, kuriuos organizuoja Vilniaus miesto savivaldybė, Vilniaus visuomenės sveikatos priežiūros biuras.

Kasmet įstaiga tampa vis informatyvesnė. Įstaigos pedagogai ir ugdytiniai nuolat dalyvauja respublikiniuose ir Vilniaus mieste organizuojamuose renginiuose: sveikos gyvensenos konferencijose, seminaruose, meniniuose konkursuose, projektuose, parodose, sportinėse varžybose.

Sudarytos dvišalės bendradarbiavimo sutartys su Vilniaus Simono Daukanto progimnazija, su Vilniaus lopšeliu - darželiu „Mažylis“, su Algirdo muzikos mokykla, Varėnos miesto lopšeliu - darželiu „Pasaka“, su Vilniaus J. Vienožinskio dailės mokykla, su Lietuvos nacionaliniu muziejumi.

Lopšelis – darželis „Pagrandukas“ yra puikioje geografinėje padėtyje - Naujamiesčio mikrorajone ir priklauso Vilniaus miesto Naujamiesčio mikrorajono ikimokyklinių ugdymo įstaigų pedagogų metodiniam būreliui „Spindulys“. Darželio pedagogai aktyviai dalyvauja šio metodinio būrelio organizuojamoje veikloje ir patys dalinasi savo gerąja darbo patirtimi su kitų ikimokyklinių įstaigų pedagogais. Taip pat lopšelio - darželio „Pagrandukas“ vieta ypatinga ir tuo, kad nuo kalvos, ant kurios yra darželis, puikiai matomas ir greitai pasiekiamas stūkso senamiestis. Darželio pedagogai su ugdytiniais turi puikias galimybes lankyti Vilniaus senamiestyje esančius istorinius paminklus, vesti edukacines valandėles senamiesčio skveruose, lankytis įvairiuose muziejuose bei bibliotekose. Todėl įstaiga aktyviai bendradarbiauja su Lietuvos nacionaliniu muziejumi, su V. Kasiulio dailės muziejumi, su Lietuvos dailės muziejumi, Radvilų rūmais, Signatarų namais, A. Mickevičiaus viešąja biblioteka, kur ugdytiniais vedamos edukacinės valandėlės, kurių metu ugdytiniai pradeda geriau pažinti lietuvių tautos kultūrą, jos tradicijas, įgyja pirmųjų istorinių žinių apie Vilniaus miestą, lavina meninį skonį ir estetinį suvokimą. Taip pat puikiai išnaudojama ir Naujamiesčio teritorija - bendradarbiaujama su Vilniaus apskrities vyriausiuoju komisariatu, su Vilniaus apskrities gelbėjimo tarnyba, su Saugaus eismo mokykla, kur ugdytiniai įgyja pažintinės patirties apie saugų elgesį gatvėje, namuose, butyje - ugdosi sveikos ir saugios gyvensenos įgūdžius.

Įstaigos aplinka pasižymi tam tikru savitumu. Nedidelė, bet labai jauki tarp senų klevų ir uosių išsidėsčiusi lopšelio - darželio teritorija, kurioje iš medienos įrengtos ir nuolat tobulinamos patrauklios, funkcionalios vaikų žaidimų aikštelės. Labai jauki ir patraukli, įrengta laikantis etnokultūrinės stilistikos, lopšelio - darželio vidaus patalpų aplinka. Nuolat keičiamos vaikų ir pedagogų darbelių ekspozicijos grupėse bei koridoriuose.

Vaikų muzikinis ugdymas, kūno kultūros valandėlės, dauguma šventinių renginių ir pramogų vyksta erdvioje salėje, įrengtoje panaudojant tautodailės elementus bei liaudies meistrų darbus. Veikia seklytėlė - muziejus, kurioje kaupiami sendaikčiai bei senovinius rakandus. Lopšelyje - darželyje priimami geriausi respublikos vaikų muzikos bei teatro atlikėjai.

Priešmokyklinėje grupėje integruojama tarptautinė sunkumų įveikimo programa „Zipio draugai“, kurioje VŠĮ „Vaiko labui“.

Įstaiga nuolat siekia, kad kiekviena grupė būtų savita savo aplinka, kiekvienas pedagogas turėtų individualų darbo stilių, o įstaiga - savo veidą.

1.16. Vaikai ir jų poreikiai

Lopšelių-darželių „Pagrandukas“ lanko lietuvių šeimų vaikai nuo 2 iki 7 metų amžiaus. Yra nedidelė dalis vaikų iš mišrių ar kitakalbių šeimų. Dauguma vaikų auga palankioje socialinėje aplinkoje, materialiai aprūpintose šeimose.

Viena iš svarbiausių programos siekiamybių – abipusiu supratimu pagrįstas bendradarbiavimas bei partnerystė su ugdytinių šeimomis.

Ugdymo programa parengta siekiant tęstinumo tarp ikimokyklinio, priešmokyklinio ir pradinio mokyklinio ugdymo grandžių. Lankstūs ugdymo proceso organizavimo būdai bei priemonės lopšelyje-darželyje „Pagrandukas“ sudaro prielaidas individualių vaiko gebėjimų ar, reikalui esant, specialiųjų poreikių tenkinimui, atsižvelgiant į specialistų rekomendacijas bei siūlymus. Kas metai atsiranda vis daugiau gabių bei talentingų vaikų, kuriems sudaromos sąlygos jų gebėjimų sklaidai, saviraiškos tenkinimui (dalyvavimas konkursuose, parodose, įstaigos renginiuose).

Vadovaudamasi Lietuvos valstybės įstatymais bei strateginiais vaikų ugdymo dokumentais, programa „Pagrandukas“ pirmiausiai siekia tenkinti pagrindinius vaiko saugumo, sveikatos saugojimo poreikius, o taip pat vaiko poreikį žaisti, tyrinėti, eksperimentuoti, aktyviai reikštis įvairiomis meninės raiškos priemonėmis, būti pastebėtam bei pripažintam. Ši programa siekia užtikrinti vaiko teisę tinkamai ugdytis, suvokiant asmeninę egzistenciją kaip sąveikaujančią visumą, suteikia erdvę vaiko prigimtinių galių tobulinimui(si), visuminiam asmenybės ugdymui(si).

1.17. Tėvų (globėjų) ir vietos bendruomenės poreikiai

Atsižvelgdami į tėvų pageidavimus ir lūkesčius, atlikus tėvų apklausas vaiko atžvilgiu, darželis tenkina svarbiausius vaiko poreikius: judėjimo, fizinio ir psichinio saugumo, bendravimo, pažinimo, saviraiškos, puoselėja vaiko individualumą, iniciatyvumą, kūrybiškumą.

Lopšelyje – darželyje „Pagrandukas“ bendruomenė, numatant vaiko ugdymo(si) darną garantuojančias sąlygas, siekia glaudžiai bendradarbiauti su šeima, skatinti tėvų dalyvavimą įstaigos veikloje, siekia pažinti ugdytinių šeimas, domisi vaiką supančia emocija, socialine ir kultūrine aplinka, užtikrinant informacijos konfidencialumą. Taikomi įvairūs bendradarbiavimo su šeima būdai ir formos: tėvų susirinkimai, individualios konsultacijos, individualūs pokalbiai, apsilankymai namuose (reikalui esant), atvirų durų dienos, išvykos, šventiniai renginiai, bendra veikla ir darbų parodos, skelbimų lentos, rašteliai ir laiškai, elektroninis paštas, internetinė svetainė, socialiniai tinklai.

Įstaigos bendruomenė yra suformavusi savo kultūrinės tradicijas ir nuolat jas tobulina. Pasiteisino etnokultūrinio ugdymo integravimas: su tėvais ir kitais bendruomenės nariais bei svečiais iš įvairių Lietuvos etnografinių regionų organizuojant įvairius renginius vaikams ir su vaikais pagal lietuvių etnines tradicijas bei papročius, jaučiama didelė įtaka ir visiems bendruomenės nariams.

Tėvų apklausos parodė, kad, organizuojant vaikų ugdymą, jie pageidautų pirmenybę teikti:

- vaikų bendravimo (socializacijos) bei dorinių normų ir vertybinių nuostatų formavimui;
- sveikos ir saugios gyvensenos įgūdžių lavinimui bei ekologinio mąstymo ugdymui.
- kalbos lavinimui, pasaulio ir aplinkos pažinimo, meninių vaiko gebėjimų, elementarių matematinių vaizdinių formavimui;
- tautiniam ir etnokultūriniam ugdymui.

Tėvų pageidavimu lopšelyje-darželyje veikia papildomo ugdymo būreliai (keramikos, dailės, anglų kalbos, šokių ir kt.).

1.18. Žinios apie dirbančiuosius

Įstaigoje dirba aukštąjį ir aukštesnįjį išsilavinimą turintys ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogai, meninio ugdymo pedagogas, kuris rūpinasi vaikų muzikinių gebėjimų lavinimu, logopedas, dirbantis su kalbos ir kalbėjimo sutrikimų turinčiais vaikais. Pedagogai nuolat siekiantys tobulinti pedagoginę kompetenciją, jaučiantys atsakomybę už ugdymo rezultatus ir profesinį tobulėjimą, gebantys keistis, aktyviai ieškantys naujovių ir jas įgyvendinantys, gebantys pagrįsti savo veiklą, ją sisteminti ir skleisti pozityviają darbo patirtį. Įstaigoje ypatingas dėmesys skiriamas darbuotojų kompetencijos tobulėjimui, savišvietai, savianalizei, profesiniam bendradarbiavimui bei nuolatiniam mokymuisi.

Įstaigoje veikia Vaiko gerovės komisija. Ji sprendžia specialiojo ugdymosi poreikių vertinimą, ugdymo organizavimą ir ugdymo turinio taikymą. Organizuoja ir koordinuoja švietimo pagalbos teikimą, vykdo pirminį vaikų su specialiais poreikiais įvertinimą, teikia siūlymus ir rekomendacijas tėvams, auklėtojams dėl specialistų pagalbos, ugdymo programų, siekiant sudaryti auklėtiniams optimalias ugdymosi sąlygas. Jei būtina, siūlo tėvams, kad vaiko specialieji ugdymosi poreikiai būtų įvertinti savivaldybės pedagoginės psichologinės tarnybos. Teikia informaciją tėvams ir kitiems darželio bendruomenės nariams apie švietimo pagalbos teikimo galimybes darželyje ir už jo ribų.

1.19. Ši programa kuriama vadovaujantis Ikimokyklinio ugdymo programų kriterijų aprašu, Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašu, Ikimokyklinio ugdymo metodinėmis rekomendacijomis bei pagrindiniais teisiniais dokumentais, reglamentuojančiais ikimokyklinio ugdymo(si) veiklą: Lietuvos Respublikos švietimo įstatymu, Vaiko teisių konvencija, Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymu, Vaiko gerovės politikos koncepcija, Lietuvos Respublikos Konstitucija ir Darželio nuostatais.

2. IKIMOKYKLINIO UGDYMO PRINCIPAI

Lopšelio-darželio „Pagrandukas“ ikimokyklinio ugdymo programa parengta vadovaujantis:

- **Humaniškumo principu** - pripažinti teisę būti skirtingam, gerbti vaiką kaip asmenybę. Pripažinti vaiko teisę gyventi ir elgtis pagal prigimtį bei asmeninę patirtį. Sudaryti sąlygas įvairių vaiko galių plėtojimui, harmoningam asmenybės vystymuisi.
- **Tautiškumo principu** - padėti augančiam vaikui suvokti savo tautinį tapatumą, ugdyti dorą, kūrybingą savo tautos istorijos, kultūros, lietuviškųjų vertybių puoselėtoją ir saugotoją.
- **Socialinio ir emocinio kryptingumo principu** - plėtoti vaiko gyvenimui ir ugdymui (si) reikalingą socialinę patirtį, gebėjimą bendrauti ir bendradarbiauti; sudaryti sąlygas vaiko jausmų ir emocijų raiškai.
- **Sveikatingumo principu** - siekti fizinės ir dvasinės sveikatos darnos, ugdyti elgesį ir vertybes, kurios sudarytų sveikos ir saugios gyvenimo pamatus.

3. TIKSLAI IR UŽDAVINIAI

Tikslas:

- Atižvelgiant į vaiko prigimtines galias, jo individualią patirtį, vadovaujantis raidos dėsniniais, padėti vaikui išsiugdyti savarankiškumo, sveikos gyvensenos, pozityvaus bendravimo su suaugusiais ir vaikais, kūrybiškumo, aplinkos ir savo šalies pažinimo, mokėjimo mokytis pradmenis.

Uždaviniai:

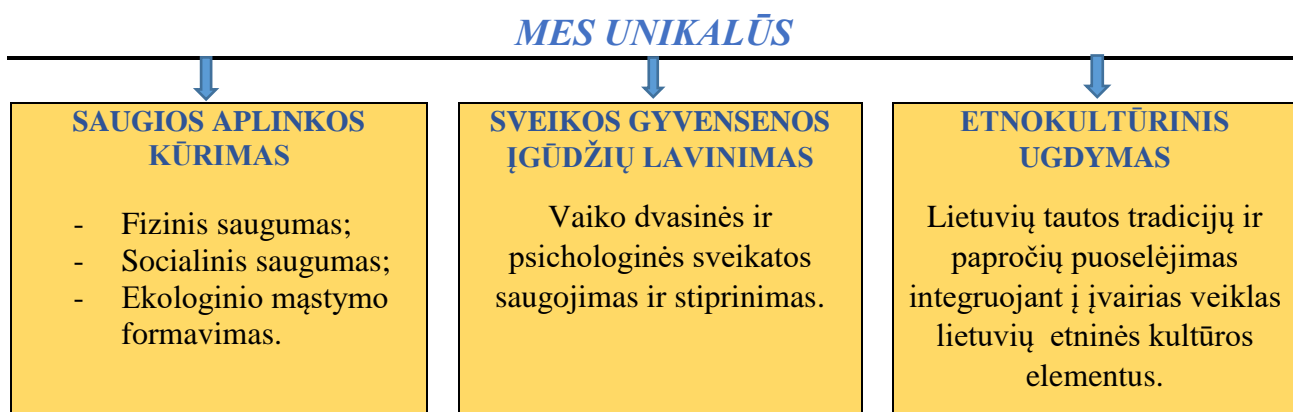
Atsižvelgiant į kiekvieno vaiko individualumą bei poreikius, užtikrinant saugią, ugdymą skatinančią aplinką, bendravimo ir bendradarbiavimo sąveika grindžiamą tikslingą ugdymą ir spontanišką vaiko ugdymąsi, siekti, kad vaikas:

- Saugioje emocinėje ir fizinėje aplinkoje tenkintų aktyvumo ir judėjimo poreikį, plėtotų saugios ir sveikos gyvensenos įgūdžius.
- Pozityviai bendrautų ir bendradarbiautų su suaugusiais ir vaikais, patirtų sėkmės jausmą, mokytųsi spręsti kasdienes problemas, priimti įvairius sprendimus, atsižvelgti į savo ir kitų ketinimus, emocijas ir jausmus, veiksmų pasekmes.
- Atrastų kuo įvairesnius savęs, gamtos, socialinės ir kultūrinės aplinkos pažinimo būdus, tyrinėtų ją visais pojūčiais, ugdytų (si) smalsumą, pastabumą, mąstymą, įgytų duomenų rinkimo, sisteminimo ir pateikimo pradmenis.
- Formuotų (si) supratimą apie šeimą, draugus, kaimynus, bendruomenę, gimtinę, tėvynę Lietuvą; žmonių darbą, kūrybą, tarpusavio ryšius.
- Lavintų sakininę kalbą kaip saviraiškos, bendravimo, pažinimo priemonę, gilintų supratimą apie gimtosios kalbos savitumą, ugdytų (si) meilę ir pagarbą gimtajam žodžiui, įgytų skaitymo ir rašymo pradmenis.
- Ugdytų (si) kūrybiškumą, saviraiškos gebėjimus, suvoktų meno kūrinių estetinę vertę, atskleistų save įvairiomis meno priemonėmis ir kitais būdais.

4. IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMOS MODELIS

1 pav. Ikimokyklinio ugdymo modelio schema ikimokyklinio ugdymo programoje „Pagrandukas“.

5. IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMOS TURINYS, UGDYMO GAIRĖS, PRIEMONĖS IR APLINKA

Ugdymo(si) turinio sudarymas

Programos „Pagrandukas“ ugdymo (si) turinyje išskirtos penkios kompetencijos, kurių pagrindą sudaro tam tikros su kiekviena kompetencija sietinos vaikų ugdymosi pasiekimų sričių grupės.

☒ **sveikatos saugojimo kompetencija** sietina su šiomis ugdymo(si) sritimis: fizinis aktyvumas bei kasdieniai gyvenimo gūdžiai;

☒ **socialinė kompetencija** sietina su šiomis ugdymo(si) sritimis: savivoka ir savigarba, savireguliacija ir savikontrolė, santykiai su bendraamžiais, santykiai su suaugusiais, mokėjimas mokytis;

☒ **pažinimo kompetencija** sietina su šiomis ugdymo (si) sritimis: tyrinėjimas, aplinkos pažinimas, skaičiavimas ir matavimas, emocijų suvokimas ir raiška;

☒ **kalbos ir komunikavimo kompetencija** sietina su šiomis ugdymo (si) sritimis: rašytinė kalba, sakytinė kalba, problemų sprendimas;

☒ **meninė kompetencija** sietina su šiomis ugdymo (si) sritimis: estetinis suvokimas, meninė raiška, kūrybiškumas.

Ikimokyklinės programos „Pagrandukas“ vaikų ugdymo turinyje išskiriami vaikų gebėjimai, kuriuos turėtų įgyti 2 – 3 metų vaikas (ankstyvasis amžius) ir 4 – 6 metų vaikas (ikimokyklinis amžius). Taip pat programoje išskirti brandesnių vaikų ugdymo (si) gebėjimai. Išskirti gebėjimai padės pedagogams įvertinti individualią vaikų pažangą.

5.1. SVEIKATOS SAUGOJIMO KOMPETENCIJA

Sietina su šiomis ugdymo (si) sritimis: fiziniu aktyvumu bei kasdieniais gyvenimo įgūdžiais.

5.1.1. FIZINIS AKTYVUMAS			
Vertybinė nuostata. Noriai, džiaugsmingai juda, mėgsta judrią veiklą ir žaidimus.			
Esminis gebėjimas. Eina, bėga, šliaužia, ropoja, lipa, šokinėja koordinuotai, išlaikydamas pusiausvyrą, spontaniškai ir tikslingai atlieka veiksmus, kuriems būtina akių-rankos koordinacija bei išlavėjusi smulkioji motorika.			
Žingsniai	Pasiekimai	Vaiko veikla	Ugdymo gairės (metodai, būdai)
1-3 žingsnis	<p>*Juda laisvai, eidamas sustoja, keičia ėjimo kryptį. Žaidžia su judėjimą skatinančiais žaislais (stumia, traukia, ridena).</p> <p>*Padedamas lipa laiptais. Pasukdamas riešą, apversdamas plaštaką ima daiktus, atleisdamas pirštus juos išmeta. Ridena, meta, gaudo kamuolį.</p> <p>*Geriau derina akies rankos, abiejų rankų ir kojų judesius, veria ant virvės sagas. Pastovi ant vienos kojos, abiem kojomis nušoka nuo laiptelio, spiria kamuolį.</p>	<p>Nusileis čiuožyne, supsis sūpuoklėse, laipios kopėtėlėmis. Eis savo paties pėdsakais smėlyje, sniege. Laisvai lakstys po kiemą, salę - sustos išgirdus garsinį signalą (plojimą rankomis, varpelio skambėjimą). Ropos, prašliauš pro kliūtis, perlips, perlįs per įvairias kliūtis jam patogiu būdu. Statys bokštelių, užsuks ir atsuks įvairius dangtelius, varstys vėrinius iš sagų, karoliukų, bandys įkirpti popierinės saulutės spindulėlį. Paridens kamuolį pirmyn ir stengsis jį pavyti; ridendamas ar mesdamas kamuolį taikys juo į įvairius taikinius. Sportuos netradicinėje aplinkoje. Žais judriuosius, siužetinius-imitacinius žaidimus.</p>	<p>Rateliai, mankšta, judrieji žaidimai, individualūs žaidimai, judėjimas susietas su ritmu ir žaidimu, muzikiniai žaidimai- pratimai kūno atpalaidavimui, siužetiniai, imitaciniai žaidimai, kūrybinių žaidimų elementai, sportinės pramogos, ugdymas pavyzdžiu pvz.: (pedagogas žaismingai ką nors parodo ir skatina jį mėgdžioti, pradeda veiklą, perleidžia savarankiškai tęsti vaikams).</p>
4-6 žingsnis	<p>*Tikslingai vaikšto ten, kur nori, apeidamas kliūtis. Žaisdamas juda įvairiais būdais. Prisilaikydamas turėklų lipa laiptais. Šokinėja ant vienos ir abiem kojomis. Važiuoja triračiu. Tiksliau atlieka judesius plaštaka ir pirštais bei ranka. Gaudo kamuolį.</p> <p>*Šokinėja vietoje, judant pirmyn, įveikdamas kliūtis. Tiksliai atlieka sudėtingesnius judesius pirštais (užsega ir atsega sagas, veria ant virvelės</p>	<p>Bėgios keičiant kryptį, tempą, žais gaudynes su draugais, šokinės abiem kojomis vietoje, lengvai judant pirmyn, laipios pasviromis kopėtėlėmis, gimnastikos siennele, šokinės per šokdynę, lanką, rungtyniaus estafetėse. Žais lauko, sportinius bei judrius žaidimus, žaidimų aikštelėje mokysis važinėti dviratuku, paspirtuku, važinėsis rogutėmis nuo kalniuko žiemą. Dalyvaus mankštose. Žais judrius žaidimus. Dalyvaus sveikatos ugdymo akcijose, pramogose, projektuose. Žais orientacinius žaidimus. Gamins varžybų atributiką. Pieštuku, teptuku</p>	<p>Rateliai, judrieji žaidimai, individualūs žaidimai, judėjimas, susietas su ritmu ir žaidimu, muzikiniai žaidimai- pratimai kūno atpalaidavimui, siužetiniai žaidimai, kūrybinių žaidimų elementai, fiziniai pratimai, mankšta, estafetės, varžybos, komandiniai, judrieji</p>

<p>Brandesniems</p>	<p>smulkius daiktus). Pieštuką ir žirkles laiko beveik taisyklingai.</p> <p>*Juda sutartinai su kitais vaikais. Lipa kopėtėlėmis. Žaidžia komandinius žaidimus. Šokinėja ant vienos kojos, šoka į tolį, į aukštį. Važiuoja dviračiu. Tikslūs pirštų ir rankų judesiai. Žaidžia su kamuoliu komandinius žaidimus. Kerpa žirklių įvairias formas. Eina pakaitiniu ir pristatomuoju žingsniu.</p> <p>*Spontaniškai juda, žaidžia, atlieka jam patinkančius pratimus: eina, bėga, šokinėja, juda, keisdamas kryptį, tempą, greitį; žaidžia komandinius žaidimus; meta, pagauna, spiria, atmuša kamuolį, išlaiko pusiausvyrą; atlieka smulkiosios motorikos judesius; judėdamas stengiasi būti atsargus, atsakingai naudojami reikiamomis apsaugos priemonėmis.</p>	<p>pieš, braižys nesudėtingas geometrines figūras. Iš plastilino lipdys įvairius daiktus, kirps tiesiai, taisyklingai laikydamas žirkles ir klijuos paveikslėlius. Išvarstys batų raištelius ir iš naujo suvers, atsegs ir užsegs sagas. Savarankiškai įvers siūlą, dygsniuos, ners vąseliu. Žais, judės, aktyviai veiks bei ilsės, dalinsis su draugais ir pedagogais ne tik džiaugsmingais, bet ir skaudžiais išgyvenimais, sulaukdamas jų paramos bei pagalbos.</p> <p>Žais komandinius žaidimus: „Kvadratą“, krepšinių, futbolo; kurs naujus judesius, garsais, mimika imituos ir mėgdžios gyvūnų judesius, jų elgseną, improvizuos; pieš, rašys, dėlios dėlionės, karpys, lipdys, konstruos, megs, pins, siuvinės, riš kaspinus. Žaidžiant komandinius žaidimus, mokysis laimėti ir pralaimėti, kilniai elgtis rungtyniaujant. Išlaikys kūną rimties, nejudrumo būsenoje. Stengsis vaikščioti grakščiai, sėdėti nesikūprinant, stovėti pasitempus.</p>	<p>žaidimai, sportiniai žaidimai, sportinės pramogos, sporto šventės.</p>
----------------------------	--	---	--

5.1.2. KASDIENIO GYVENIMO ĮGŪDŽIAI

Vertybinių nuostata. Noriai ugdomi sveikam kasdieniniam gyvenimui reikalingus įgūdžius.

Esminis gebėjimas. Tvarkingai valgo, savarankiškai atlieka savitvarkos veiksmus: apsirengia ir nusirengia, naudojami tualetu, prausiasi, šukuojasi. Saugo savo sveikatą ir saugiai elgiasi aplinkoje.

Žingsniai	Pasiekimai	Vaiko veikla	Ugdymo gairės (metodai, būdai)
<p>1-3 žingsnis</p>	<p>*Suaugusiojo padedamas nusirengia ir apsirengia. Bando savarankiškai valgyti ir gerti.</p> <p>*Valgo ir geria savarankiškai arba padedamas. Padeda vieną kitą daiktą į vietą.</p>	<p>Bandys savarankiškai praustis, šluostytis, rengtis, valgyti. Nešios, sodins, guldys, vežios didelius minkštus žaislus. Žaidimo pagalba susipažins su higienos reikmenimis: muilu, rankšluosčiu, nosine ir šukomis. Atliks veiksmus su higienos priemonėmis, vėliau juos naudos žaisdamas.</p> <p>Rengiamas kiš koją į batuką, ranką į rankovę, dės kepurę ant galvos. Valgys šaukštu, šaukšteliu, šakute. Pasakys,</p>	<p>Siužetinės situacijos, skatinančios vaiką padėti žaislą į jam skirtą vietą, mokančios naudotis stalo įrankiais. Žaidimai „Kuo aš apsirengsiu, eidamas į lauką ar iš darželio namo?“,</p>

<p>4-6 žingsnis</p>	<p>*Pats nueina į tualetą, suaugusiojo padedamas susitvarko. Valgo ir geria savarankiškai.</p> <p>Padedamas susitvarko žaidimų vietą. Suaugusiojo padedamas, šluostosi rankas ir veidą.</p> <p>*Šiek tiek padedamas apsirengia ir nusirengia, apsiauna ir nusiauna batus. Pasako kaip elgtis su pavojingais daiktais (degtukais, vaistais ir pan.).</p> <p>* Dažniausiai taisyklingai naudojami stalo įrankiais. * Domisi, kuris maistas sveikas ir naudingas. Savarankiškai apsirengia ir nusirengia, apsiauna ir nusiauna batus. Priminus plaunasi rankas, prausiasi, nusišluosto. Priminus tvarkosi žaislus</p> <p>* Padedamas pasirenka drabužius ir avalynę pagal oro sąlygas. Dažniausiai savarankiškai tvarkosi žaislus ir veiklos vietą. Padedamas suaugusiojo serviuoja ir po valgio sutvarko stalą. Įvardija vieną kitą maisto produktą, kurį valgyti sveika.</p>	<p>kokius patiekalus mėgsta. Priminus arba pats savarankiškai eis į tualetą. Mėgins apsiauti batukus, apsivilkti, bandys sagstyti sagas, varstyti batų raištelius. Prieš valgį, pasinaudojęs tualetu, susitepęs pats plausis rankas. Susitepęs prausis ir šluostysis veidą. Sudėlios žaislus į jiems skirtas vietas. Klausysis pasakojimų, skaitomų kūrinų apie švarą, dienos ritmą, saugų elgesį namuose, gamtoje. Dengs stalą, imituos maitinimosi judesius, elgesį prie stalo, bendraus su šalia esančiais. Stalo žaidimų, knygelių, plakatų, kortelių pagalba susipažins su vaisiais, daržovėmis, sveiku maistu, turimas žinias įtvirtins žaisdamas. Klausydamas pasakojimų, skaitomų istorijų sužinos apie daiktus, kurie yra pavojingi vaikų sveikatai ir saugumui, kas atsitinka, kai vaikai su jais žaidžia. Piešdamas išreišk savo emocijas ir pojūčius. Bandys papasakoti, ką pavaizdavo savo darbelyje.</p> <p>Rengs, šukuos, praus lėles. Žais didaktinėmis priemonėmis (segiojimas, rišimas, varstymas). Dėlios paveikslėlius. Dalyvaus probleminiuose pokalbiuose. Kurs plakatus apie sveiką mitybą. Sužinos ne tik savo, bet ir gyvūnėlių tvarkymosi, gražinimosi paslaptis. Stebėdamas sergančius ir sveikus žmones nuotraukose, paveikslėliuose, girdėdamas įvairias istorijas apie ligonius, ieškos ligos požymių, iš veido ar kūno išraiškos nustatys, kas yra sergantis. Sveikatos valandėlių metu susipažins su maisto reikšme žmogaus sveikatai, sveikos mitybos reikalavimais, aiškinsis mitybos piramidės sudėtį. Gamins, valgys ir kitus vaisius šviežių daržovių, vaisių patiekalais bei kt. Prieš valgio gaminimą nusiplaus rankas, užsiriš skarelę ar užsidės kepuraitę, po darbo sutvarkys darbo vietą. Praktinės veiklos metu susipažins su stalo dengimo reikalavimais. Kasdienio maitinimosi metu, naudodamasis stalo įrankiais, įgis praktinių gebėjimų teisingai naudotis stalo įrankiais. Ugdomosios veiklos metu aptars įvairias pavojingas situacijas, aiškinsis jų atsiradimo priežastis, ieškos sprendimų, kaip jų išvengti.</p>	<p>„Aprenk draugą“, ugdymas pavyzdžiu. Žodinis metodas – (pasakojimas, pokalbis) – suteikiantis galimybę perduoti informaciją. Kūrybinis metodas – sudarantis sąlygas vaikui kelti ir įgyvendinti savo idėjas, ieškoti problemų sprendimo būdų.</p> <p>Žodinis metodas – (pasakojimas, pokalbis) – suteikiantis galimybę perduoti informaciją.</p> <p>Diskusijos ir debatai. Kartu su vaikais organizuoti viktorinas, projektus, savaites, popietes apie saugų vaikų elgesį, apie lietuvių tautos mitybos tradicijas. Pažintinės-educacinės ekskursijos su vaikais į gaisrinę, policiją, Saugaus eismo mokyklą, polikliniką, autoservisą ir t. t.</p> <p>Ugdymas pavyzdžiu- rodyti vaikams, kaip taisyklingai</p>
----------------------------	---	---	--

<p>Brandesniems</p>	<p>*Savarankiškai serviuoja ir tvarko stalą. Savarankiškai pasirenka drabužius ir avalynę pagal oro sąlygas. Žino, kaip saugiai elgtis gatvėje, kelyje, namuose. Savarankiškai laikosi susitartų saugaus elgesio taisyklių. Įvardija kelis maisto produktus, kuriuos valgyti sveika, ir kelis, kuriuos reikia riboti. Išvardija kelis būdus, padedančius atsipalaiduoti. Nusako, kad ilgas sėdėjimas prie kompiuterio vargina. Paaškina, kodėl svarbu būti švariam, tvarkytis savo kambarį, apsirengti pagal orą.</p>	<p>Nagrinės, kaip maitintis sveika, o kaip ne. Pedagogas padedamas spaus sultis, gamins salotas, augins ir vartos prieskonines žoleles, daržoves ir kt. Bandys savarankiškai pavaizduoti savo dienvakarę lentelėmis, diagramomis, scheminiais piešiniais. Palygins dienvakarę, ieškos panašumų ir skirtumų. Sudarys sau tinkamiausią paros veiklos ir poilsio planą, stengsis jo laikytis. Mokysis įvairių pratimų, skirtų akims, pavargusiems kūno raumenims pailsinti. Rūšiuos šiukšles, puoselės aplinką.</p>	<p>naudotis stalo įrankiais, kultūringai valgyti.</p> <p>„Minčių lietus“ -auklėtoja kartu su vaikais diskutuoja, aptaria, vertina. Kodėl reikia sveikai maitintis, kodėl reikia rūšiuoti, kodėl reikia plautis rankas ir t.t.</p> <p>IKT taikymas – vaizdo medžiagos stebėjimas ir analizavimas multimedijos pagalba, kompiuteriniai žaidimai apie saugų elgesį buityje, saugų eismą gatvėje.</p>
<p>PRIEMONĖS. Higienos priemonės, knygos, plakatai, vaizdinės priemonės apie saugų elgesį, stalo serviravimo įrankiai, žmogaus kūno maketai, vaikams pritaikyti indai ir stalo įrankiai, priemonės varstymui, segiojimui, raišiojimui, kamuoliai, skirti šokuoti, sūptis, supamieji žaislai, kamuoliukų baseinas, priemonės estafetėms, kliūtims, įvairūs treniruokliai (batutas ir kt.), šiurkštūs, gruoblėti kilimėliai, čiužiniai, įvairios minkštos porolono formos, jėgos ugdymo priemonės (kamuoliai, kelmeliai ir kt.), grūdinimosi priemonės (indai vandeniui ir kt.), riedantys žaislai (karučiai, automobiliai, traukiniai ir kt.), triračiai, riedučiai, paspirtukai, rogutės, audeklo atraižos, kaspiniai, skarelės, skraistės šokiui, kutai šokiui, elastingas popierius, pirštų, delnų, pėdų atspaudų darymo medžiagos (dažai, molis, smėlis ir kt.), kūno dažai, badmintonas, krepšinis, futbolas, stalo tenisas, lankai, šokdynės, virvutės, kamuoliai, sviediniai, kėgliai; žaidimų aikštelės (čiuožynė, supynės, laipiojimo kopėtelės, sienelė, virvė, tunelis ir kt.), palapinės, priemonės žymėjimui (kūgiai, lazdos, žymekliai, formos ir pan.); stalo žaidimai, šachmatai, šaškės; priemonės saugaus eismo įgūdžių formavimui (guminės pėsčiųjų perėjos, kelio ženklų muliažai, reguliuojamų šviesoforų muliažai), kitos sveikatos saugojimo kompetencijos ugdymui reikalingos priemonės.</p>			
<p>APLINKA. Psichologinė aplinka - saugus, pasitikėjimą skatinantis mikroklimatas, funkcionali, pagal vaiko amžių įrengta grupės aplinka, erdvi darželio teritorijos aplinka, grupės prausykla, sporto salė, grupėje sukurta judėjimo erdvė, lauko baseinas.</p> <p>YPATINGA APLINKA. Priešgaisrinė saugos tarnyba, Saugaus eismo mokykla, Vilniaus apskrities vyriausiasis policijos komisariatas, Centro poliklinika-tai aplinka, kurioje vaikams vedamos edukacinės valandėlės apie saugų elgesį, saugų eismą, formuojami saugios ir sveikos gyvensenos įgūdžiai.</p>			

5.2. SOCIALINĖ KOMPETENCIJA

Sietina su šiomis ugdymo(si) sritimis: savivoka ir savigarba, savireguliacija ir savikontrolė, santykiai su bendraamžiais, santykiai su suaugusiais, mokėjimas mokytiis.

5.2.1. SAVIVOKA IR SAVIGARBA

Vertybinių nuostata. Save vertina teigiamai.

Esminis gebėjimas. Supranta savo asmens tapatumą („aš esu, buvau, būsiu“), pasako, kad yra berniukas/mergaitė, priskiria save savo šeimai, grupei, bendruomenei, pasitiki savimi ir savo gebėjimais, palankiai kalba apie save, tikisi, kad kitiems jis patinka, supranta ir gina savo teises būti ir žaisti kartu su kitais.

Žingsniai	Pasiekimai	Vaiko veikla	Ugdymo gairės (metodai ir būdai)
1-3 žingsnis	<p>*Apžiūrinėja, tyrinėja save ir kitus vaikus. Jaučiasi svarbus kitiems.</p> <p>* Supranta, ką ir kaip gali padaryti pats, išreiškia savo norus. Džiaugiasi didėjančiomis savo galimybėmis.</p> <p>* Kalba pirmuoju asmeniu „aš“. Pasako, kas jis yra – berniukas ar mergaitė. Pavadina 5-6 kūno dalis. Didžiuojasi tuo, ką turi ir gali padaryti.</p>	<p>Tyrinės save veidrodyje, tapatins su draugais. Vartydamas knygeles, nuotraukas, bendraudams įvardins ir parodys ne tik savo, bet ir draugo kūno dalis, įvardins, ar tai berniukas, ar mergaitė. Pasakys savo vardą. Žais vardų žaidimus: atsilieps, pašauktas vardu; padrašintas save vadins vardu; pasakys vardą kitam, parodys pirštukais metus. Žais įvairius žaidimus su veidrodžiu. Skirs save, rodys nuotraukose šeimos narius, brolių, sesę ir kitus žmones: darželio darbuotojus, grupės draugus, tam tikros profesijos žmones. Aiškinsis, kad kiekvienas žmogus turi šeimą, namus, atlieka tam tikrus darbus, kurių rezultatais mes naudojames. Mokysis papasakoti apie save, pasakyti savo vardą, piršteliais parodys savo amžių. Pradės vartoti įvardį „aš“, tuo tarsi pabrėždamas savo asmenybę. Vardins žmogaus kūno dalis, aiškinsis, kam reikalingos kūno dalys. Mėgdžios suaugusiojo rodomus judesius, imituos gyvūnų kūno dalių judesius.</p>	<p>Lietuvių liaudies žaidimus su vaiko kūno dalimis, jas įvardinant.</p> <p>Kūrybiniai–vaidmeniniai žaidimai su veidrodėliais, su drabužių detalėmis, stebint save nedūžtančiame veidrodyje. Didaktiniai stalo žaidimai emociniam intelektui lavinti.</p> <p>Pokalbiai, diskusijos apie tai, kas vaikui patinka ir kas nepatinka, ką mėgsta žaisti berniukai, ką mėgsta žaisti mergaitės. Individualus dėmesys vaikui – domėtis, ką jis veikia, pritarti žvilgsniu, šypsena, pagirti, pasidžiaugti pasiekimais.</p>
4-6 žingsnis	<p>*Pasako savo ir kito jausmus, norus. Supranta, kad kitas negalėjo matyti to, ką matė jis, nes kitas žmogus nebuvo šalia. Mano, kad jis yra geras, todėl jį kiti palankiai vertina.</p>	<p>Žinos, kas sudaro šeimą, išvardins šeimos narių vardus, papasakos apie tėvelių darbą.</p> <p>Kalbėdamas vartos žodžius „mano“, „tavo“, „aš berniukas“, „man priklauso“ ir pan. Pasakys, kad yra lietuvis, gyvena Lietuvoje, giedos himną, atpažins herbą, dailės darbeliuose vaizduos Lietuvos vėliavą, gimto miesto</p>	<p>Lietuvių liaudies pasakos, grožinės literatūros kūriniai apie gražų šeimos narių bendravimą, pagarbą, rūpinimąsi vieni kitais, vaikų, senelių bei tėvų panašumą; animaciniai filmukai, kuriose</p>

<p>Brandesniems</p>	<p>*Supranta, kad jis buvo (kūdikis), yra (vaikas) ir visada bus tas pats asmuo užaugęs (vyras/moteris). Jaučiasi esąs šeimos, vaikų grupės narys. Siekia kitų dėmesio, palankių vertinimų.</p> <p>* Įvardija savo norus, jausmus, savybes, gebėjimus. Pasako savo tautybę. Save vertina teigiamai. Atpažįsta kitų palankumo ir nepalankumo jam ženklus.</p> <p>Pasitiki savimi ir savo gebėjimais. Supranta savo augimą, pasako, kaip atrodo, kuo domisi, ką veikia. Jaučiasi esąs savo šeimos, grupės narys, priskiria save giminei (močiutės, seneliai, tetos, pusbroliai, pusseserės), gimtinei. Ima suprasti, ką jis pats gali padaryti, pakeisti, o kas nuo jo norų ir pastangų nepriklauso. Mokosi saugoti savo privatumą, siekia kitų palankumo, yra tolerantiškas kitokiems.</p>	<p>kultūros simbolius: Gedimino pilį, Rotušę ir pan. Kurs Lietuvos žemėlapi su auklėtoja. Pasakos apie savo išvaizdą, jos pasikeitimus, pasakys savo kūno dalis ir kam jos reikalingos.</p> <p>Atlikęs kai kuriuos darbus, didžiuosis, kad pavyko, džiaugsis auklėtojai, tėveliams. Žaisdamas, diskutuodamas įvertins poelgius, nusakys, ką reiškia būti mandagiu, draugišku, rūpestingu ir pan.</p> <p>Lygins save, koks yra dabar ir koks buvo anksčiau: pasakos, ką geba, žymės bei meninėmis priemonėmis vaizduos savo augimą, pasiekimus. Žiūrinės savo ankstesnių ir dabartinių metų kūrybinių darbų albumus, pastebėdamas, kiek daug išmoksta. Kurs knygelę apie save, įsegdamas savo paties pieštą autoportretą, draugų, auklėtojos, tėvų, kitų šeimos narių pieštus portretus su užrašytais žodžiais apie jį; gretins portretus, svarstys, ar panašus, kokį mato save pats ir kokį mato kiti. Sudarys savo gyvenimo liniją iš piešinių, paveikslėlių, nuotraukų. Kurs savo galimybių „saulę“, ant spindulių rašydamas, ką gali. Demonstruos savo fizinių galimybių, pozų, judesių tobulumą, išradingumą žaisdamas, veikdamas su daiktais. Dalyvaus įvairioje veikloje (meninė, sportinė, gamtos, aplinkos pažinimo, techninė, žygiai, talkos ir kt.), kurioje atskleis geriausias savo savybes. Apie savo veiklą pasakos suaugusiems ir vaikams, džiaugsis, rodys, ką nuveikęs. Kalba, judesiais, mimika išreikš meilę šeimos nariams. Aiškinsis šeimos narių giminystės ryšius, sudarys savo šeimos medį. Laikysis šeimos ir bendruomenės narių susitarimų, tvarkos. Perkels į grupę savo šeimos patirtį: bendravimo būdą, žaidimus, pomėgius. Atpažins, atkartos girdėtą informaciją iš gimtojo miesto istorijos. Domėsis mokykla, mokykliniu gyvenimu-dalyvaus bendroje veikloje su mokyklinio amžiaus vaikais.</p>	<p>aiškiai skiriamas gėris ir blogis.</p> <p>Išvyka į darželio senovinių daiktų muziejų „Seklyčia“. Tyrinėjimai temomis: „Kas aš esu?“, „Mano kūnas“, „Žmonių panašumai ir skirtumai“, „Mano ir kitų pomėgiai“ ir pan. Pokalbiai su vaiku apie jo šeimą, tėvelių darbus, šeimos šventes, apie jo praeitį, dabartį, ateitį, apie grupę, apie Tėvynę. Kūrybiniai vaidmeniniai žaidimai, kuriuose vaikas vaizduoja save, šeimos narius. „Komplimentų“ žaidimai, kuriuose vaikas pastebi ir įvertina savo ir kito gerąsias savybes. Šeimos dienos darželyje, išvykos į tėvelių darbovietes, į mokyklą. Grupės šventės. Tradicinės lietuvių šventės. Diskusijos apie save, savo pomėgius, veiklą, apie gimtinę, Tėvynę, jos tradicijas, papročius, vietines šventes. Parodos, vakaronės, kur pristatomi vaiko ir tėvų pomėgiai kt. Bendradarbiavimas su šeima (šūkių, herbų, plakatų, laikraštukų, pristatymų apie šeimą, tėvų profesijas ir t.t.) kūrimas. Kasdienių situacijų sudarymas, kuriuose vaikas skatinamas klausinėti, prašyti pagalbos, mąstyti, planuoti, įgyvendinti įvairius sumanymus. Eksperimentai, kuriuose išbandomos naujovės, veikiama įvairiose erdvėse.</p>
----------------------------	---	---	--

5.2.2. SAVIREGULIACIJA IR SAVIKONTROLĖ

Vertybinių nuostata. Nusiteikęs valdyti emocijų raišką ir elgesį.

Esminis gebėjimas. Laikosi susitarimų, elgiasi mandagiai, taikiai, bendraudamas su kitais bando kontroliuoti savo žodžius ir veiksmus (suvaldo pyktį, neskaudina kito), įsiaudrinęs geba nusiraminti.

Žingsniai	Pasiekimai	Vaiko veikla	Ugdymo gairės (metodai ir būdai)
1-3 žingsnis	<p>*Sekdamas suaugusiojo ir kitų vaikų pavyzdžiu laikosi tvarkos ir žaidimų taisyklių. Tapatinasi su suaugusiojo emocijomis, pats ieško nusiramimo ir pradeda valdyti savo emocijas bei veiksmus.</p> <p>* Pradeda valdyti savo emocijas, pats ieško nusiramimo.</p> <p>*Išbando savo interesų gynimo ir konfliktų sprendimo būdus.</p>	<p>Pripras prie dienos ritmo, prie ritualų ir jų laikysis. Ieškos emocinio supratimo, auklėtojos ir bendraamžių palaikymo. Reikš savo emocijas, pasitenkinimą, palankumą kitam: šypsosis, juoksis, glostys, apkabins, bučiuos, vadins vardu. Sieks geros savijautos, pasakos apie save, savo aprangą, šeimą. Domėsis patrauklia veikla, gerai jausis grupės aplinkoje. Ginsis save protestuodamas.</p>	<p>Žaidimai su spalvingais, skambančiais, judančiais žaislais, nedūžtančiais veidrodėliais, lėlėmis su emocija veide saugios, mažai kintančios aplinkos sukūrimui.</p> <p>Dainavimas vaikui įvairia intonacija. Ugdymas pavyzdžiu - vaikui parodyti, kaip reikėtų elgtis vienoje ar kitoje situacijoje, suvaidinti, kaip vaiko elgesys įskaudino kitus. Parodyti daugiau, nei vaikas vartoja, emocijų ir jausmų raiškos būdų. Gerų emocijų, atsipalaidavimo erdvės įrengimas. Individuali veikla-taikyti kiekvienam vaikui priimtina dienos ritmą, priimtinus nusiramimo būdus, klausti vaiko ar jam nereikia pagalbos, pasiūlyti būdų, kaip spręsti kylančius konfliktus. Pagyrimai, paskatinimai už susitarimų laikymąsi.</p>
4-6 žingsniai	<p>*Pradeda valdyti savo emocijų raiškos intensyvumą. Sekdamas suaugusiojo ir kitų vaikų pavyzdžiu laikosi tvarkos ir žaidimų taisyklių.</p>	<p>Atlikdamas tą patį darbą netrukdyt dirbančiam šalia, tarsis dėl bendrų veiksmų, derins savo interesus. Vaizduos tinkamus ir netinkamus poelgius, įsijausdamas į „draugo“, „svečio“, „brolio“ ar kt. vaidmenis. Dėlios siužetus (geri ir blogi poelgiai) iš paveikslėlių. Kultūringai bendraus su visais vaikais, padėkos, pasisveikins, atsisveikins. Žais</p>	<p>Vaidmeniniai – siužetiniai žaidimai, kuriuose vaikas prisiima bendraamžio vaidmenį įvykusioje konfliktinėje situacijoje ir kartu ieško išeities. Situaciniai žaidimai, padedantys mokytis pozityviai</p>

<p>Brandesniems</p>	<p>*Primenant laikosi tvarkos ir žaidimų taisyklių. Priima dienos ritmo pasikeitimus. Sugalvoja kelis konfliktų sprendimo būdus.</p> <p>*Savarankiškai laikosi tvarkos ir žaidimų taisyklių. Bando konfliktus spęsti taikiai. Sutelkia dėmesį klausymui, stebėjimui, veiklai tiek, kiek sužadintas susidomėjimas. Bando susilaikyti nuo netinkamo elgesio jį provokuojančiose situacijose.</p> <p>* Ilgesnį laiką sutelkia dėmesį klausymui, stebėjimui, veiklai – siekia rezultato. Supranta taisyklių, susitarimų prasmę. Atsiranda savitvarkos, savitvartos pradmenys. Ieško pagalbos stresinėje situacijoje (susijaudinęs, išsigandęs ir n.).</p>	<p>žaidimus, kuriuose pasirinks, ar vykdyti sugalvotus, apgaulingus kvietimus, siūlymus, ar atsispirti, nes juose slypi pavojai, galintys pakenkti pačiam ir kitiems. Kaups gerų darbų, gerų poelgių kraitelę, simbolinėmis kortelėmis pažymėdamas atliktus gerus darbelius, dėkodamas draugams už gerus jų poelgius. Aiškinsis, kokiais būdais galima sumažinti pyktį, įniršį, išbandys tai praktiškai.</p> <p>Paaškins, kam yra reikalingos taisyklės, susitarimai. Vaikas dalinsis savo patirtimi apie pokyčius savo gyvenime bei įvardins pokyčių sukeltas emocijas, jausmus, mintis, mokysis paprastų emocinių sunkumų įveikimo būdų.</p>	<p>spęsti konfliktines situacijas ir rasti tinkamą išeitį, veikti šalia kitų atsargiai, gerbiant jų privatumą. Paskatinimas, pagyrimas už tvarkos ir taisyklių laikymąsi, loginių pasekmių metodas, padedant mokytis kontroliuoti emocijų raišką. Kalbėtis apie tinkamus emocijų raiškos būdus. „Minčių lietus“, keliant problemų sprendimą skatinančius probleminius klausimus. Grožinės literatūros kūriniai, terapinės pasakos, pokalbiai, diskusijos apie tinkamas išeitis konfliktinėse situacijose, apie bendravimą, apie poreikių ir jausmų valdymo svarbą. Atsipalaidavimo pratimai- nusiramimui, susikaupimui. Tarptautinė programa „Zipio draugai“, kurios pagalba vaikas mokosi emocinių sunkumų įveikimo būdų.</p>
----------------------------	---	--	--

5.2.3. SANTYKIAI SU SUAUGUSIAIS

Vertybinė nuostata. Nusiteikęs geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su suaugusiais.

Esminis gebėjimas. Pasitiki pedagogais, juos gerbia, ramiai jaučiasi su jais kasdienėje ir neįprastoje aplinkoje, iš jų mokosi, drąsiai reiškia jiems savo nuomonę, tariasi, derasi; žino, kaip reikia elgtis su nepažįstamais suaugusiais

Žingsniai	Pasiekimai	Vaiko veikla	Ugdymo gairės (metodai ir būdai)
1-3 žingsnis	<p>*Atsiskirdamas nuo tėvų sunerimsta, atpažįsta juo besirūpinantį suaugusįjį, auklėtojo ramina susidomi žaislais, draugais.</p> <p>*Rodo suaugusiajam stiprius jausmus, mėgsta, kai jo žaidimą stebi, juo žavisi, jam pritaria. Reaguoja į suaugusiojo veido išraišką. Bijo nepažįstamų žmonių, aplinkos.</p> <p>*Lengviau atsiskiria nuo tėvų. Drąsiai veikia, nori veikti savarankiškai ir tikisi suaugusiojo palaikymo, pagyrimo. Ramiai stebi nepažįstamus žmones, kai auklėtojas yra šalia.</p>	<p>Atpažins ir skirs juo besirūpinantį suaugusįjį, pasirodžius naujiems nepažįstamiems žmonėms savo globėją vertins kaip saugumo garantą. Tvarkysis savo žaidimo vietą, padės draugams ar auklėtojui. Dės daiktus ir žaislus į jiems skirtas vietas. Žaisdamas su kitais reikš palankumą, pasitenkinimą. Noriai žais kartu su suaugusiais, kartos judesius kurie patiko ar prajuokino. Naudos siužetinius žaislus, daiktus-pakaitalus. Žais žaidimus, plėtojančius socialinę patirtį. Mėgdžios suaugusiųjų, brolių, seserų veiksmus, kalbą, poelgius. Mimika, gestais išreišk meilę, nuotaiką, nerimą, pyktį, susierzinimą, kaltę, gėdą. Žodžiu išreišk norus. Dažnai kartos: „Aš pats“.</p>	<p>Vaidmeniniai kūrybiniai, socialiniai žaidimai, skatinantys jo savarankiškumą, veikimą tarsi tariamai, daiktų pakaitalų naudojimą, persikūnijimą, tapimą kuo nors. Atsisveikinimo su tėvais ritualai. Probleminių situacijų sudarymas: „Dabar aš dėsiu žaislus į dėžutę. O kas man juos padavinės?“, grupės veiklą. Pokalbiai vaikui supykus, užsispyrus, reaguoti pozityviai – jautriai aiškintis pykčio priežastis, padėti vaikui taikyti vis daugiau būdų išreikšti savo poreikiams ir nuotaikai. Pramogos, šventės, išvykos į kitas darželio grupes, svečiai grupėje, kad vaikas pratintųsi bendrauti su nepažįstamais žmonėmis. Pokalbiai apie šeimą, apie tinkamą bendravimą su tėvais, broliais ir seserimis, apie tai, kas vaiką pykdo bendraujant su suaugusiais, kuo naudingos elgesio taisyklės, kodėl būtina jų laikytis, kas nutinka, kai jos pažeidžiamos. Šeimos dienos grupėje - tėvai dalyvauja grupės veikloje, tariamasi dėl vaikų ugdymo, išvykų, švenčių ir kt. kartu su vaikais bei jų tėvais. Stalo</p>
4-6 žingsnis	<p>*Vaikas lengvai atsiskiria nuo tėvų, išitraukia į auklėtojos pasiūlytą veiklą, kalbasi, tariasi su auklėtoju. Bendrauja su nepažįstamais, kai šalia yra auklėtojas.</p> <p>*Priima su veikla susijusius suaugusiojo pasiūlymus. Drąsiai bendrauja su mažiau pažįstamais žmonėmis grupėje, salėje, įstaigos kieme.</p>	<p>Stebės suaugusiųjų gyvenimą, diskutuos apie žmonių darbą, šeimą. Seks suaugusiųjų pavyzdžiu, iš jų mokysis, kreipsis pagalbos, patarimo, klausinės, išklausk, rodys savo darbelius, džiaugsis savo pasiekimais. Kvies kartu veikti, žaisti. Bendraus su jais pagarbiai, kultūringai. Dalinsis išpūdžiais, kaip padeda suaugusiems ir šeimos nariams. Įsiklausys į suaugusiųjų siūlymus, patarimus, atliks nedidelius įpareigojimus. Aptars, kurs grupės taisykles, grupės dienotvarkę, bendravimo su aplinkiniais elgesio taisykles. Klausysis suaugusiųjų pasakojimų,</p>	

<p>Brandesniems</p>	<p>* Geranoriškai bendrauja su suaugusiais: pasakoja savo rūpesčius, džiaugsmus, žino kur kreiptis pagalbos. Pasako, kodėl negalima bendrauti su nepažįstamaisiais, kai šalia nėra juo besirūpinančio suaugusiojo.</p> <p>Geranoriškai ir pagarbiai bendrauja ir bendradarbiauja su suaugusiais. Pasitiki pedagogais, artimaisiais, juos gerbia, ramiai jaučiasi su jais neįprastoje aplinkoje, iš jų mokosi. Patys pasiūlo suaugusiesiems įdomią bendrą veiklą, išsako savo nuomonę, siekia susitarimų, prašo pagalbos. Domisi suaugusiojo jausmais ir savijauta, užjaučia, pagaili, siūlo savo pagalbą. Žino, kaip reikia elgtis su nepažįstamais suaugusiais</p>	<p>sekimo, deklamavimo, skaitymo, dainų, lopšinių. Susipažins su įstaigoje dirbančiais žmonėmis, jų veikla, aiškinsis, kuo jie svarbūs, kodėl reikia gerbti jų darbą. Žaidimų metu imituos, išbandys suaugusiųjų darbus, atitinkamoms situacijoms tinkančius elgesio būdus. Diskutuos, kaip elgtis su nepažįstamais žmonėmis, kurs žaidybines situacijas, kaip negalima elgtis. Aiškinsis pavojingas situacijas, aptars, į ką reikėtų kreiptis pagalbos. Bendraus su žmonėmis, kurie rūpinasi žmonių saugumu: policininkais, gaisrininkais, gydytojais. Susipažins su jų profesija, aiškinsis, kokiais telefono numeriais juos galima iškviešti.</p> <p>Pasakos apie savo šeimos, giminės šventes, tradicijas. Vardins pagrindines šeimos taisykles, įpročius. Paaiškins, kodėl ir kaip reikėtų atsižvelgti vieniems į kitus šeimoje. Vaikas žaidimų metu padės kitiems, rūpinsis ir atsižvelgs į kito poreikius, kaip tai daro suaugusieji šeimose. Aplankys darželio darbuotojus, susipažins su jų darbu, esant galimybei jiems talkins. Dalyvaus su suaugusiais kartu tvarkant kiemą, žaidimų vietas, statant įrenginius, organizuojant šventes, kuriant grupės aplinką.</p>	<p>Žaidimų vakarai su tėveliais (šaškių, šachmatų turnyrai ir t.t.). Susitikimai su įdomiais žmonėmis: menininkais, įvairių tarnybų, įstaigų atstovais, skirtingų profesijų asmenimis -skatinti vaikus ką nors veikti drauge. Ekskursijos į tėvų darbovietes, muziejus, parodas. Šventės, spektakliai, koncertai, vakaronės, kur vaikai bendrauja su mažai pažįstamais ir nepažįstamais žmonėmis. Ugdymas pavyzdžiu- būti tinkamo elgesio modeliu vaikams. Diskusijos apie tinkamus ir netinkamus bendravimo būdus su suaugusiais. Vaikų „seimeliai“- susirinkimai, kuriuose vaikas išsako savo nuomonę visais aktualiais gyvenimo klausimais, dalinasi savo patirtimi apie įvairias situacijas su suaugusiais, randa būdus, kaip kitą kartą elgtis panašiose situacijose Programa „Zipio draugai“. Akcija „Savitė be patyčių“</p>
----------------------------	---	---	---

5.2.4. SANTYKIAI SU BENDRAAMŽIAIS

Vertybinė nuostata. Nusiteikęs geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su bendraamžiais.

Esminis gebėjimas. Supranta, kas yra gerai, kas blogai, draugauja bent su vienu vaiku, palankiai bendrauja su visais (supranta kitų norus, dalijasi žaislais, tariasi, užjaučia, padeda), suaugusiojo padedamas supranta savo žodžių ir veiksmų pasekmes sau ir kitiems.

Žingsniai	Pasiekimai	Vaiko veikla	Ugdymo gairės (metodai ir būdai)
1-3 žingsnis	<p>* Ieško kontakto žiūrėdamas į akis, veidą, nusišypsodamas.</p> <p>*Mėgsta žaisti greta kitų vaikų. Bando dalintis žaislais, nepavykus – suduoda.</p> <p>*Ieško bendraamžių draugijos. Trumpam įsitraukia į kito vaiko žaidimą, dažniau kalbasi su kitu vaiku, pakaitomis atlieka veiksmus su tuo pačiu žaislu.</p>	<p>Žais, veiks draugiškai, dalinsis žaislais, džiaugsis savo ir kitų žaidimu ar darbo rezultatais. Domėsis kitais vaikais ir pats ieškos draugo žaidimui. Bendradarbiaus žaidžiant, mokysis suprasti draugo ketinimus, spręsti ginčus. Bandys sulaikyti neigiamus jausmus. Individualiai ir grupelėmis klausysis skaitymo. Reikš palankumą: šypsosis, glostys, bučiuos, vadins vardu. Paprašytas dalinsis žaislu su kitais vaikais.</p>	<p>Individualūs žaidimai, ugdymas pavyzdžiu - pedagogas pats dalyvauja žaidime, skatindamas vaikus būti geranoriškais vieni kitiems, stabdo netinkamus veiksmus ir paaiškina, kodėl negalima taip elgtis. Siužetiniai žaidimai, skatinantys vaiką žaisti kartu, daryti ką nors pačiam.</p> <p>Pramogos, šventės, kur vaikas lavina bendravimo įgūdžius su bendraamžiais.</p>
4-6 žingsnis	<p>* Žaidžia vienas šalia kito. Mėgdžioja kitų veiksmus. Dalinasi žaislais. Turi vieną ar kelis žaidimo draugus.</p> <p>* Sėkmingai įsijungia į kitų žaidimus. Noriai žaidžia su vaikais iš kitos kultūrinės ar socialinės aplinkos. Pats randa konflikto sprendimo būdą arba prašo pagalbos suaugusiojo.</p> <p>*Pats sugalvoja ir organizuoja veiklą. Leidžia kitiems žaisti su savo žaislu. Diskutuoja apie elgesį. Domisi ir natūraliai priima skirtumus tarp vaikų. Pasako, kuris jo draugas.</p>	<p>Aiškinsis sąvoką „draugas“, įvardins artimiausius draugus. Ruoš stendą apie draugų talentus, piešdamas, paveikslėliais žymėdamas, ką kiekvienas daro geriausiai. Kartos susitikimo ritualus, perduodamas vienas kitam grupės simbolį, kreipdamasis vardu, pasilabindamas, vartodamas liaudiškus pasveikinimus, palinkėjimus. Vardins, kieno koks daiktas ar žaislas, dalinsis žaislais, saugos ir tausos ne tik asmeninius, bet ir draugo, bendrus žaisliukus. Naudos susidraugavimo būdus: mandagiai pasisveikins, pasiūlys kartu pažaisti, pasidalins žaislais, tinkamai elgsis, draugui padarys ką nors malonaus, padės bėdoje, norą bendrauti parodys šypsena, maloniu žvilgsniu, gestais, kalba. Užmegs kontaktą su sau svarbiomis vaikų grupelėmis, kalbės, ką nors praneš, pasakos didelei vaikų grupei, kurs bendrus darbus, projektus, toleruos, išklausys, priims kito poziciją, kartu svarstys, diskutuos, ieškos bendro susitarimo. Kurs grupės tradicijas, elgesio taisykles, pieš jas, užrašys, parinks</p>	<p>Siužetiniai vaidmeniniai žaidimai, socialiniai žaidimai, kuriuose vaikas įgyja elgesio ir bendravimo su bendraamžiais įgūdžių. Judrieji žaidimai, didaktiniai stalo žaidimai.</p> <p>Grožinės literatūros skaitymas ir kūrybinių aptarimas, patarlės, priežodžiai apie šiltus žmonių santykius. Stalo žaidimai.</p> <p>Stebėjimai kitų žmonių, jų veiklos, santykių, ieškant panašumų ir skirtumų. Šventės, spektakliai, koncertai, vakaronės, projektai, talkos, konkursai, kur vaikas bendrauja su bendraamžiais, mokosi tinkamo elgesio ir bendravimo, susivienijimo dėl bendro tikslo.</p>

<p>Brandesniems</p>	<p>* Tolerantiškai bendrauja su bendraamžiais. Supranta žodžių ir veiksmyų pasekmes. Išklauso kitų nuomonę ir iš jos mokosi. Dalijasi savo patirtimi, kartu sprendžia problemas, dalyvauja bendroje veikloje, valdo savo ambicijas dėl bendros veiklos. Nepasitraukia iš bendros veiklos, patyręs nesėkmę.</p>	<p>simbolinius paveikslėlius. Lankysis kitose darželio grupėse, patirdamas, kad aplink yra daug kitų vaikų, kad jie yra draugiški, neskriaudžia, kad žaisti kartu yra smagiau. Įvairios veiklos metu išklausus kitą, pagelbės silpnesniam, jaunesniam už save, nesišaipys iš kito nelaimės, nesijuoks draugui padarius ką nors ne taip. Interpretuos, vaidins, fantazuos drauge su kitais, išreiškdamas savo įspūdžius, išgyvenimus, socialinę patirtį.</p> <p>Žais įvairius žaidimus, kuriuose stengsis vienas kitam padėti, išsakyti savo nuomonę, išklaudyti kito. Kalbės, aptarinės, kūno kalba bandys parodyti, kaip jaučiasi ir skatins kitus atspėti iš kūno kalbos apie savo savijautą. Po išvykų, pažiūrėjus paveikslėlius, vaizdajuostes, vaikas aptars žmonių išvaizdos ir elgesio skirtumus. Rengs projektus, dalyvaus talkose, konkursuose, varžybose, kur parodys savo valią, susivienijimą su draugais. Dalinsis savo nuomone, eksperimentuos, rodys iniciatyvą, siekdamas veiklos įdomumo, įvairovės, kokybės.</p>	<p>Ugdymas pavyzdžiu- būti tinkamo elgesio modeliu vaikams.</p> <p>Diskusijos apie draugus, draugystę, apie tinkamus ir netinkamus bendravimo būdus su bendraamžiais.</p> <p>„Minčių lietus“- „Koks yra draugas?“. „Kaip vaikai jaustųsi vieni vieni?“. Vaikų „seimeliai“ - susirinkimai, kuriuose vaikas išsako savo nuomonę visais aktualiais grupės gyvenimo klausimais, dalinasi savo patirtimi apie įvairias situacijas su bendraamžiais, randa būdų, kaip kitą kartą elgtis panašiose situacijose. Programa „Žipio draugai“.</p> <p>Akcija „Savaitė be patyčių“ atkreipia vaiko dėmesį į santykius bei poelgius su kitais, padeda jam ieškoti išeičių konfliktinėse situacijose, vengti patyčių.</p>
----------------------------	--	--	--

5.2.5. MOKĖJIMAS MOKYTIS

Vertybė nuostata. Noriai mokosi, džiaugiasi tuo, ką išmoko.

Esminis gebėjimas. Mokosi žaisdamas, stebėdamas kitus vaikus ir suaugusiuosius, klausinėdamas, ieškodamas informacijos, išbandydamas, sprendžiamas problemas, kurdamas, įvaldo kai kuriuos mokymosi būdus, pradeda suprasti mokymosi procesą.

Žingsniai	Pasiekimai	Vaiko veikla	Ugdymo gairės (metodai ir būdai)
1-3 žingsnis	<p>*Domisi, kas kaip veikia. Atidžiai stebi veiklą ir bando pakartoti veiksmus.</p> <p>* Juda spontaniškai ir tikslingai. Mėgsta kartoti pavykusį veiksmą. Domisi aplinka, klausia: „Kas čia?“, „Kur?“, prašo parodyti.</p> <p>* Siūlo žaidimų idėjas. Domisi aplinka – klausinėja. Žaidžia kūrybiškai.</p>	<p>Išbandys naujus žaidimus. Pagirs draugą, leidžiant jam patirti sėkmės jausmą. Žais pojūčių žaidimus (klausos, regos, lytėjimo, skonio). Žais kartu su draugais bendrus žaidimus. Kurs siužetinio žaidimo epizodus. Ieškos teminių paveikslėlių knygelėse. Žais probleminius žaidimus. Padės suaugusiems tvarkyti, valyti, padengti stalus. Žaisdamas mėgdžios įvairius gyvūnus, žmones. Dėlios žaislus, daiktus pagal dydį, spalvą.</p>	<p>Individualūs žaidimai, ugdymas pavyzdžiu- pedagogas pats dalyvauja žaidime, skatindamas vaikus žaisti, mėgdžioti. Siužetiniai žaidimai, skatinantys vaiką kurti prasmingą žaidimo ir darbo kontekstą. Judrieji žaidimai, skatinantys žaislus stumti, traukti, imti, čiupinėti pirštais. Bendradarbiavimas su šeimomis, pramogos, šventės, kur vaikas semiasi patirties iš kitų vaikų. Tyrinėjimas įvairių daiktų įvairiais pojūčiais.</p>
4-6 žingsnis	<p>*Imasi iniciatyvos įgyvendinant žaidimų idėjas. Pasako, ką veikė ir ko išmoko.</p> <p>* Drašiai spėja, bando, klysta ir taiso klaidas. Spėlioja veiksmų pasekmes.</p> <p>* Drašiai ieško atsakymų į kylančius klausimus. Kalba apie tai, ko norėtų išmokyti, planuoja savo veiklą. Randa reikiamą informaciją įvairiuose šaltiniuose (enciklopedijose, žinyuose ar pan.)</p>	<p>Vartys savo ir draugų meninės veiklos, kitų pasiekimų ir pažangos vertinimų aplankalus - apmąstys, diskutuos, vertins savo ir kitų veiklą bei rezultatus.</p> <p>Spręs galvosūkius. Rinks informaciją įvairiais būdais: vartys knygeles, enciklopedijas, klausinės apie jose esančią informaciją, su tėveliais „naršys kompiuterį“.</p> <p>Žais pažintinius – tiriamuosius žaidimus. Užduos atvirus klausimus suaugusiems apie jį supančius reiškinius, objektus „kodėl“, „kaip“, „kada“ „iš kur atsiranda“. Pastebės ir išbandys grupėje naujai atsiradusias priemones, žaislus. Žais stalo ir kompiuterinius žaidimus.</p>	<p>Siužetiniai žaidimai, imitaciniai žaidimai. Stalo žaidimai, kompiuteriniai žaidimai. Stebėjimai, tyrinėjimai aplinkos, naujų daiktų. Šventės, spektakliai, koncertai, vakaronės, projektai, talkos, konkursai, kur vaikas mokosi iš kitų, pažįsta aplinką, daiktus. Ugdymas pavyzdžiu- būti tinkamo elgesio modeliu vaikams. Pokalbiai apie tai, ko vaikas išmoko, ko dar nori išmokyti, kaip jis mokosi, kaip dar galima mokytis. „Minčių lietus“-„Kas gali atsitikti, jeigu..?“, „Smegenų šturmas“, asociacijų kūrimas („voratinklis“, „žemėlapis“). Ekskursijos,</p>

Brandesniems	*Kalba apie mokymąsi mokykloje, jo prasmę. Analizuoja savo veiklą, kaip pavyko. Orientuojasi informacijos gavimo šaltiniuose (pokalbis, stebėjimas, knygos, internetas, TV ir pan.). Mokosi iš kitų patirties.	Įvairiomis priemonėmis rinks informaciją ir darys išvadas. Vartys žinytus, enciklopedijas, naršys internete, naudosis bibliotekomis, žiūrės dokumentinius filmus, pažintines informacines laidas. Dalyvaus įvairiose ekskursijos ir išvykose, reflektuos po jų, kaip jam pavyko.	išvykos į gamtą, prie istorinių paminklų, į biblioteką. IKT panaudojimas įvairiai informacijai gauti, faktams iširti ir t.t..
---------------------	--	--	---

PRIEMONĖS. Popierinės kortelės vardui, užrašams; žaislai vaikams džiuginti (žaidimui su muilo, vandens burbulais, balionai), Lietuvos Respublikos vėliava (maža), gaublys, gimtojo miesto herbas, daiktų modeliai, papildantys ugdymo turinį, „Virtuvėlė“, „Ligoninė“, „Eglutė“ ir kt. (siužetiniai baldeliai - vaikiški), ryto rato kilimėliai, pagalvėlės ugdymosi veiklai organizuoti, saugaus eismo ir elgesio, vaiko teisių kortelių rinkiniai, nuotaikų kortelių rinkiniai, siužetiniai žaislai (lėlės, vežimėliai, baldai, indeliai, drabužiai, įvairių profesijų atributai), socialinio turinio vaikiškos knygos, žurnalai; interesų, talentų kortelės, paveikslėliai, automobiliai, automobiliniai garažai, trasos, plovyklos, žaidimai poromis, keliese (domino, loto, šaškės, šachmatai), statybinės detalės su sraigtais ir veržlėmis (medinės, plastmasinės, metalinės ir kt.), kaladėlės (Duplo, Lego ir kt.), teminiai jų rinkiniai, konstruktoriai, mozaikos, medinės, plastmasinės, kartoninės dėlionės („Puzzle“ ir kt.), širmelės, užtiesalai, dėžės, krepšiai, pagalvėlės, kilimėliai, vaikiška bižuterija (karoliai, segės, dirželiai), rūbai, skraistės ir kt., skirti persirenginėjimui, „puošimuisi“, atsipalaidavimo žaislai (minkšti žaislai, kamuoliukai spaudymui rankomis), priemonės šviesos ir šešėlių žaismui, veidrodžiai, raminančios, aktyvinančios ir kt. muzikos įrašai ir kt., sėdmaišiai, žaislai, kurie vaikui padeda suvaldyti emocijas: muzikinės dėžutės, grojantys, švilpiantys vilkeliai ir pan., judančių švieselių įrenginiai, muzikos klausymas per ausines, informaciniai leidiniai (knygos, plakatai, enciklopedijos, žinytai, pažintiniai žurnalai, stalo žaidimai ir kt.), eksperimentavimui, tyrinėjimui, bandymams atlikti skirta įranga, galvosūkių, labirintai, gamtos garsų įrašai, filmuota medžiaga, foto aparatas, foto kamera, projektorius, kompiuteris, kompiuteriniai žaislai, CD vaikams, kompiuteriniai žaislai, kompiuteriniai filmai, **Internetiniai tinklapiai:** www.frepy.eu- žaidimas „Žalioji tyrėja“; <https://sodas.ugdome.lt/>- žaidimas „Išmanieji robotukai“; www.mudubudu.lt; www.saulytuciai.lt - edukaciniai žaidimai mažiesiems; www.ziburelis.lt – mokomieji žaidimai „Išmok skaičių pavadinimus“, „Rask geometrinę figūrą“, „Rask nurodytą spalvą“, „Išmok spalvų pavadinimus“; www.sesioszasys.lt; www.lietuvospolicija.lt. ir kitos socialinės kompetencijos ugdymui reikalingos priemonės.

YPATINGA APLINKA. Ramybės erdvė grupėje, darželio senovinių daiktų muziejų „Seklyčia“, tėvų darbovietės, A. Mickevičiaus viešoji biblioteka, Lietuvos nacionalinis muziejus, Prezidentūra, Valstybės pažinimo centras, LR seimas, Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovų rūmai, Arsenalas, Gedimino pilis, Signatarų namai, Senamiesčio atnaujinimo agentūra, Lietuvos dailės muziejus, V. Kasiulio dailės muziejus, Radvilų rūmai, Planetariumas, Technikos muziejus, A. Mickevičiaus bibliotekos vaikų literatūros skyrius, Bernardinų sodas, Užupio kalvos, Vingio parkas.

5.3. PAŽINIMO KOMPETENCIJA

Sietina su šiomis ugdymo (si) sritimis: tyrinėjimas, aplinkos pažinimas, skaičiavimas ir matavimas, emocijų suvokimas ir raiška.

5.3.1. TYRINĖJIMAS			
<p>Vertybinė nuostata. Smalsus, domisi viskuo, kas vyksta aplinkui, noriai stebi, bando, samprotauja.</p> <p>Esminis gebėjimas. Aktyviai tyrinėja save, socialinę, kultūrinę ir gamtinę aplinką, įvaldo tyrinėjimo būdus (stebėjimą, bandymą, klausinėjimą), mąsto ir samprotauja apie tai, ką pastebėjo, atrado, pajuto, patyrė.</p>			
Žingsniai	Pasiekimai	Vaiko veikla	Ugdymo gairės (metodai ir būdai)
1-3 žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> *Domisi jį supančia aplinka. * Kartoja veiksmą po patirtos nesėkmės. *Atsargiai elgiasi su nepažįstamais daiktais ir medžiagomis, tačiau rodo susidomėjimą, bando aiškintis, kas tai yra, kaip ir kodėl tai veikia, vyksta. 	<p>Laisvai judės grupės erdvėje, domėsis, kas kur yra. Parodys save, savo kūno dalis. Žaisdamas, stebės, ką daro kitas vaikas, kartu žais. Pats pasiims žaislus, priemones, padės juos į vietą. Bandys įvairius garso išgavimo būdus, panaudojant aplinkos daiktus, savo kūną (beldžia, tuksena, kūno perkusija ir t.t.).</p> <p>Pavadins kai kuriuos gyvūnus, paukščius, pažins kai kuriuos augalus. Skirs kelias daržoves, vaisius pagal skonį, išvaizdą. Pastebės ir nusakys, koks oras. Manipuliuos kiekiais. Antspauduos panaudodamas gamtinę medžiagą. Pieš gamtoje rastais gamtiniais „dažais“. Bandys sukeli vėją, išmėgins, kuo galima vėdintis. Ieškos atsakymų į probleminį klausimą „Kodėl?“.</p>	<p>Kūrybiniai-vaidmeniniai žaidimai, sensoriniai-didaktiniai žaidimai, stebėjimai, tyrinėjimai, pokalbiai, pasakojimai, grožinė literatūra. Vaizdinis metodas – nukreiptas į vaizdinių formavimą apie vaikus supančio pasaulio objektus ir reiškinius.</p> <p>„Paspalpių dėžutė“. Į dėžutę (pintinėle, maišelį) įdedami įvairūs daiktai. Vaikas traukia vieną iš jų ir nežiūrėdamas, tik liesdamas, turi atspėti, ką ištraukė, apibūdinti daiktą, surasti tokį patį daiktą ant stalo.</p> <p>Ekskursija po darželio aplinką, siekiant ją pažinti ir tyrinėti įvairiais metų laikais.</p>
4-6 žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> *Domisi, iš ko padaryti daiktai, jų savybėmis. *Suvokia daiktų paskirtį. *Įvardina daiktų, medžiagų, gyvūnų, augalų skirtingus pastebėjimus. 	<p>Tyrinės, aiškinsis, daiktų savybes. Dėlios daiktus tam tikra tvarka. Dalins daiktus po lygiai, per pusę. Domėsis knygomis, paveikslėliais apie įvairius gyvenimo aspektus. Išradingai panaudos žaislų pakaitalus. Atras įvairių daikto panaudojimo būdų. Nusakys daikto medžiagos savybes, tikslumą. Stebės, komentuos</p>	<p>Žaidimai, pokalbiai, diskusijos, tiriamoji veikla: stebėjimai, tyrinėjimai, bandymai, atradimai, eksperimentai. Grožinė literatūra, informacinių</p>

<p>Brandesniems</p>	<p>*Atlieka trumpalaikius stebėjimus. Pasitelkia priemonių įvairovę (lupa, mikroskopą). *Analizuoja, grupuoja ir klasifikuoja daiktus pagal savybes.</p> <p>*Atlikęs tiriamąją veiklą, daro išvadas. Tyrinėjimams naudoja skaitmenines technologijas (kompiuteris, fotoaparatas, mobilusis telefonas), grupuoja, klasifikuoja, projektuoja, modeliuoja. Žino ir suvokia tyrinėjimo saugumo taisykles. Tyrinėjimo rezultatus pavaizduoja schema, diagrama, grafiku, simboliu, piešiniu.</p>	<p>gamtos ir aplinkos reiškinius, dalyvaus atliekant bandymus. Naudosis prietaisais, įrengimais. Tarsis, konsultuosiu su suaugusiuoju. Kurs savo pomėgių knygeles. Išbandys magneto galimybes grupės aplinkoje, lauke. Tyrinės daiktus ant šviesos stalo, šviesos dėžučių. Kurs koliažus ieškodamas detalių jungimo galimybių. Dalyvaus artimiausios aplinkos išvykose ir kurs žemėlapius. Kurs stebėjimų, fotografijų parodėles. Tirpins sniegą, ledą, užšaldys vandenį, pieš ant šlapio popieriaus. Stebės ir tyrinės gamtos reiškinius, kurs gamtininko kalendorių. Prižiūrės daržą gamtos centre ir lauke (stebės, matuos).</p> <p>Atliks pratimus, skatinančius prognozuoti „Kas būtų, jeigu..“ (pvz.: išardysime žaislą, jeigu užšaldysime vandenį...). Ardys mechaninius žaislus, buitinius reikmenis, specialias priemones, siekdamas išsiaiškinti jų sąrangą. Stebės, lies įvairius paviršius, uostys kvapus, ragaus patiekalus. Rinks informaciją apie žmones, gamtą, daiktus, kultūros ir meno objektus ir darys išvadas, kurias pateiks tyrimo lapuose, dienoraščiuose, darys augalų herbariumus, užfiksuos mobiliuose telefonuose, kompiuteriuose.</p>	<p>technologijų panaudojimas. Ekskursijos, išvykos, projektinė veikla. „Smegenų šturmas“ (kuo daugiau idėjų veiklai, eksperimentams). „Minčių lietus“. Klausimų-atsakymų valandėlės. Veikla grupelėmis.</p>
----------------------------	--	---	--

5.3.2. APLINKOS PAŽINIMAS

Vertybė nuostata. Nori pažinti bei suprasti save ir aplinkinį pasaulį, džiaugiasi sužinojęs, ką nors nauja.

Esminis gebėjimas. Įvardija ir bando paaiškinti socialinius bei gamtos reiškinius, apibūdinti save, savo gyvenamąją vietą, šeimą, kaimynus, gyvosios ir negyvosios gamtos objektus, domisi technika ir noriai mokosi ja naudotis.

Žingsniai	Pasiekimai	Vaiko veikla	Ugdymo gairės (metodai ir būdai)
1-3 žingsnis	<p>*Atpažįsta ir įvardina artimiausios aplinkos daiktus.</p> <p>*Orientuojasi savo grupės aplinkoje ir artimiausioje darželio, namų aplinkoje. Pažįsta ir pavadina kai kuriuos gyvūnus, žmones daiktus jų atvaizdus.</p> <p>* Pasako savo, savo šeimos narių vardus. Atpažįsta ir pavadina vis daugiau artimiausioje aplinkoje esančių augalų (sodo, daržo, lauko), gyvūnų, daiktų, domisi jais. Skiria atskirus gamtos reiškinius. Dalyvauja prižiūrint augalus ar gyvūnus.</p>	<p>Apžiūrinės artimiausią aplinką, ją atpažins, joje orientuos. Sieks, lies, ragaus, mėtys, dėlios daiktus, žaislus. Eksperimentuos ir stebės savo veiksmų rezultatus: pridės, pamatuos, dės į įdubimą, išpjovą. Veiks su vaikiško dydžio namų apyvokos ir sodo tvarkymo įrankiais, kartu tvarkysis. Žais su statybine medžiaga, statys nesudėtingus statinius, panaudos siužetinius žaidimus. Pradės naudoti daiktų pakaitalus. Pamėgdžiodami suaugusius atliks įvairius veiksmus (šukuosis, naudosis įrankiais, šers gyvūnelius ir kt.). Stebės save ir draugus veidrodyje. Susipažins su gamta: augalais, naminiiais gyvūnais ir jų vaikais, laukiniais gyvūnais ir paukščiais. Vanduo butyje ir gamtoje. Metų laikai ir jų ypatybės. Augins „daržą“ ir stebės augalo gyvenimo etapus: dygimą, augimą, žydėjimą, sėklų brandinimą, nunykimą. Rinks gamtinę medžiagą.</p>	<p>Siužetiniai, didaktiniai stalo ir pojūčių žaidimai, pokalbiai apie augalus, gyvūnus, apie bendravimą su vaiko artimaisiais, vaizdinės priemonės apie gyvūnus, augalus, žmogaus kūną, tiriamoji veikla: stebėjimai, bandymai su įvairiais žaislais, daiktų tyrinėjimai įvairiais pojūčiais, atradimai, eksperimentai. „Minčių lietus“. Grožinė literatūra, smulkioji tautosaka, informacinių technologijų panaudojimas. Vaidybinė veikla. Ugdymas suaugusiojo pavyzdžiu. Individualus darbas.</p>

<p>4-6 žingsnis</p>	<p>*Išvardina gyvenamosios vietos objektus. Pastebi pasikeitimus savo aplinkoje. Pastebi ir pasako pagrindinius augalų ir gyvūnų požymius. Atpažįsta ir įvardija artimiausios aplinkos gyvūnus, augalus.</p> <p>*Pasakoja apie savo šeimą. Orientuojasi darželio aplinkoje. Įvardija kelis gimto miesto objektus (miesto ar darželio pavadinimą, gyvenamą gatvę ar pan.). Atpažįsta ir įvardija naminius, kai kuriuos laukinius gyvūnus, nusako jų gyvenimo skirtumus. Skiria daržoves, vaisius, uogas ir nusako panaudojimo maistui būdus. Domisi gamtos reiškiniais, kurių negali pamatyti. Moka stebėti ir prižiūrėti kambarinių augalų augimą.</p> <p>*Žino svarbią asmeninę informaciją. Domisi suaugusio žmogaus gyvenimu, jo darbais. Pasakoja apie tradicines šventes. Žino savo šalies ir sostinės pavadinimą. Randa ir parodo žemėlapyje savo miestą, sostinę, pažįsta Lietuvos vėliavą, herbą. Pasakoja apie svarbiausius Vilniaus miesto istorinius objektus. Atranda ir mokosi naudotis buities prietaisais, skaitmeninių technologijų galimybėmis. Pastebi aiškiai matomus skirtumus ir panašumus tarp gyvūnų ir augalų. Pasakoja apie naminių gyvūnų naudą žmogui. Mokosi rūšiuoti atliekas.</p>	<p>Kaups informaciją apie pasaulį, žmones, reiškinius, šeimą, gimtinę, savo šalį, tradicijas, šventes. Aiškinsis savo miesto savitumus, įžomybes. Susipažins su šalies sostine Vilniumi, šalies simbolika, prezidentu. Ugdamosios veiklos metu susipažins su liaudies kūryba. Perkels į grupę savo šeimos patirtį: bendravimo būdą, žaidimus, pomėgius. Stebėdamas suaugusiuosius, jų veiksmus, išbandys naujus veikimo bei elgesio būdus, juos perims, kūrybiškai pritaikys. Žiūrėdamas paveikslus, nuotraukas, išvykų ir ekskursijų metu susipažins su įvairiomis žmonių profesijomis, jų atliekamais darbais ir darbo rezultatais. Pasivaikščiojimų, išvykų bei ekskursijų metu pratinsis globoti ir saugoti gamtą, augmeniją, gyvūniją, tinkamai elgsis gamtoje, viešose vietose, dalyvaus gamtos saugojimo programose, projektuose, ekologiniuose žygiuose, akcijose. Kaups informaciją apie gyvūnus, augalus. Ieškos išskirtinių augalo požymių bei savybių. Aiškinsis augalo sandarą, iš kur jis atsiranda, kokių reikia sąlygų, kad augalas augtų ir duotų vaisių, kokia jo reikšmė gamtai ir žmogui. Įvairių priemonių pagalba kaups informaciją apie naminius ir laukinius gyvūnus, vabzdžius, paukščius, žuvis, jų jauniklius, išorinius požymius, gyvenimo būdą ir mitybą. Pokalbių metu pasakos apie savo augintinius, jų priežiūrą bei poreikius, zoologijos sode ar miške matytus gyvūnus, kaime auginamus gyvulius. Aiškinsis, kuo naudingi gyvūnai, kuo pavojingi, kodėl jie tokie būna ir kaip apsisaugoti nuo jų grėsmės. Stebės, analizuos, grožėsis įvairiais žmogaus ir gamtos sukurtais kūriniais. Pats prisidės prie grožio kūrimo, supras, jog negalima teršti. Aiškinsis, kodėl reikia taupyti popierių, elektrą, vandenį. Skirs ir pavadins dieną, naktį, apibūdins orą, jo pokyčius žymės kalendoriuje. Įvairių bandymų metu susipažins su vandens savybėmis ir būsenomis. Stebėjimų metu susipažins su nuosekliais gamtos pakitimais rudenį, žiemą, pavasarį, vasarą, žmonių atliekamais žemės ūkio</p>	<p>Išvykos, ekskursijos į gamtą (gyvūnai, augalai, grybai, jų požymiai, poreikiai): į Bernardinų sodą, į Užupio kalvas, į Kairėnų botanikos sodą, į Pavilnių regioninį parką, į Kauno zoologijos sodą; į tėvų darbovietes (profesijos), skiriant vaikams nedideles užduotis, ką turėtų pastebėti, ko paklausti; į muziejus (daiktai ir jų istorija): į Lietuvos nacionalinį muziejų, į Prezidentūrą, į LR seimą, į Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovų rūmus, į Gedimino pilį, į Signatarų namus, į Senamiesčio atnaujinimo agentūrą, į Lietuvos dailės muziejų, į Planetariumą, į Technikos muziejų. Edukacinės valandėlės muziejuose. Bandymai, kurių metu vaikas išbando techniką, kuri padeda tyrinėti judėjimą; tirpina medžiagas, daigina sėklas, išardo nereikalingus prietaisus. Kūrybinių darbų parodos: daiktai iš išvykų, kelionių, įspūdžiai iš ekskursijų. Tyrinėjimai žemėlapių, gaublių, technikos, senovinių rakandų. Sudaroma galimybė vaikui tyrinėti ir manipuliuoti tikrais įrankiais, prietaisais. Tradicinių švenčių šventimas,</p>
----------------------------	---	--	--

<p>Brandesniems</p>	<p>Stebi, klausinėja apie gimtojo miesto, miestelio, kaimo žmones, jų gyvenimą, darbus kūrybą. Stebi ir klausinėja apie pievos, miško, vandens telkinių augalus, gyvūnus, jų gyvenimą. Domisi ir savarankiškai ar suaugusiųjų padedamas augina augalus, rūpinasi naminiiais gyvūnais. Domisi atmosferos, metų laikų kaitos, medžiagų kitimo ir kt. reiškiniais. Domisi artimiausios aplinkos daiktais (įrankiais, prietaisais, statiniais ir t.t.). Domisi, klausinėja, tyrinėja savo gyvenamosios vietos ir iš patirties bei įvairių informacijos šaltinių pažintus istorijos, kultūros, meno objektus. Po ekskursijos, išvykos pavaizduoja tai, ką matė, pristato tai grupei.</p>	<p>darbais įvairiais metų laikais. Aiškinsis, kuo kiekvienas metų laikas patrauklus, gražus.</p> <p>Pasakos apie jam reikšmingus žmones (savo senelius, gyvenamosios vietovės mokslininkus, menininkus, meistrus, tautodailininkus, ūkininkus, verslininkus ir t.t.), jų darbus, kūrybą. Nusakys, ką išgyvena, būdamas miške, pievoje, prie ežero, upės, jūros. Apibūdins, kas yra kalnas, miškas, pieva, upė, ežeras, jūra. Paaiškins, kuo jam ypatingas koks nors augalas, gyvūnas. Išvardins, kokius augalus, gyvūnus pažįsta. Pasakos apie savo turimą (arba norimą turėti) augalą ar gyvūną, kaip jais rūpinasi. Komentuos kaip jie atrodo, kur auga ar gyvena, kaip jis prižiūrimas ar maitinamas. Nurodys ir argumentuos, kokie tyrinėti gamtos reiškiniai jį sužavėjo ir kodėl. Komentuos, kodėl įdomu stebėti gamtoje vykstančius reiškinis – metų laikų kaitą, orų permainas. Pasakys, kam skirti įvairūs aplinkos daiktai (namų apyvokos reikmenys, daiktai, prietaisai), argumentuos, kodėl reikia atsargiai ir saugiai su jais elgtis. Papasakos apie patirtus išgyvenimus, įspūdžius, lankantis istorinėse vietose, muziejuose, kultūros objektuose ir t.t. Lankys savo gyvenamosios vietos įžymias vietas. Paaiškins, kaip galima pristatyti (parodyti) kitiems, ką matė išvykoje, ekskursijoje, kelionėje.</p> <p>Klausysis pasakojimų apie kultūros objektus, juos fotografuos, filmuos, pieš, modeliuos, kurs inscenizacijas, dalinsi įspūdžiais ar mintimis, išsakys savo vertinimus.</p>	<p>IKT – vaizdo įrašų demonstravimui apie Lietuvoje švenčiamas tradicines, valstybines šventes, pokalbiai apie šeimos tradicijas, augalus, gyvūnus, jų priežiūrą, saugojimą ir globą.</p> <p>Kūrybiniai-vaizdiniai žaidimai (oroostas, autobusas, bankas, biblioteka, cirkas, degalinė, parduotuvė (drabužių, gėlių, žaislų, maisto), gaisrinė, gimtadienis ir pan.,. Projektinė veikla, individualus darbas, veikla grupelėmis. Grožinė, informacinė literatūra, smulkioji tautosaka. Diskusijos apie matytus filmus, skaitytas knygas, matytus objektus, paminklus.</p>
----------------------------	---	--	--

5.3.3. SKAIČIAVIMAS IR MATAVIMAS

Vertybinė nuostata. Nusiteikęs pažinti pasaulį skaičiuodamas ir matuodamas.

Esminis gebėjimas. Geba skaičiuoti daiktus, palyginti daiktų grupes pagal kiekį, naudoti skaitmenis, apibūdinti daikto vietą eilėje, sudaryti sekas.

Geba grupuoti daktus pagal spalvą, formą dydį, jaučia dydžių skirtumus, daikto padėtį erdvėje. Supranta ir vartoja žodžius, kuriais apibūdinamas atstumas, ilgis, masė, tūris, laikas. Pradedą suvokti laiko tĕkmę ir trukmę.

Žingsniai	Pasiekimai	Vaiko veikla	Ugdymo gairės (metodai ir būdai)
1-3 žingsnis	<p>*Skiria sąvokas taip ir ne, yra ir nėra.</p> <p>*Ardo ir surenka daiktus. Įsidėmi pagrindines spalvas: raudoną, mėlyną, geltoną, žalią.</p> <p>*Rūšiuoja daiktus pagal spalvą, formą dydį. Skiria sąvokas mažai ir daug. Pradedą vartoti palyginamąsias sąvokas: sunkus – lengvas, storas – plonas, toks pat, kitoks, vienodi, skiriasi ir pan. Supranta tvirto bokšto statymo taisyklės (apačioje didesnė, viršuje mažesnė kaladėlė).</p>	<p>Pavadins daiktus, rūšiuos juos pagal dydį, spalvą, kiekį (vienas, du), formą, dėlios nesudėtingus loto. Atrinks parodytos formos ir spalvos daiktus, žaislus. Grupuos daiktus. Sudarys daiktų, žaislų eiles nuo didžiausio iki mažiausio ir atvirkščiai. Tapatins daiktus, dedamus į įdubimą, išpjovą tiesiogiai: pridedant, pamatuojant. Iš dviejų formų ar dydžių pariks nurodytą, grupuos vienarūšius, labai skirtingos formos daiktus, pagal kontrastingas spalvas ir kitus požymius. Eilės tvarka dės 3-4, o vėliau 4-5 skirtingo dydžio žiedų piramidę. Atliks įvairius veiksmus su didaktiniais žaislais (išdėlios, surinks, sumaus žiedus, įdės vieną į kitą ir kt.). Dėlios iš dviejų – keturių dalių dėlionės, korteles.</p>	<p>Didaktiniai žaidimai, pokalbiai, žaidinimai, skaičiuotės, teatralizuoti dainelės, eilėraštkai, kuriuose kas nors skaičiuojama, paeiliui rikiuojama; tiriamoji veikla: stebėjimai, tyrinėjimai su įvairiais daiktais, jų ardyimas ir surinkimas, kaip dviejų ir trijų dimensijų daiktai tinka vienas prie kito, pvz., dėlionės, kaladėlės.</p> <p>Atradimai, eksperimentai su spalvomis, įvairių formų, dydžių daiktais, kaladėlėmis</p> <p>Grožinė literatūra, informacinių technologijų panaudojimas. Vaidybinė veikla, projektinė veikla, individualus darbas.</p>
4-6 žingsnis	<p>*Pradedą skaičiuoti daiktus ir lyginti kelių daiktų grupes. Vartoja kelintinius skaitvardžius. Dydį, formą, spalvą sieja su panašiais kasdieninės aplinkos daiktais (pvz., „apvalus kaip obuolys“, „geltonas kaip saulė“). Lygina daiktus pagal dydį, ilgį, storį, aukštį, masę. Paaiškina laiko tĕkmę, paros dalis sieja gyvenimo ritmu.</p>	<p>Skaičiuos savo pirštelius, žaisliukus. Atliks problemines užduotis. Žaidimuose taikys skaičiuotes. Pieš smulkius ornamentus iš kairės į dešinę. Taisyklingai skaičiuos daiktus, garsus, judesius, taisyklingai vartodamas skaitvardžius. Skaičiuos ir atskaičiuos daiktus, judesius, garsus pagal pasakytą skaičių ar pateiktą pavyzdį. Įvardins į kokias geometrines figūras panašūs įvairūs daiktai. Modeliuos figūromis. Lipdys geometrines figūras ir konstruos (namelį, gėlytę ir pan.). Spalvins</p>	<p>Kūrybiniai žaidimai, kuriuose kas nors skaičiuojama, stalo žaidimai, kuriuose vaikas gali lavintis mąstymo ir skaičiavimo įgūdžius, žaidimai, padedantys suvokti vaikui laiko trukmę; pokalbiai apie tai, ką vaikas veikė vakar, ką veiks rytoj; tiriamoji veikla: stebėjimai,</p>

<p>Brandesniems</p>	<p>* Daiktų skaičiaus nesieja su jų požymiais ir padėtimi erdvėje. Daiktų kiekį sieja su skaičiumi. Skaičiuoja iki 5. Pastebi ir sudaro 2-3 elementų sekas pagal spalvą, dydį ar formą. Skiria geometrines figūras (skritulį, trikampį, kvadratą, stačiakampį) ir jas atpažįsta aplinkos daiktuose.</p> <p>* Skaičiuoja iki 10. Ilgi, tūrį, masę matuoja sąlyginiais matais (pėda, sprindžiu, kitu daiktu). Tikslingai naudoja kryptį, atstumą nusakančius žodžius: į kairę – į dešinę, aukščiau – žemiau, virš – po; šalia, greta, viduryje, tarp, priešais, prie, prieš, paskui, šalia vienas kito, už, tarp, viduje, išorėje ir kt. Supranta ir vartoja sąvokas: pusiau, į 2–3 dalis. Pratęsia, sukuria skirtingų požymių sekas su 2–3 pasikartojančiais elementais. Tikslingai naudoja laiką nusakančius žodžius: dabar, paskui, šiandien, savaitės dienas, metų laikus.</p> <p>Skiria ir pavadina plokštumos ir erdvines (kubas, rutulys) figūras. Grupuoja daiktus pagal nurodytą požymį. Pradeda suprasti, kad tas pats daiktas gali turėti kelis požymius. Žaisdami naudojasi vis didesne erdve. Skaičiuoja, matuoja, lygina, sprendžia praktinius sudėties ir atimties uždavinius su daiktais, gali naudoti skaitmenis, sutartinius ženklus. Gretina, grupuoja, klasifikuoja daiktus, apibendrina elementarią informaciją, daro išvadas</p>	<p>geometrines figūras nurodytomis spalvomis. Jungs įvairių spalvų, pločio, ilgio popierines juosteles į žiedus, pervers juos per vieną ar kelis, taip „auginant“ erdvines formas. Dėlios priešingybių paveikslėlius. Kurs kalendorius. Gamins smėlio ir vandens laikrodžius. Eksperimentuos su įvairaus ilgio, storio plastilino lazdelėmis, su įvairaus aukščio, talpos menzūrėmis, mėgintuvėliais, pildamas į juos smėlį, vandenį, kitus birius produktus. Svers su svirtinėmis svarstyklėmis smėlį, birius produktus, gamtinę medžiagą, smulkius konstruktorius, kad įgytų supratimą apie masės matavimo priemones. Žais žaidimus su smėlio laikrodžiu, žadintuvu. Serviruos stalą atlikdamas praktinius matematinius veiksmus, pvz.: „pastatyk prie kiekvienos lėkštės po puodelį“ ir pan.</p> <p>Skaičiuos iki dvidešimties, atskaičiuos nuo dešimties, lygins, operuodamas daiktais, atliks sudėties ir atimties veiksmus, nurodys, kuo ir kaip galima išmatuoti daiktų dydį, atpažins kai kuriuos skaitmenis, sutartinius ženklus. Nurodys, kuo panašūs ir kuo skiriasi įvairūs daiktai, lygins jų savybes, grupuos ir klasifikuos pagal nurodytą požymį, keis grupavimo pagrindą ir t.t. Vaikas bandys nustatyti ir lyginti požymius – ilgį, tūrį, masę, laiką, temperatūrą ir kt. Palygins, kuo panašūs ir kuo skiriasi atskiri daiktai, objektai (pvz., vanduo ir ledas, akmuo ir druska). Kurs įvairių geometrinių formų kompozicijas, panaudojant įvairias grupėje turimas medžiagas.</p>	<p>tyrinėjimų ir atradimų savaitės, eksperimentai su įvairiomis medžiagomis, siekiant išsiaiškinti jų svorį, tūrį. Grožinė literatūra, informacinė literatūra, smulkioji tautosaka, informacinių technologijų panaudojimas pokalbiuose, aptarimuose apie metų laikų kaitą, apie įvairių metų laikų atliekamus darbus. Vaidybinė veikla, projektinė veikla, individualus darbas, veikla grupelėmis; judrūs žaidimai, kuriuose vaikas pratinasi nusakyti vietą ir daikto padėtį. Klausimų-atsakymų metodas, skatinantis mąstymą, formuojantis suvokimą apie formą, dydį, erdvę, laiką. Galvosūkių. Kasdienės situacijos, kuriose vaikas gali skaičiuoti, matuoti, lyginti įvairius realius daiktus, ieškoti atsakymų į klausimus.</p>
----------------------------	--	--	--

5.3.4. EMOCIJŲ SUVOKIMAS IR RAIŠKA

Vertybinė nuostata. Domisi savo ir kitų emocijomis bei jausmais.

Esminis gebėjimas. Atpažįsta bei įvardina savo ir kitų emocijas ar jausmus, jų priežastis, įprastose situacijose emocijas ir jausmus išreiškia tinkamais, kitiems priimtinais būdais, žodžiais, elgesiu atsiliepia į kito jausmus (užjaučia, padeda).

Žingsniai	Pasiekimai	Vaiko veikla	Ugdymo gairės (metodai ir būdai)
<p>1-3 žingsnis</p>	<ul style="list-style-type: none"> * Pradeda naudoti emocijų raiškos žodelius. * Vaikas atpažįsta ir išreiškia savo emocijas, jausmus. Atranda savus emocijų raiškos būdus. * Atpažįsta ir įvardina savo emocijas, jausmus. Atpažįsta kitų emocijas pagal veido išraišką, elgesį ir tinkamai į jas reaguoja. 	<p>Veido išraiška bandys parodyti savo emocijas. Apžiūrinės emocijas paveikslėliuose ir bandys įvardinti. Žaisdamas, bendraudamas išreikš savo jausmus ir norus. Kalbės apie jausmus, žiūrindamas paveikslėlius, nuotraukas, piešinius, knygų iliustracijas. Išdarinės grimasas žvelgdamas į veidrodį. Žais žaidimus, kuriuose reikia pasakyti, ką mėgsti, kaip jautiesi, su koku žaislu nori žaisti. Žiūrės nuotraukas ir pasakys, kur mergaitės, o kur berniukai. Savo jausmus išreikš bendraudamas ir žaisdamas vaizduotės žaidimus. Žais žaidimus, per kuriuos pasakys, kaip jis jaučiasi, ką jis mėgsta, su koku žaislu nori žaisti. Vartos „aš“, „mano“, „man“ – „Aš noriu lėlės“. Vartos kai kuriuos vertinimo žodžius. Savo elgesį vaikas vertins atsižvelgdamas į pritariančią ar nepritariančią suaugusiojo veido išraišką. Pradės vartoti emocijas išreiškiančius žodelius (jaustukus, išiktukus). Noriai dalinsis savo žaislais, asmeniniais daiktais. Atsisveikins ir pasisveikins su šeimos nariais, sakys „ačiū“, „prašau“. Žaisdamas su kitais reikš palankumą, pasitenkinimą. Naudos siužetinius žaislus, daiktus-pakaitalus. Domėsis vaikais, ieškos draugo žaidimui. Noriai žais su suaugusiuoju, atkartos jo veiksmus. Žais žaidimus, plėtojančius socialinę patirtį. Bendradarbiaus žaidžiant, mokysis suprasti draugo ketinimus, spręsti ginčus.</p>	<p>Kūrybiniai-vaidmeniniai žaidimai, kuriuose vaikas pasako, kaip jis jaučiasi; ugdymas pavyzdžiu mokant atsiprašymo ir susitaikymo ritualų, mokant, kaip reikia reaguoti į kito vaiko emocijas; skirtingų nuotaikų dainelės, vaizdinis metodas-paveikslėlių knygelės, kuriose veikėjai yra skirtingų nuotaikų, plakatai su pavaizduotomis nuotaikomis, grožinė literatūra, pokalbiai apie tai, kaip vaikai jaučiasi, kodėl taip jaučiasi.</p>

<p>4-6 žingsnis</p>	<p>*Pavadina pagrindines emocijas. Atpažįsta kitų emocijas pagal elgesį. Pradeda valdyti savo emocijas.</p> <p>*Pasako ir apibūdina savo jausmus, emocijas. Išreiškia jausmus tinkamais būdais-neskaudindamas kitų. Išreiškia jausmus mimika ir žodžiais, o ne veiksmais.</p> <p>*Savarankiškai samprotuoja, kas pradžiugino, kas nuliūdino. Kalbasi apie kitų žmonių savijautą, geranorišką paguodą, bendradarbiavimą. Apibūdina jausmus, sukėlusias situacijas ir priežastis.</p>	<p>Tyrinės savo ir kitų nuotaikas: linksmas, liūdnas, aiškintis veido išraiškos mimikas: „nusiminęs“, „piktas“, „verkiantis“, „džiugus“. Stebės, aiškintis, pajaus, išgyvens, kad visi žmonės patiria jausmų, emocijų, minčių: gali džiaugtis ir pykti, būti laimingi ir nelaimingi. Aiškintis, kokia mimikos komunikacinė reikšmė, ją naudos saviraiškai: šypsena, linksmos akys, ašaros, susiraukęs, piktas veidas. Stebės jas veidrodyje. Atliks mimikos pratimus. Tyrinės ir aiškintis, kaip kūnas reaguoja į skausmą. Išreikš savo savijautą, norus žodžiais, įvardins savo emocines būsenas bei jų priežastis įvairiose gyvenimo situacijose.</p>	<p>Grožinės literatūros kūrinėliai apie jausmus, nuotaikas pasvarstymui, iš ko galima suprasti, kad kitam linksmas, liūdnas, piktas, skaudu. Žaidimai, skatinantys tyrinėti ar imituoti kitų žmonių nuotaikas. Diskusijos apie konfliktų sprendimo būdus, apie patyčių, smurto poveikį draugystei, sveikatai. Komentarai apie matytas jausmų išraiškas paveikslėliuose, filmuotoje medžiagoje, apie tai, kad nėra gerų ir blogų jausmų, yra tik netinkami jų reiškimo būdai. Pokalbiai apie tai, kas gali pradžiuginti, kas nuliūdinti, papiktinti, kodėl, kas gali mums padėti, kai liūdnas, kai pykstame ir pan. Aptarimai su vaiku, ką galima daryti, kai kas nors erzina kitą, atima žaislus, suduoda. Kūrybiniai žaidimai, kuriuose vaikas reiškia savo jausmus dainuodamas, piešdamas, šokdamas. Inscenizacijos, vaidinimai, improvizacijos, kuriose vaikas mokosi tinkamai parodyti savo emocijas ir nuotaikas. Draminės užduotys, žaidimai su lėlėmis, kurie lavina gebėjimą jausti kitą, įsivaizduoti save kito vietoje. Pratimai, skirti atsipalaidavimui, patyrus stiprų išgyvenimą</p>
<p>Brandiesiems</p>	<p>*Domisi savo ir kitų emocijomis, jausmais bei jų raiška. Atpažįsta ir įvardija ne tik savo jausmus, bet ir nuotaikas bei jų priežastis. Atpažįsta kitų emocijas ar jausmus, bando į juos atsiliiepti (paguosti, užjausti), keisti savo elgesį (susilaikyti, neskaidinti, atsižvelgti į kito norus). Nurodo bent porą sunkumų įveikimo būdų. Žino būdų, kaip galima padėti, suteikti džiaugsmo kitiems. Komentuoja, kodėl negalima skriausti kito, muštis, stumdytis, tyčioti, prasivardžiuoti.</p>	<p>Kitiems reikš supratimą, užuojautą tinkama balso intonacija. Simboliniais paveikslėliais ženklins knygelėse, siužetiniuose paveikslėliuose pavaizduotų žmonių, gyvūnų nuotaiką. Kurs nuotaikingų veidų paveikslą. Žais spalvų kortelėmis, spalvotomis skarelėmis, pasakydamas, kokios spalvos tą dieną nuotaika. Klausysis skirtingos nuotaikos muzikos kūrinių, jas išreikšdamas spalvomis, linijomis, formomis. Žais saviraiškos žaidimus, iš judesių, mimikos spėdamas, kas ką veikia, kaip jaučiasi, įsitikindamas, kad kūno kalba galima daug ką išreikšti. Kasdienės, ugdomosios veiklos, pasivaikščiavimo, išvykų bei ekskursijų metu, bendraudamas rodys jautrumą kitiems. Domėsis draugo savijauta, stebės, kada kitam liūdnas, skauda, gera ar linksmas, nuramins, džiaugsis kartu. Paguos kitus myluodamas, sūpuodamas, kykuodamas, maldydamas, žaidindamas, juokindamas.</p>	

			(kvėpavimas, mankšta, muzikos klausymas, piešimas, šokis ir kt). Akcijos: „Savaitė be patyčių“, „Padėk mažesniui“, „Globojame paukšteliui“ ir pan. Programos “Zipio draugai” valandėlės. IKT – animaciniai filmukai, pasakaitės aptarimas „Kas yra gerai“, „Kas yra blogai“.
--	--	--	---

5.3.5. INICIATYVUMAS IR ATKAKLUMAS

Vertybinių nuostatų. Didžiuojasi savimi ir didėjančiais savo gebėjimais.

Esminis gebėjimas. Savo iniciatyva pagal pomėgius pasirenka veiklą, ilgam įsitraukia ir ją plėtoja, geba pratęsti veiklą po tam tikro laiko tarpo, kreipiasi į suaugusiųjų pagalbą, kai pats nepajėgia susidoroti su kilusiais sunkumais.

Žingsniai	Pasiekimai	Vaiko veikla	Ugdymo gairės (metodai ir būdai)
1-3 žingsnis	<p>* Pats keičia veiklą. Reiškia savo norus, sako „taip“ arba „ne“.</p> <p>* Turi mėgstamus žaislus, pats pasirenka daiktus, su kuriais atlieka įvairius veiksmus. Stebi suaugusiojo veiksmus ir pats bando juos atlikti. Įsitraukia į suaugusiojo pasiūlytą veiklą (susidomėjęs). Laukia suaugusiojo pagalbos, padrąsinimo, kai susiduria su nesėkme.</p> <p>* Veda suaugusiųjų prie jį dominančių daiktų. Po daugelio bandymų pats išmoksta atlikti veiksmą. Rodo nepasitenkinimą, negalėdamas įveikti kliūties, reikalauja pagalbos.</p>	<p>Ras naują žaislą ir išbandys jo galimybes. Žais situacijas „Aš pats“. Sugalvos būdus, kaip pasiekti neprieinamą daiktą. Pats išriks ir pasiūlys auklėtojai skaityti knygelę. Bandys pats užsisiegti didelę sagą, sudėlioti formules į jų lizdus, ims kaladėles ir bandys statyti bokšteliui. Sieks aukščiau padėtų daiktų, dėlios dėlionės, konstruos. Užsimerkęs suksis ratu tol, kol nugrius. Stengsis savarankiškai nusirengti ar apsirengti, tvarkyti drabužėlius, žaislus.</p>	<p>Kūrybiniai žaidimai, žaidinimai, smulkiajai motorikai lavinti, reikalaujantys dėmesio, atkaklumo. Bandymai, kurių metu vaikas mokosi naujų veiksmų, ugdymas pavyzdžiu- auklėtojai pačiam žaisti ką nors vaiko akivaizdoje, kad jis galėtų stebėti, mėgdžioti ir tuo pačiu mokytusi naujų veiksmų. Tyrinėjimai naujų žaislų.</p>

PRIEMONĖS. Vandenį geriantis popierius, medžiaga, vaškas, parafinas, žvakės, rašomoji, magnetinė lentos, lentynėlės, spintelės, dėžės, krepšiai žaislams, medžiagoms ir priemonėms, informaciniai leidiniai (knygos, plakatai, enciklopedijos, stalo žaidimai ir kt.), kortelių rinkiniai (skaičių, formų, dydžių, spalvų, priešingybių, priežasties-pasekmės ir kt.), šviesos stalas ir jam reikalingos priemonės, nuotaikų kortelių rinkiniai, atsipalaidavimo žaislai (minkšti, siužetiniai), sėdmaišiai, eksperimentavimui, tyrinėjimui, bandymams atlikti skirta įranga: įvairūs indai, mėgintuvėliai, piltuvėliai, vamzdeliai, pipetės, kempinės, svarstyklės, sieteliai, žibintuvėliai, balionai, laikrodžiai, smėlio laikrodukai, magnetai, mikroskopai, fonendoskopai, termometrai, kompasai, priemonės herbariumui gaminti, didinamieji stiklai, žiūronai ir kt., įvairios ilgio matavimo priemonės, svirtinės svarstyklės, skaičiavimo pagaliukai, erdvinės ir plokštuminės geometrinės figūros, pinigų pavyzdžiai, įvairūs ženklai, žaislai tapatinimui, grupavimui, rūšiavimui, serijų dėliojimui, priemonės žaidimui su smėliu ir vandeniu: vandens ir vėjo malūnėliai, muilo burbulai, žaislinės plunksnos, parašiutai ir kt.), išardomieji ir sudedamieji žaislai, daiktų modeliai, aitvarai (popieriniai, plastmasiniai, medžiaginiai, mediniai ir kt.), medžio lentelės, kelmeliai, vaikiškos vinys, švitrinis popierius, flanelinė, kilnojamoji magnetinė lenta (su muzikiniais priedais), akvariumai, narveliai, saugaus eismo ir elgesio kortelių rinkiniai, dėlionės, stalo žaidimai, techniniai žaislai (žybsintys, pypsintys; prisukami, inerciniai, elektriniai, t. y. su elementais), ugdymo turinį papildančios reikalingos priemonės (baldeliai), galvosūkių, labirintai, gamtos garsų įrašai, filmuota medžiaga, foto aparatas, foto kamera, projektorius, kompiuteris, kompiuteriniai žaislai, CD vaikams, darbo įrankiai – vaikiški grėbliai, kastuvėliai, kibirėliai, puodeliai, vazonai gėlėms, gėlių žemė, laistytuvai gėlėms, augalų daigynėliai ir kt. , Lietuvos Respublikos vėliava (maža), gaublys, Lietuvos Respublikos herbas, gimtojo miesto herbas, kitos, pažinimo kompetencijos ugdymui reikalingos priemonės.

YPATINGA APLINKA. Bernardinų sodas, Užupio kalvos, Kairėnų botanikos sodas, Pavilnių regioninis parkas, Kauno zoologijos sodas, tėvų darbovietės (profesijoms išsiaiškinti), muziejai - Lietuvos nacionalinis muziejus, į Prezidentūra, Valstybės Pažinimo centras, LR seimas, Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovų rūmai, Arsenalas, Gedimino pilis, Signatarų namai, Senamiesčio atnaujinimo agentūra, Lietuvos dailės muziejus, V. Kasiulio dailės muziejus, Radvilų rūmai, Planetariumas, Energetikos ir Technikos muziejus.

5.4. KALBOS IR KOMUNIKAVIMO KOMPETENCIJA

Sietina su šiomis ugdymo (si) sritimis: rašytinė kalba, sakytinė kalba, problemų sprendimas.

5.4.1. RAŠYTINĖ KALBA			
Vertybinių nuostata. Domisi rašytiniais ženklais, simboliais, skaitomu tekstu.			
Esminis gebėjimas. Atpažįsta ir rašinėja raides, žodžius bei kitokius simbolius, pradeda skaitinėti.			
Žingsniai	Pasiekimai	Vaiko veikla	Ugdymo gairės (metodai ir būdai)
1-3 žingsnis	<p>Skaitymas *Varto knygeles, palankiai reaguoja į knygelių skaitymą. *Kreipia dėmesį į aplinkoje esančias raides, žodžius, simbolius. * Pradeda pažinti aplinkoje esančius simbolius.</p> <p>Rašymas *Domisi įvairiomis rašymo priemonėmis, spontaniškai brauko įvairias linijas. *Įvairiomis rašymo priemonėmis brauko popieriaus lape. * Įvairiomis rašymo priemonėmis kraigalioja vertikalias ir horizontalias linijas.</p>	<p>Skaitymas Vartydamas knygeles, klausinės suaugusiojo „kas čia“. Domėsis aplinkoje esančiomis raidėmis, simboliais, pastebės panašumus. Kurs išgalvotus pasakojimus piešiniais, žodžiais. Kiekvieną dieną klausysis pasakojimo, skaitymo apie tai, kas vaikui pažįstama, žinoma. Klausysis pasakojamų ir skaitomų trumpų humoristinių kūrinių, kūrinių apie kitų kraštų gyvūnus ir pan. Pats „skaitys“. Žiūrės dideles, spalvingas knygeles, kalendorius, žurnalus, reklaminių plakatų iliustracijas. Atsakinėdamas į klausimus ir pats klaus „Kodėl?“, „Kada?“, „Ka?“, „Kaip?“, „Kas?“, dainuoja, deklamuoja, pasakoja. Vartos esamąjį, būsimą ir būtajį laiką, funkcinius žodelis. Stebės skaitymą skatinančią aplinką (vartys knygeles, žurnalus, paveikslėlius; žiūrės į prilipdytus užrašus ant baldų su jų pavadinimais bei užrašus ir simbolinius paveikslėlius ant žaislų lentynų ir pan.).</p> <p>Rašymas „Rašys“ laišką mamai. Žais linijomis piešimo lape. Spalvins paveikslėlius. Vaikas keverzos ir rašinės ant didelių ir mažų rašymo lentelių, popieriaus rašikliu, pieštukais, kreidelėmis. Stebės užrašytą savo vardą ant piešinio, darbelio, kortelės.</p>	<p>Žaidimas, kurio metu vaikas kalbasi su savimi, komentuoja, ką darys, stabdo, liepia. Vaizdinis metodas – vaikas žiūrinėja knygeles, paveikslėlius, jam rodomi paveikslėliai, grožinė literatūra- vaikų žodinės ir kūno kalbos skatinimui. Ugdymas pavyzdžiu- situacijos, kuriose vaikas mato kaip rašo, skaito suaugęs. Tradiciniai darželio renginiai, išvykos į vyresnių vaikų grupes.</p>

<p>4-6 žingsnis</p>	<p>Skaitymas</p> <p>*Domisi skaitymu. Ima suprasti, kad skaityti visada malonu. Vaizduoja, kad „skaito“ knygą, kuri jam buvo skaityta.</p> <p>*Domisi abėcėlės raidėmis ir supranta, kad raidės turi pavadinimus.</p> <p>*Supranta, kad garsas siejasi su raide, o raidės sudaro žodį. Žino keliolika abėcėlės raidžių. Perskaito savo vardą.</p> <p>Rašymas</p> <p>*Domisi rašikliais ir kompiuteriu. Pradedą domėtis raidėmis ir bando jas „naudoti“ savo veikloje.</p> <p>*Supranta spaudinių funkcijas: kalendorius, valgiaraštis, reklama ir pan. Kopijuoja ir bando rašyti raides. Kompiuteriu spausdina raides.</p> <p>*Supranta rašymo tikslus. Spausdintinomis raidėmis rašo savo vardą, kopijuoja aplinkoje esančius žodžius.</p>	<p>Skaitymas</p> <p>Klausysis skaitomų įvairaus žanro tekstų, bandys nusakyti veikėjų, daiktų, veiksmų savybes būdvardžiais, veiksmažodžiais, jaustukais, išiktukais, dalyviais, prieveiksmiais. Vartydamas knygeles, ieškos savo vardo raidės. Klausinės „skaitydamas“ grupėje, gatvėje esančius užrašus, pats bandys skaityti. Gamins knygeles, jas skaitys. Išbandydamas aplinkoje esančias rašymo, vaizdavimo priemones kurs pasakojimą ant smėlio, sniego, lapo.</p> <p>Džiaugsis suradęs žinomas raides knygelėje, gatvės reklamose. „Skaitys“ - kurs istorijas pagal paveikslėlius. Dėlios raidžių korteles ir bandys skaityti. Vers savo vardo, pavardės raidžių karolius. Sudarys savo vardo, savo artimųjų vardų raidžių abėcėles (t. y., asmeninį raidžių žodynėlį). Bandys atpažinti artimiausioje aplinkoje esančius įvairius simbolinius ženklus, skaitinėti įvairias trumpas iškabas. Vaikas mokysis skaityti naudodamasis tikra ar menama kompiuterio, mobiliojo telefono klaviatūra. Kurs rankų darbo knygeles su paslaptinomis duralėmis, langeliais, uždengtais paveikslėliais ir sugalvos rankų darbo knygelėms pavadinimus, tekstukus.</p> <p>Rašymas</p> <p>Nupiešęs piešinį pasirašys ar nukopijuos savo vardą. Lape ritmiškai atkartos tą patį ornamentą. Imituos raštą. Stebės, kaip rašo suaugusieji, mėgins pamėgdžioti. Pieš ornamentus, spalvins, karpys, lipdys–lavins smulkiuosius rankų raumenis, iliustruos knygas, rengs piešinių parodas. Įvardins keletą jam reikšmingų raidžių. Nurodys, kurios raidės yra didžiosios, kurios – mažosios. Piešiniiais, ženklais, raidėmis išreikš savo išgyvenimus, patirtį, mintis. Spausdintomis raidėmis rašys savo vardą, kopijuos aplinkoje matomus žodžius, raides, simbolius nuo pavyzdžių įvairiuose raidynuose, knygoje, bukletuose, skrajutėse, žurnaluose, laikraščiuose, iškabose. Piešiniuose užrašys atskirų objektų</p>	<p>Siužetiniai, didaktiniai, pirštukų žaidimai, įvairaus literatūros žanro kūriniai, įvairūs leidiniai, padedantys žadinti vaiko domėjimąsi knyga ir poreikį skaityti. Eilėraščiai, pasakos, pažintiniai tekstai, apsakymai, aiškinimuisi, kas būdinga, kuo skiriasi įvairių žanrų kūriniai. Didaktiniai žodžių loto, „Minčių lietus“, pokalbiai temomis „Kas būtų, jeigu...“ Muzikos, gamtos garsų įrašų klausymas, dainelių su garsų pasikartojimais dainavimas, žodžių žaidimai, skaičiuočių, eilėraščių kūrimas, garsų pamėgdžiojimas. Vaiko vardo raidės diena, aplankalų „Raidžių namai“ kūrimas. Projektai, vakaronės, susitikimai, festivaliai, išvykos, svečių kvietimas (aktorių, rašytojų, dailininkų, fotografų, kompozitorių, atlikėjų, tautodailininkų, amatininkų ir kt.), siekiant kaupti vaiko patirtį apie žmogaus sukurtas kultūros vertybes. Ekskursijos į artimiausias bibliotekas, knygynus, muziejus, teatrus, parodas, koncertus, amatininkų dirbtuves. (Ekskursijų tikslas ne tik pažintinis, bet ir vaikų skatinimas po jų vertinti,</p>
----------------------------	---	---	---

<p>Brandesniems</p>	<p>Skaitymas *Atpažįsta ir pavadina įvairių šriftu parašytas raides (didžiosios, mažosios). Bando perskaityti trumpus jam reikšmingus žodžius.</p> <p>Rašymas *Rašo savo vardą, elementarius žodelius. Netaisyklingais rašinėjimais atvaizduoja savo patirtį, išgyvenimus, norus.</p>	<p>pavadinimus. Įvairiais simboliais bandys perteikti informaciją. Kompiuteriu rašys raides, žodžius. Mokysis rašyti, naudodamasis tikra ar menama kompiuterio, mobiliojo telefono klaviatūra. Kurs knygeles, grupės laikraštį, dienoraštį, grupės taisykles, dienotvarkę, kalendorius, skelbimus, kvietimus, lankstinukus, sveikinimo atvirukus, žemėlapius, valgiaraštį, receptus ir kt.</p> <p>Skaitymas Pastebės garsų panašumus ir skirtumus. Sies garsus ir raides. Skirs raides nuo kitokių ženklų, simbolių. Pastebės raidžių panašumus ir skirtumus. Atpažins daugumą raidžių, skaitys pavienius žodžius (pvz., reikšmingus užrašus mieste), taip pat skaitys kelių sakinių ar ilgesnius rišlius tekstus. Pasakos apie savo mėgstamas knygas, veikėjus, jų nuotykius, poelgius. Klausysis skaitomų tekstų. Pasakos ir deklamuos, seks girdėtas pasakas, mins mįsles, pats kurs, perkurs tekstą, improvizuos.</p> <p>Rašymas Rašys daugumą raidžių (kartais raides rašys apsuktas), tinkamai laikys rašiklį. Išreikš savo išgyvenimus, patirtį, mintis piešiniais, ženklais, žodžiais. Vaikas rašys grupėje (lentoje, ant stiklo, interaktyviojoje lentoje ir pan.), dėlios raides, žodžius iš sagų, pupų, karoliukų, pagaliukų ir t. t. Būnant lauke, ieškos panašių į rašmenis formų aplinkoje, išnaudos visas progas mokytis rašyti (sniege, smėlyje, molyje ir kt.), dėlios raides, žodžius iš įvairiausios gamtinės medžiagos.</p>	<p>diskutuoti, ką matė, analizuoti, dalintis įspūdžiais). „Mano vardas“ metodas-skaitymo ir rašymo pradmenų formavimui (si). IKT panaudojimas, siekiant vaiką pratinti skaityti ir rašyti.</p>
----------------------------	---	---	--

5.4.2. SAKY TINĖ KALBA

Vertyb inė nuostata. Nusiteikęs išklaudyti kitą ir išreikšti save bei savo patirtį kalba.

Esminis gebėjimas. Klausosi ir supranta kitų kalbėjimą, kalba su suaugusiais ir vaikais, natūraliai, laisvai išreikšdamas savo išgyvenimus, patirtį, mintis, intuityviai junta kalbos grožį.

Žingsniai	Pasiekimai	Vaiko veikla	Ugdymo gairės (metodai ir būdai)
1-3 žingsnis	<p>Klausymas *Klausosi suaugusiojo. Supranta elementarius klausimus ir prašymus. *Supranta ir greitai mokosi paprastų naujų žodžių. Klausosi ir supranta nesudėtingus trumpus tekstus: žaidimus, eilėraštkus, pasakas, pasakojimus. *Klausosi skaitomų ir pasakojamų kūrinių. Klausosi naujų žodžių ir bando juos suvokti. Išklauso ir reaguoja į kelis vienas paskui kita sekančius nurodymus.</p> <p>Kalbėjimas *Komunikavimui vartoja įvairius garsus ir judesius, kelis trumpus žodžius veiksams, objektams įvardinti. *Noriai dalyvauja pokalbiuose, kalba 2-3 žodžių sakiniais.</p>	<p>Klausymas Klausysis sekamų pasakų, skaitomų grožinės ir pažintinės literatūros kūrinių. Pagal iliustracijas atpažins girdėtus tautosakos, grožinės literatūros kūrinius. Klausysis suaugusiųjų kalbos, bendraus su suaugusiuoju, kitais vaikais. Paveikslėliuose, nuotraukose parodys ir pavadins berniuką, mergaitę, senelį, močiutę, tetą, dėdę. Klausysis raiškaus, gyvo, emociingo pasakojimo, sekimo, skaitymo, deklamavimo, dainavimo, vaidinimo. Žaisdamas, klausydamasis suaugusiojo kalbos, stebėdamas jo veiklą įtvirtins žodžius (profesijų, augalų, maisto, rūbų, baldų, naminių gyvūnų ir jų vaikų, žaislų, daiktų dalių pavadinimai). Klausysis „motinos kalbos“ (kalbėjimo aukštesniu balsu, pabrėžiant intonaciją, kalbėjimo lėtesniu tempu, labai aiškiai tariant žodžius, kalbėjimo trumpesniais paprastos gramatinės struktūros sakiniais, pavadinant ir rodant konkrečius daiktus, vieną mintį pasakant vienu sakiniu, kartojant tuos pačius žodžius vis kita forma, kartojant vaiko žodžius, sakinius, teisingai juos tariant ir sudėliojant, išplečiant vaiko sakinį, kad mintis būtų aiškesnė). Žiūrinės rodumus paveikslėlius, atkreipiant dėmesį į reiškinius.</p> <p>Kalbėjimas Įvardins, ką mato knygutėje. Atsakys į klausimus: kas čia?, ką veikia? Atsakys į pateiktus trumpus klausimus, susijusius su sekta ar skaityta pasaka. Kalbės sakiniais, vartos žodžius, padedančius bendrauti su aplinkiniais ir išreikšti savo norą. Aktyviai dalyvaus pokalbyje. Pradės kalbėtis su draugu. Žais žaidimus liežuviui ir lūpoms,</p>	<p>Žaidinimai, kykavimai, klausimų – atsakymų žaidimai, žaidimai su judesiais, žaidimai smulkiosios motorikos lavinimui, kūrybiniai žaidimai, kalbiniai žaidimai, pasakų inscenizavimas, grožinė literatūra, smulkioji tautosaka, IKT vaikiškų filmukų žiūrėjimui ir aptarimui, pasakojimui apie tai, ką matė, girdėjo žodžiais ir gestais, dainelių dainavimas. Pokalbiai apie artimiausios aplinkos daiktus, reiškinius, santykius, tą patį dalyką nusakyti kuo įvairesniais žodžiais. Pasakojimai apie save, savo norus, rūpesčius, šeimos narius. Kalbinės užduotys keliant klausimus: „Koks?“, „Kodėl?“, „Kur?“, „Kaip?“, skatinančios vaiką nusakyti aplinkos reiškinių savybes, ieškoti įvykių priežasčių ir pasekmių, pasakoti apie tai, kas vyksta ar vyko aplink vaiką.</p>

	<p>*Kalba 3-4 žodžių sakiniiais, domisi laidomis, animaciniais filmais vaikams, kalba apie juos.</p>	<p>pirštukų žaidimus. Kalbės ritmiškai žygiuodamas, judindamas rankas. Kalbės su suaugusiuoju paeiliui. Atsakys į uždarus („Kas ten?“) ir atvirus („Ką ten matai?“) klausimus. Kartu su suaugusiuoju žiūrės jo raidos lygį atitinkančias TV laidas, kalbės apie tai, ką mato ir girdi. Įsitrauks į pasakos inscenizavimą ir antrins pasakos žodžius. Žais žodžių (tarimui) ir kitus kalbinius žaidimus.</p>	
<p>4-6 žingsnis</p>	<p>Klausymas *Pradedama išklaudyti, suprasti ir reaguoti į tai, ką jam sako kiti. * Klausosi įvairaus turinio tekstų apie aplinką, įvairius įvykius, reiškinius, klausosi gyvai, įrašų. Supranta, kad į jį kreipiamasi ne gimtąja kalba. * Klausosi įvairių tekstų bendrine ir tarmiška kalba. Supranta pajuokavimus, dviprasmybes, frazeologizmus, perkeltinę žodžių prasmę.</p> <p>Kalbėjimas *Kalbėdamas vartoja paprastos konstrukcijos, gramatiškai taisyklingus sakinius, atkartoja trumpas pasakas, apsakymus. *Laisvai kalba sudėtiniais sakiniiais, vartoja daugumą kalbos dalių, kuria įvairias istorijas, deklamuoja eiliuotus kūrinis. *Kalba taisyklingais, sudėtingais sakiniiais, vartoja pagrindines kalbos dalis. Pasakoja, kalba, komentuoja, vartodamas naujai išgirstus sudėtingesnės sandaros žodžius.</p>	<p>Klausymas Atidžiai išklaudyti sekamų pasakų. Išgirs ir suvoks auklėtojų kalbą. Klausysis šalia esančio, stengsis suprasti. Jaus kalbos melodingumą, gamtos garsų skambesį pamėgdžiojimuose, dainuojamoje tautosakoje ir trumpuose eilėraštukuose. Atsilieps šypsena, dėmesiu, gestu, žvilgsniu. Pažins elementarius simbolius, pratinsis jais žymėti daiktus. Manipuliuos įvairios medžiagos raidėmis. Dėlios korteles su daiktais ir jų pavadinimais.</p> <p>Kalbėjimas Naudos apibendrinamuosius žodžius. Vartos kuo daugiau mandagių žodžių. Padedant auklėtojai atpasakos perskaitytą pasakėlę ar atpasakojimą. Mokysis liaudiškų gyvulėlių ar paukštelių pamėgdžiojimų. Paguos, padės kitam, mokysis nusakyti žodžiu savo jausmus. Užmegs kontaktą su bendraamžiais, kvies veikti kartu. Klausinės suaugusio apie daiktus, reiškinius, jų savybes. Kalbės apie tai, ką galvoja, ką veikia. Užmegs dialogą. Įvardins paprastais žodžiais kasdien matomus daiktus, žmones, gamtos reiškinius, gyvulius, augalus. Trumpai pasakos pagal paveikslėlį. Pratinsis taisyklingai vartoti kalboje trumpuosius ir ilguosius balsius. Įvardins pirmą ir paskutinį žodžio garsą. Nusakys žinomų daiktų keletą požymių. Vartos kalboje esamojo laiko veiksmožodžius. Taisyklingai vartos kalboje vaikų ir suaugusiųjų vardus. Pasakos, kalbės apie savo patirtį, norus, svajones, problemų sprendimą, svarstymus, įvardindamas įvairias</p>	<p>Grožinė literatūra, pasakos, sakmės, padavimai, įvairių žanrų leidiniai, smulkioji ir dainuojamoji tautosaka, pokalbiai apie vaiko norus, išgyventus įspūdžius, vidinį pasaulį, apie nutikimą, patirtį prisimenant kuo daugiau įvykio aplinkybių, detalių, pateikiant vaikui įvairių klausimų, padedančių įvairinti kalbėjimą: kur tai nutiko, ką ten girdėjai, ką tada jautei ir kt. Klausimų-atsakymų rimavimo reikalaujantys žaidimai. Žaisti įvairius garsų keitimo žodžiuose žaidimus. Ritminių dainelių dainavimas, ieškant aplinkoje daiktų, kurių pavadinimai prasideda arba baigiasi nurodytu garsu. Inicijuoti įvairius vaikų žodžių žaidimus, pasakojimų būdus: spontaniškus, atkuriamuosius, kūrybinius, fantastinius, ir kt. Išmėginti kalbinės raiškos priemonės, kuriant dialogus, inscenizuojant, vaidinant. Individualūs pokalbiai,</p>

<p>Brandesniems</p>	<p>Klausymas *Atidžiai klausosi grupės draugų, priešmokyklinio ugdymo pedagogo, grupės svečių ar kitų suaugusiųjų pasakojimų, skaitomų ar pasakojamų tekstų, dalyvauja pokalbiuose, grupės projektuose ir kitoje veikloje.</p> <p>Kalbėjimas *Kalba įtaigiai, išraiškingai, vartoja įvairias intonacijas, pauzes. Taisyklingai vartoja įvairias konstatuojamųjų ir klausiamųjų sakinių formas (kada, kur, kaip ir kt.). Kuria naujus žodžius pagal perprastas žodžių darybos taisykles.</p>	<p>detales, savybes, būsenas, vartodamas naujai išgirstus sudėtingesnės sandaros žodžius. Komentuos meno kūrinčius, atpasakos pasakas, padavimus, apsakymus, matytą ir girdėtą per įvairias skaitmenines laikmenas (TV, DVD, CD). Kurs ir pasakos įvairius tekstus, mįsles, humoristines istorijas. Deklamuos savo sukurtus kūrinėlius, žais prasmingais ir beprasmybiškais žodžiais, bandys juokauti, kalbės „ateivių“, „užsienio“ kalbomis. Keis balso stiprumą, kalbėjimo tempą, intonacijas ir kt. Komentuos, ką padaręs, ką nupiešęs, ką žaidęs. Deklamuos eilėraščius, seks pasakas be galo.</p> <p>Klausymas Klausysis sekamų pasakų, sakmių, padavimų, skaitomų grožinės literatūros ir pažintinių tekstų, deklamuojamų eilėraščių, muzikos įrašų, radijo ir TV laidų. Dalyvauja atidumo, susikaupimo situacijose.</p> <p>Kalbėjimas Reikš savo mintis, sumanymus, jausmus, nuotaikas, nuomonę. Kalbės, klausantis keliems žmonėms, pakartos, jei kas ko nors nesuprato. Aiškiai, nuosekliai apibūdins, aiškins, informuos, pasakos, svarstys diskutuos apie žaislą knygą, gamtos reiškinių, savijautą, nutikimą, žaidimą, filmą, išvyką ir pan. Išsakys savo ir išklausys kitų nuomonę, svarstys ir spręs kasdienėse situacijose ar žaidžiant kylančias problemas. Tarsis, dalinsis darbais ir aptars, kaip pavyko juos atlikti. Laikysis kalbos etiketo. Deklamuos modernius eilėraščius. Žais kalba – rimais, ritmais, kurs naujus žodžius. Naudosis mobiliuoju telefonu ir (ar) kompiuteriu pokalbiams su artimaisiais, draugais kitoms kultūroms, šalims pažinti.</p>	<p>„Autoriaus kėdė“ savo išpūdžių pasakojimui, atidumui, susikaupimui, kalbėjimo po vieną įgūdžiams formuoti. Diskusijos, kurių metu vaikas skatinamas būti mažuoju žurnalistu.</p> <p>IKT – kartu su suaugusiais naršymui internete ir ieškojimui informacijos projektams vykdyti, pažinti kitų šalių kultūras (pvz., klausytis kitų šalių kalbos, dainų, stebėti šokius ir pan.).</p> <p>Tarptautinė programa „Zipio draugai“- kalbėjimo po vieną, klausymo įgūdžiams lavinti.</p> <p>„Kamuoliukas“ -kalbėjimo ir klausymo įgūdžių lavinimui (si). Vaikai sėdi bendrame rate. Kalba tik tas, kuris turi kamuoliuką. Kiti vaikai – klauso.</p> <p>„Interviu“ bendravimo ir bendradarbiavimo ugdymui (si): konkrečios nuomonės ar informacijos rinkimui.</p> <p>„Klausau– sakau“ - klausymo įgūdžių ugdymui (si). Auklėtoja pateikia užduotį, kurią vaikas turės atlikti išklausęs muzikos ar žodinių tekstą.</p> <p>Projektai, ekskursijos į bibliotekas, į kitus Lietuvos regionus, šventės, renginiai, poezijos rytmečiai ir t.t.</p>
----------------------------	---	--	---

5.4.3. PROBLEMŲ SPRENDIMAS

Vertybinė nuostata. Nusiteikęs ieškoti išeičių kasdieniams iššūkiams bei sunkumams įveikti.

Esminis gebėjimas. Atpažįsta ką nors veikiant kilusius sunkumus, dažniausiai supranta, kodėl jie kilo, suvokia savo ir kitų ketinimus, ieško tinkamų sprendimų ką nors išbandydamas, tyrinėdamas, aiškindamasis, bendradarbiaudamas pradeda numatyti priimtų sprendimų pasekmes.

Žingsniai	Pasiekimai	Vaiko veikla	Ugdymo gairės (metodai ir būdai)
1-3 žingsnis	<p>*Susidūręs su kliūtimi, išbando jau žinomus veikimo būdus.</p> <p>*Neįveikęs kliūtis, nueina šalin arba laukia pagalbos.</p> <p>* Susidūręs su kliūtimi, atkakliai bando ją įveikti, sugalvoja naujus veikimo būdus. Stebi savo veiksmų pasekmes.</p>	<p>Žaidžia auklėtojos sudarytas problemines situacijas. Auklėtojos padedamas atkreipia dėmesį į kasdieninę situaciją „čia ir dabar“. Atlieka nesudėtingus pavedimus, pasako, ką daro, ką nori daryti. Domisi savimi, aplinka. Laikosi grupėje esančios tvarkos. Drąsiai imasi pasiūlytos veiklos žaisti naują žaidimą.</p>	<p>Kūrybiniai- vaidmeniniai žaidimai, probleminių situacijų sudarymas, kad vaikas pats bandytų įveikti iššūkius.</p> <p>Ugdymas pavyzdžiu pademonstruojant veiksmų pasekmes, parodant vaikui naujų būdų sunkumui įveikti;</p> <p>pokalbiai, kaip elgtis sudėtingose situacijose.</p>
4-6 žingsnis	<p>*Nepasisekus įveikti kliūtis, kreipiasi pagalbos į suaugusįjį.</p> <p>* Pats ieško, atpažįsta ir bando aktyviai įveikti sutiktus sunkumus.</p> <p>*Žino ir pasako būdus, kaip galima elgtis susidūrus su problema. Problemas sprendžia patys, nepavykus prašo suaugusiojo pagalbos</p>	<p>Žaisdamas, bendraudamas pataria draugams, ką daryti, jei susiduria su kliūtimis, kartu ieško išeities. Ieško paveikslėliuose skirtumų. Sudarinėja veiksmų planą tikslui „Noriu sužinoti“. Taiso sugadintą daiktą, suplėšytą knygutę. Bando su auklėtoja įvardinti pasekmes „Kas bus, jeigu...“, žaidžia sveikatos saugojimo žaidimus.</p>	<p>Įvairių kūrinių skaitymas apie žmonių, gyvūnėlių ketinimus ir poelgius bei pasekmes.</p> <p>Situaciniai žaidimai „Ką daryti, jeigu...“, „Kaip dar galima daryti?“</p> <p>atvirieji klausimai, padedantys apmąstyti problemą, diskusijos, pokalbiai, aptarimai, komentarai matytų filmukų- ar gerai pasielgė herojai, ką galėjo daryti kitaip. Iškylos, talkos, eksperimentai, kurių metu vaikas mokosi problemų sprendimo būdų. Tarptautinė programa „Zipio draugai“- probleminių situacijų aptarimui, tinkamų išeičių ieškojimui.</p>
Brandiesiems	<p>*Sudėtingą veiklą priima natūraliai, nusiteikęs įveikti kliūtis. Žino ar problemą gali įveikti pats.</p>	<p>Dalyvauja įvairioje tikslingoje veikloje, kurioje vaikai skatinami planuoti ir įgyvendinti įvairius sumanymus, patyrę nesėkmę, vaikai skatinami suvokti, kad klaidos gali būti taisomos, jos padeda tobulėti, iš jų galima pasimokyti.</p>	

PRIEMONĖS. Informaciniai leidiniai (knygelės, pažintiniai žurnalai, žinynai, vaikiškos enciklopedijos, albumai, stalo žaidimai ir kt.), žaislinės knygelės (su iškirptais langeliais, perspektyviniu vaizdu, turinčios vaizdo ir garso efektų), receptų, telefonų knygos vaikų žaidimams, raidynai, plakatai, popierius (kortelės, juostelės, lapeliai), skirtukai, žymekliai knygoms, žodžių kortelių rinkiniai, stalo žaidimai su raidėmis, užrašais skirti kalbai ugdyti, kūrybiniai, didaktiniai, stalo žaidimai, loto, pasakų, muzikos įrašai (kompaktiniai diskai, garso kasetės) ir kt., siužetiniai žaislai, įvairių žmonių figūrėlės, pasakų veikėjų siluetai, figūrėlės, simboliniai lipdukai, užrašai ant baldų, antrinės žaliavos, gamtos garsų įrašai, filmuota medžiaga, projektorius, CD vaikams, kompiuteris, kompiuterinės programos. **Internetiniai tinklapiai:** www.Frepy.eu; <https://sodas.ugdome.lt/>; www.mudubudu.lt/; www.saulytuciai.lt - edukaciniai žaidimai mažiesiems; www.ziburelis.lt; www.sesioszasys.lt, įvairios Švietimo ir mokslo ministerijos patvirtintos užduočių knygelės ir kitos komunikavimo kompetencijos ugdymui reikalingos priemonės.

YPATINGA APLINKA. Vaikų bibliotekėlė grupėje, biblioteka darželio metodiniame kabinete, ekskursijos ir edukacinės valandėlės bei poezijos popietės A. Mickevičiaus viešosios bibliotekos vaikų literatūros skyriuje, vaikų poezijos popietės Lietuvos rašytojų sąjungoje, ekskursija į J. Masiulio knygyną, pažintinės ekskursijos į Aukštaitijos, Žemaitijos, Dzūkijos bei Suvalkijos regionus, siekiant, kad vaikai pažintų lietuvių tautos tarmes.

5.5. MENINĖ KOMPETENCIJA

Sietina su šiomis ugdymo(si) sritimis: meninė raiška, estetinis suvokimas, kūrybiškumas.

5.5.1. MENINĖ RAIŠKA			
Vertybinė nuostata. Jaučia meninės raiškos džiaugsmą, rodo norą aktyviai dalyvauti meninėje veikloje.			
Esminis gebėjimas. Spontaniškai ir savitai reiškia įspūdžius, išgyvenimus, mintis, patirtas emocijas muzikuodamas, šokdamas, vaidindamas, vizualinėje kūryboje.			
Žingsniai	Pasiekimai	Vaiko veikla	Ugdymo gairės (metodai ir būdai)
1-3 žingsnis	<p>*Emocingai atliepia klausomus kūrinius-šypsosi, džiaugiasi, trepsi, ploja ir pan. Vienas ir kartu su kitais dainuoja 2-4 garsų daineles, palydėdamas jas judesiais. Apžiūrinėja, tyrinėja ritminius muzikos instrumentus ir jais ritmiškai groja. Šoka spontaniškai kurdamas dviejų-trijų natūralių judesių seką.</p> <p>* Žaisdamas su daiktu atlieka matytus veiksmus, judesius. Muzikiniuose rateliuose judesiais, veiksmams vaizduoja siužeto elementus.</p> <p>*Spontaniškai keverzoja rankų judesių piešinius, juos apžiūrinėja. Eksperimentuoja dailės medžiagomis, priemonėmis. Piešdamas, spauduodamas, lipdydamas, konstruodamas labiau mėgaujasi procesu, o ne rezultatu.</p>	<p>Klausysis įvairių muzikinių kūrinių, atliekamų gyvai ir įrašytų. Mėgdžios gamtos ir mechaninius garsus. Kurs savas daineles su įvairiais garsažodžiais. Muzikai pritaris plojimu ir kt. ritminiais judesiais, ritminiais instrumentais, atliks ritmiškus judesius, judesius su priemonėmis (skarelės, kaspiniai, žaisliukai) pagal muziką. Žais muzikinius žaidimus. Išreikš save judesiu, identifikuosis su ratelių ir šokių veikėjais. Šoks panaudodamas laisvą judesį, šoks rateliu aplink orientacinį žaisliuką, dainuos lopšines žaisliukui. Dainuos, šoks darželio šventėse. Gros elementariais muzikiniais instrumentais (barškučiais, būgneliais).</p> <p>Imituos judesiais įvairius personažus – gyvūnus, persirengs įvairiais veikėjais. Žais pirštinių, pirštukinių teatro lėlėmis. Pritaikys balso tembrą pasirinktam personažui, siužetiniame vaidinime paskatintas pritaikys garsinius daiktus, muzikinius instrumentus. Mėgdžios auklėtojos, draugų vaidybinius veiksmus, dalyvaus siužetiniuose muzikiniuose spektakliukuose.</p> <p>Eksperimentuos individualiai ant atskiro didelio formato popieriaus lapo įvairiomis meninėmis priemonėmis. Štampuos piršteliu, įvairios faktūros daiktais, teptuku, štampukais, darys plaštakos antspaudus. Pieš pagaliuku ant smėlio, sniego, kreida</p>	<p>Lopšinės, liaudies dainelės, rateliai, žaidinimai, improvizacijos, siužetiniai-vaidmeniniai žaidimai, meno kalbos tyrinėjimai, eksperimentavimai meninės raiškos priemonėmis, būdais, spontaniška meninė vaiko veikla, individuali veikla su vaiku, ugdymas pavyzdžiu, kuris skatina vaiką mėgdžioti veiksmus ir intonacijas, dailės darbų parodos, piešimas, štapavimas, plėšytinės aplikacijos, karpymas, meniniai projektai, vaikų spektakliai, koncertai, šventės, pramogos, popietės, bendradarbiavimas su šeima, IKT naudojimas.</p>

		<p>ant lentos, asfalto. Tapys ant medžio lapų. Lipdys plastilinu iš vieno gabalo. Kurs teminius paveikslus ant tapeto juostos. Eksperimentuos išbandydamas taškymo būdus. Pieš klijais. Išbandys meninę techniką „dvynukai“. Aplikuos iš atskirų formų, atskirų dalių, plėšys popierių ir jį klijuos, priklijavus nupieš trūkstamas, smulkesnes dalis. Ims naudotis žirkklėmis, karpyti popieriaus juosteles. Ant nupiešto paveikslėlio lipdys iš plastelino, modelino, molio, dekoruos įvairią gamtinę medžiagą.</p>	
<p>4-6 žingsnis</p>	<p>* Dainuodamas išbando balso skambesį, išmėgina jį įvairioje aplinkoje (grupėje, kieme ir kt.). Stengiasi tiksliau intonuoti, taisyklingiau artikuliuoti (aiškiai tarti balsius, priebalsius, dvibalsius), taisyklingiau stovėti, kvėpuoti. Šoka improvizuotai kurdamas natūralių judesių seką, reaguodamas į muziką, išreiškdamas aplinkos vaizdus.</p> <p>*Vaidindamas stalo, lėlių teatre, vaizduoja realistinį ir fantastinį siužetą, išplėtoja vyksmą dialogu, monologu, keisdamas balso intonacijas. Tikslingai naudoja daiktus, teatro reikmenis, drabužius, aplinką. Žaisdamas muzikinius žaidimus ir ratelius perteikia veikėjo mintis, emocijas.</p> <p>* Eksperimentuoja dailės medžiagomis ir priemonėmis, bando jas tikslingai pasirinkti. Vaizdus papildo grafiniais ženklais (raidėmis, skaičiais, žodžiais ir kt.). Kartu su kitais kuria bendrus dailės darbus.</p>	<p>Klausysis muzikinių kūrinių ar fragmentų. Išklausius muzikos, pasakos vaizdinius arba įvardins instrumentus. Domėsis muzikinių kūrinių atlikėjų grupėmis. Muziką išreikš judesiu. Dainuos sudėtingesnio ritmo, melodijos vienbalses dainas. Mėgdžios gamtos garsus. Skanduos skanduotes, mįsles, patarles. Išbandys įvairius garso išgavimo būdus. Žais žaidimus balsui, kvėpavimui lavinti (kalbėjimas, dainavimas, skandavimas), žaidimus ritminiams, melodiniam deriniam, dinamiškai, tempui suvokti, atsipalaidavimo žaidimus. Žais improvizuotą koncertą grupėje. Dalyvaus darželio koncertuose. Šoks pavieniui, poroje, ratelyje. Šoks panaudodamas pristatomą žingsnelį, apsisukimo elementus ir pan. Kurs „savo dainelę“, „savo šokį“. Kurs ritmą atsitiktiniais daiktais bei panaudodamas muzikinius instrumentus. Žais ir improvizuos įvairių gyvūnų, gamtos reiškinių pamėgdžiojimus, mažus etiudus (šeima, gatvė, parduotuvė, mėgstamų filmukų, pasakų situacijos), kūno plastikos žaidimus (pantomima). Tyrinės vaizdinės išraiškos priemones: spalvas, linijas, faktūras, jų savybes, vaizdavimo būdus, tūrinės-erdvinės formas, plokštumines formas, figūras. Susipažins su dailės darbais ir sąvokomis, su</p>	<p>Vokalinės, instrumentinės įvairių epochų, kultūrų ir stiliaus muzikos kūrinių, gyvos muzikos, tylos, triukšmo, gamtos garsų klausymas. Gamtos garsų bei muzikos instrumentų skleidžiamų garsų tyrinėjimai, eksperimentai su įvairiais muzikiniais instrumentais. Spontaniška meninė vaiko veikla. Muzikiniai žaidimai, rateliai, kūrybiniai žaidimai, skatinantys vaiko poreikį groti, grojimas muzikos instrumentais, susitikimai su profesionaliais muzikantais ugdymo įstaigoje, muzikos studijose, koncertuose. Girdėtų muzikinių kūrinių aptarimas. Improvizacijos balsu ir judesiais, vaizduojamieji-šokamieji žaidimai, skatinantys interpretuoti.</p> <p>Kalendorinės ir tradicinės šventės, pramogos, vakaronės, popietės, koncertai. Bendradarbiavimas su šeima, dalyvavimas miesto ir respublikiniuose renginiuose, konkursuose, festivaliuose. Bendri</p>

<p>Brandesniems</p>	<p>*Dainuoja dainas su instrumentiniu pritarimu. Kuria melodijas šokiams. Savarankiškai šoka po muzikinės įžangos. *Bendrauja su kitu vaidinimo veikėju. Naudoja veikėjams charakteringas balso tonacijas. *Kūrybiškai panaudoja tradicines ir netradicines priemones. Bando kurti naudodamasis skaitmeninio piešimo programomis.</p>	<p>pagrindiniais komponavimo būdais. Stebės aplinką, gamtą, žmogų, jo veiklą, kurs ir eksperimentuos įvairiausiomis dailės technikomis. Kurs vaizdus ant šviesos stalo, juos fotografuos, peržiūrės naudodamas multimediją, žais kompiuterinės grafikos programomis.</p> <p>Dainuos solo ir grupėje, gros solo ir grupėje. Judės pagal skambančią muziką: reaguojant į metro pulsą, į tempo, aukščio, dinamikos pasikeitimus. Improvizuos instrumentais, balsu, kūno ir aplinkos garsais, judesiu. Kurs instrumentinius pratimus dainelei, eilėraščiui, pasakai, trumpus kūrinius naudodamas instrumentus, balsus, aplinkos bei kūno garsus, grafinius-simbolinius muzikos garsų užrašymus. Aptars muzikos nuotaiką, atlikėjų sudėtį, žanrą, garso savybes. Susipažins su lietuvių liaudies tradiciniais žanrais. Susipažins su kalendorinių švenčių tradicijomis ir papročiais. Švęs kalendorines šventes. Interpretuos ir pritaikys įvairius tautosakos žanrus šiandieninei aplinkai. Susipažins su kitų kultūrų tradicijomis, papročiais, tautosaka. Vaidins su įvairiomis lėlėmis, kaukėmis. Kurs siužetus vaidinimams, scenografijas iš aplinkos daiktų, muzikinį foną, garsus. Aptars ir reikš savo nuomonę apie matytus ir vaidintus spektaklius, apie kūno plastiką. Nuolat ieškos naujų meninės raiškos būdų. Vartys dailės reprodukcijų albumus, stebės pasaulinio lygio dailės kūrinius internete, lankysis parodose, bažnyčiose, kur susipažins su vitražais, freskomis, tapyba ant sienų, mozaikomis, skulptūromis, susitiks su dailininkais, skulptoriais, architektais. Savarankiškai, atsakingai pasiruoš savo darbo vietą bei ją sutvarkys po darbų. Saugiai, taupiai ir tvarkingai naudosis įvairiais dailės reikmenimis.</p>	<p>spektakliai, išvykos į spektaklius kultūros institucijose, susitikimai su aktoriais. Dailės kūrinių stebėjimas, eksperimentavimas su įvairiomis dailės priemonėmis, erdvinių kompozicijų projektavimas, atradimų metodas, Ebru metodo taikymas, Reggio Emilia metodo elementų taikymas, kūrybinės laboratorijos, dailės darbų parodos, bendri meniniai projektai, skaitmeninio piešimo ir kitų kompiuterinių technologijų naudojimas. Ekskursijos į Lietuvos dailės muziejų, V. Kasiulio dailės galeriją edukaciniais tikslais. Projektinė vaikų veikla, skirta informacijos rinkimui apie įžymias artimiausios aplinkos vietas, muziejus, vietos tradicijas, kalendorines šventes.</p>
----------------------------	---	---	---

5.5.2. ESTETINIS SUVOKIMAS

Vertybinė nuostata. Domisi, gėrasi, grožisi aplinka, meno kūriniais, menine veikla.

Esminis gebėjimas. Pastebi ir žavisi aplinkos grožiu, meno kūriniais, džiaugiasi savo ir kitų kūryba, jaučia, suvokia ir apibūdina kai kuriuos muzikos, šokio, vaidybos, vizualaus meno estetikos ypatumus, reiškia savo estetinius potyrius, dalijasi išgyvenimais, įspūdžiais.

Žingsniai	Pasiekimai	Vaiko veikla	Ugdymo gairės (metodai ir būdai)
1-3 žingsnis	<p>*Domisi ir trumpam sutelkia dėmesį, kai yra emociškai suaugusiojo kalbinamas, mato ryškius daiktus, paveikslėlius, girdi ritmiškus muzikos ir kitus garsus, mato šokio judesius.</p> <p>*Skirtingai reaguoja į muzikos garsus, matydamas gražius gamtos bei aplinkos daiktus ar vaizdus. Intuityviai mėgdžioja tai, kas jam patinka.</p> <p>* Atpažįsta kai kuriuos jau girdėtus muzikos kūrinius, matytus šokius, ratelius, vaidinimo veikėjus. Pasako, ar patiko muzikos kūrinėlis, dainelė, dailės darbelis.</p>	<p>Reaguoja į kontrastingą muziką, išraiškingus aplinkos reiškinius, vaizdus, džiūgaus, krykštaus arba nuliūs, susimąstys.</p> <p>Stebės šokančius, vaidinančius, intuityviai mėgdžios veiksmus, garsus. Bandys dar, kartos pagirtas, paskatintas. Džiaugsis savo dailės kūrinėliais ir darbeliais, emociškai juos komentuos.</p>	<p>Įvairios nuotaikos dainų, kontrastingos nuotaikos muzikos kūrinių klausymas, žaidinimai, kad vaikas girdėtų intonacijomis ir jaustų veiksmis reiškiamas emocijas; žaidimai kartu su vaiku, rodant pavyzdį, kaip galima veikti. Spontaniška meninė vaiko veikla, tyrinėjimai meno kalbos, improvizacijos, eksperimentai su įvairiomis meninės raiškos priemonėmis, įvairiais būdais.</p> <p>Dainuoti vaikams. Rengti vaikų piešinėlių parodas, kad jie galėtų jas apžiūrėti ir aptarti. Lėlių ir dramos vaidinimų žiūrėjimas, jų įrašų klausymas, po to užduodant vaikams mąstymą skatinančius klausimus. Pasivaikščiavimai gamtoje, sudarant galimybes vaikui matyti gražius gamtos, aplinkos vaizdus. Profesionalios dailės, tautodailės kūrinių bei meniškų taikomosios dailės dirbinių parodėlių apžiūrėjimas darželio seklyčioje ir pokalbiai apie matytus kūrinius.</p>
4-6 žingsnis	<p>* Džiaugiasi menine veikla, nori šokti, dainuoti, vaidinti. Keliais žodžiais ar sakiniiais pasako savo meninius įspūdžius. Reaguoja į kitų vertinimus.</p> <p>* Grožisi gamtos garsais, spalvomis. Dalijasi įspūdžiais po koncertų, spektaklių. Supranta</p>	<p>Klausysis grožinės literatūros, poezijos kūrinių, atkreipdami dėmesį į teksto turinį ir formą, pastebėdami meninės išraiškos priemones: palyginimus, epitetus ir kt., vartos juos savo kalboje, mėgdžios įvairias intonacijas. Lankysis meno</p>	<p>Spontaniška meninė vaiko veikla, kūrybiniai- siužetiniai žaidimai, kuriuose vaikas vaidina muzikantą, dainininką, šokėją. Įvairių muzikos kūrinių klausymas, skatinant vaiką</p>

<p>Brandesniems</p>	<p>ir pakomentuoja kai kuriuos meninės kūrybos proceso ypatumus (veikėjų bruožus, nuotaiką, spalvas, veiksmus). * Papasakoja įspūdžius apie meninio kūrinio siužetą. Grožisi ir palankiai vertina savo ir kitų kūrybinę veiklą, įvardija, kodėl gražu. Pastebi papuoštą aplinką.</p> <p>*Nori matyti ir kurti grožį aplinkoje. Pasakoja, aiškina, ką pats sukūrė ir kaip kūrė. Domisi kitų meninėmis idėjomis ir jas panaudoja savo veikloje.</p>	<p>parodose, galerijoje, muziejuose, koncertuose, kine, teatre, renginiuose, dalijasi įspūdžiais. Dalyvaus susitikimuose su menininkais, susipažins su jų kūryba. Kurs meninius darbelius, dainuos, šoks, vaidins, klausysis muzikos kūrinių. Rengs kūrybinių darbų parodas, aptars savo ir draugų kūrybą, grožėsis ja. Stebės gamtos, aplinkos grožį, klausysis gamtos garsų.</p> <p>Paaiškins, kad ne visi dailės kūriniai yra vienodai vertingi. Komentuos, ką sukūrė, bandys nusakyti, kodėl pasirinko konkretų raiškos, vaizdavimo būdą, išklausys kito nuomonės. Paaiškins, kas jam patinka dailės kūrinyje. Pasakys, kodėl svarbu pasiruošti veiklai, o baigus veiklą- viską susitvarkyti. Nurodys, kas kur turi būti padėta.</p>	<p>susikaupti, išklausius pasidalinti savo mintimis su draugais, pedagogu. Pokalbiai apie išgyvenimus, kuriuos pavyko papasakoti piešiniu, kuriuos sukėlė matytas šokis, muzikos kūrinys, koncertas, vaidinimas, paroda, šventė. Diskusijos apie stebėtus ar klausytus meno kūrinius, savo nuomonės pagrindimas atsakant į klausimą, kodėl patiko ar nepatiko. Menininkų kūrybos proceso, vaizduojamosios ir taikomosios-dekoratyvinės dailės kūrinių, reprodukcijų stebėjimas ugdymo įstaigoje, parodose, galerijose, mugėse, šventėse, tradiciniuose renginiuose. Pasivaikščiavimai gamtoje, sudarant galimybes vaikui matyti gražius gamtos, aplinkos vaizdus, juos fotografuoti, po to peržiūrėti naudojant multimediją, džiaugtis pastabumu, gražiais užfiksuotais vaizdais. Visų vaikų arba autorinių vaikų darbų parodėlių demonstravimas, individualių vaikų kūrybinių darbų albumų sudarymas, kad vaikai ir jų tėveliai galėtų pasidžiaugti, pagirti. Ekskursijos į parodas, dailės galerijas, muziejus, siekiant vaikus supažindinti su jas puošiančiais dailės kūriniais, tapyba ant sienų, mozaikomis, skulptūromis, ražiniais ir t.t</p>
----------------------------	---	--	---

5.5.3. KŪRYBIŠKUMAS

Vertybė nuostata. Jaučia kūrybinės laisvės, spontaniškos improvizacijos bei kūrybos džiaugsmą.

Esminis gebėjimas. Savitai reiškia savo įspūdžius įvairioje veikloje, ieško nežinomos informacijos, siūlo naujas, netikėtas idėjas ir jas savitai įgyvendina.

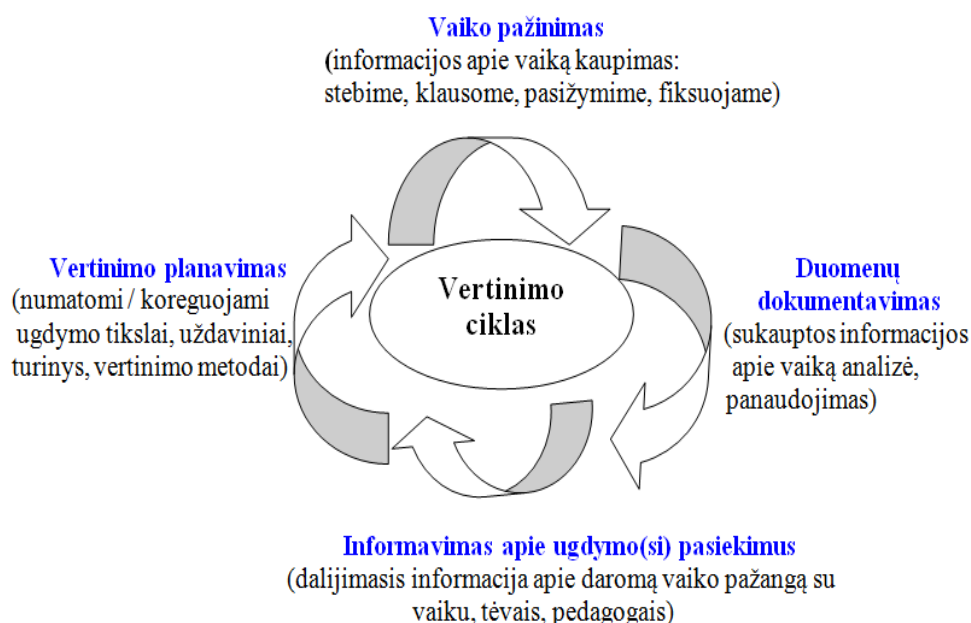
Žingsniai	Pasiekimai	Vaiko veikla	Ugdymo gairės (metodai ir būdai)
1-3 žingsnis	*Atranda naujus dalykus artimiausioje aplinkoje, naujus veiksmus ir taiko juos daiktams tyrinėti. Žaisdamas atlieka įsivaizduojamus simbolinius veiksmus.	Tyrinėja daiktus, patekusius į jo rankas. Judesiais, veido ir kūno išraiškomis reaguoja į naujus vaizdus, garsus, objektus. Daiktų savybes tyrinėja per pojūčius (liečia, ragauja, apžiūrinėja, mėto ir pan.). Emocingai reaguoja į naują patirtį. Spontaniškais judesiais eksperimentuoja dailės priemonėmis ir medžiagomis. Tyrinėja, domisi, išbando aplinką. Džiaugiasi naujais atradimais.	Kūrybiniai–vaidmeniniai žaidimai. Pasakojimų apie gyvūnus, augalus, daiktus, jų išorines savybes klausymas, aptarimas. Tyrinėjimai, panaudojant visus 5 pojūčius. Eksperimentai su įvairiais žaislais, su dailės priemonėmis ir medžiagomis, su vandeniu, smėliu, su gamtinėmis medžiagomis. Kūrybiniai-vaidmeniniai žaidimai, improvizacijos, ugdantys fantaziją, pasakų kūrimas, spontaniška meninė vaiko veikla. Įvairių muzikos melodijų klausymas, siekiant, kad vaikas pajautų jų ritmą, reaguotų judesiais. Veikla grupelėmis, projektinė veikla, skatinanti vaikus dalintis idėjomis, kartu priimti sprendimus, mokytis vieniems iš kitų, mokytis dalintis. Atvirojo tipo klausimai, smegenų audrinimas kūrybiškumo skatinimui, mąstymo ugdymui. Klausimai, lavinantys kūrybinį mąstymą. Eksperimentai su įvairiais daiktais, siekiant, kad vaikas pastebėtų, jog tą patį daiktą, priemonę, dalyką galima panaudoti įvairioms reikmėms ir tikslams. Multimedija įvairių filmų peržiūrai, skatinant vaiką sugalvoti pabaigą filmukui, pasakai. Ekskursijos į muziejus, parodas, galerijas, meno pažinimo centrus, teatrus.
4-6 žingsnis	* Ižvelgia naujas įprastų daiktų bei reiškinių savybes. Sugalvoja įdomių idėjų, skirtingų veikimo būdų. *Išradingai, neįprastai naudoja įvairias medžiagas, priemones. Lengvai sugalvoja, keičia, pertvarko savitas idėjas, siūlo kelis variantus. Džiaugiasi veiksmo procesu ir rezultatu. *Kelia probleminius klausimus, diskutuoja, svarsto, drąsiai, savitai eksperimentuoja, nebijo suklysti, daryti kitaip. Ieško atsakymų, siekia savito rezultato.	Naudos daiktus pagal kitą paskirtį, kurs naujus objektus išbandydamas juos veikloje. Pasitelkęs vaizduotę persikūnys į įvairius veikėjus, kurs pasakojimus. Eksperimentuos su įvairiomis žinomomis medžiagomis. Improvizuos. Savitai reaguos į naują patirtį. Inicijuos veiklą aplinkai tyrinėti. Diskutuos. Aiškinsis rūpimus dalykus tyrinėdamas, eksperimentuodamas. Kels klausimus, atsakymų ieškos informaciniuose šaltiniuose, gebės atsakyti į klausimus. Tyrinėdamas aplinką ieškos būdų, kaip pasiekti naujų originalių rezultatų. Žinomas istorijas pakeis naujais herojais, daug žinomų pasakų vietų pakeis naujomis.	

<p>Brandesniems</p>	<p>Nebijo daryti kitaip. Savitai išreiškia save.</p>	<p>Susiplanuos laiką, eigą ir atliks kūrybinį darbą, žaidimą. Tęs pradėtas istorijas, patys jas kurs, komentuos. Kurs melodijas tekstams, savo daineles. Jaus, kokias linijas, spalvas pasirinkti išreiškiant emocijas, jausmus. Tapys, lipdys su tradicinėmis ir netradicinėmis priemonėmis, jas išradingai panaudos. Gamins knygeles, kvietimus, atvirukus šeimos nariams, atributiką, reikalingą šventėms. Eksperimentuos su popieriumi, jo faktūromis, spalvomis. Improvizuos su vaikiškais instrumentais, aplinkos daiktais, kurdamas savo ritmus. Kurs savo spektaklį su auklėtoja, parinks drabužius, scenografiją. Kurs savo eilėraščius, miniatiūras, jas iliustruos. Kurs imitacinius judesius muzikiniams žaidimams.</p>	
<p>PRIEMONĖS. Medžiagos tapymui, piešimui (pvz.: guašas, akvarelė, kreidelės, pastelė, balta ir spalvota kreida, pilki ir spalvoti pieštukai, teptukai); korektoriai, putgumė; taikomosios dailės darbams (kempinės, voleliai; tušas, plunksna; adatos, vašelis, siūlai); medžiagos kūrybiniam darbams: molis, plastilinas, modelinas, kanceliariniai peiliukai, pagaliukai ir kt.), lipdymo tešla, įvairaus formato, dydžio, spalvos popierius, kartonas, gipsas, plastikas, klijai (pvz.: PVA, sausi, universalūs, skirti akmenukams, karoliukams klijuoti ir pan.); štapavimo, antspaudavimo priemonės, formelės; priemonės darbo vietai uždengti, apranga darbui su dažais; širmelė ir kita įranga teatrui; apranga ir vaidybos atributika vaikams (šilko skraistės, medvilnė, vilnos audiniai, linas, skraistės, skrybėlės, bižuterija, karūnos, karoliai, segės, dirželiai ir kt.); pirštukų lėlės, lėlės marionetės, lėlės be ryškios veido išraiškos, neišbaigti žaislai, lėlės ant lazdelių ir kt.; muzikos ir techninės ugdymo priemonės: muzikinis centras, vaizdo grotuvas, diktofonas, mikrofona, multimedijos; muzikos instrumentai (molinukai, akmenukai, lazdelės, barškučiai, trikampiai, varpeliai, žvangučiai, skudučiai, būgneliai, marakasai, metalofonai, ritminiai mušamieji instrumentai, kanklės ir kt.); būtiniausi įrašai (populiari, klasikinė, liaudies, vaikų ir kt. muzika); muzikos ženklų rinkiniai (penklinių, natų, pauzių ženklai); molbertai, lentos.</p>			
<p>YPATINGA APLINKA. Estetiška, jauki grupės, darželio aplinka, kurioje vaikų akių lygyje išdėstyti gražūs daiktai, vaikams prieinami žaislai, paveikslėliai, nuotraukos ir t.t. Algirdo muzikos mokykla, Lietuvos dailės muziejus, Lietuvos nacionalinis muziejus, Lietuvos dailės muziejaus Radvilų rūmų Meno pažinimo centras, Nacionalinė dailės galerija, Vilniaus paveikslų galerija, J. Vienožinskio dailės mokykla, Vilniaus „Lėlės“ teatras, Operos ir Baletų teatras.</p>			

6. UGDYMO PASIEKIMAI IR JŲ VERTINIMAS

Vertinimas – tai nuolatinis informacijos apie vaiką, jo ugdymo(si) ypatumus bei daromą pažangą kaupimas ir apibendrinimas. Vertinimas turi būti atliekamas taip, kad garantuotų psichologinį saugumą, gerą vaiko savijautą, padėtų išgyventi sėkmės jausmą, motyvuotų ugdytis bei įveikti kliūtis.

Vertinimo tikslas – padėti auklėtojams ir kitiems ugdymo dalyviams tikslingai stebėti vaikų ugdymo(si) pasiekimus, pažangą, atpažinti jų ugdymo(si) poreikius, kuo kryptingiau pritaikant ikimokyklinio ugdymosi turinį vaikų grupei ir kiekvienam vaikui, garantuojant ugdymo(si) prieinamumą ir kokybę, užtikrinant tęstinumą bei dermę tarp ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programų.

2 pav. Ugdymo pasiekimų ir vertinimo schema ikimokyklinio ugdymo programoje „Pagrandukas“

Vilniaus lopšelyje-darželyje „Pagrandukas“ vertinimas vyksta pagal Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašą. Pasiekimai vertinami 2 kartus per metus (rugsėjį, gegužę). Prireikus atliekami tarpiniai vaiko pasiekimų vertinimai. Vaikai vertinami pagal atskirų ugdymo sričių pasiekimus, atsižvelgiant į penkias kompetencijose: pažinimo, socialinę, komunikavimo, meninę ir sveikatos.

Kiekviena ugdymo(si) sritis vertinama atitinkamu žingsniu, sudaromos pasiekimų diagramos, kurios aptariamos individualiai pokalbiuose su tėvais, su darželio administracija, ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogais, pedagogų tarybos posėdžiuose, metodinės grupės

susirinkimuose, Vaiko gerovės komisijos posėdžiuose. Visa tai leidžia individualizuoti ugdymą bei atkreipti dėmesį į vaiko ugdymo(si) gebėjimus bei sunkumus.

Mokytojų tarybos posėdžiuose pedagogai pateikia bendrą informaciją apie grupės pasiekimus, siejant juos su grupės ugdymo tikslais ir uždaviniais bei numatant ateities perspektyvą ir žingsnius.

Vertinimo medžiaga kaupiama individualiuose vaikų pasiekimų aplankuose, skirtuose kiekvienam ugdytiniui. Aplankе surinkta medžiaga leidžia pastebėti vaiko pasiekimus pagal ugdomas kompetencijas. Aplanką sudaro dailės darbai, užrašytos vaikų mintys, žodinė kūryba, samprotavimai, rašytinės kalbos pavyzdžiai, pedagogų ar kitų ugdytojų atsiliepimai apie vaiko daromą pažangą, nuotraukos. Sukauptas aplankas perduodamas priešmokyklinio ugdymo pedagogui. Vaikui išvykstant iš lopšelio-darželio, aplankas atiduodamas tėvams.

Vaiko pasiekimų ir pažangos vertinimo informacija padeda numatyti ugdomojo proceso spragas, parinkti tinkamiausias ugdymo (si) formas, metodus, priemones, užtikrinti ugdymo(si) nuoseklumą, individualizavimą, tęstinumą, tėvų informavimą apie vaiko ugdymo(si) rezultatus, grupės vaikų pasiekimų apibendrinimą, ugdymo prioritetų numatymą.

Specialiųjų ugdymo(si) poreikių vaikų pasiekimų vertinimas

Vilniaus lopšelyje-darželyje „Pagrandukas“ specialiųjų ugdymo(si) poreikių turintys vaikai ugdomi pagal bendrąsias programas, jas pritaikant arba individualizuojant. Tais atvejais (pvz., esant intelekto sutrikimui), kai vaikas negali ugdytis pagal ikimokyklinio ugdymo programą, programa individualizuojama. Pritaikyta ugdymo programa specialiųjų ugdymosi poreikių vaikui padeda dalyvauti bendrame ugdymo procese drauge su bendraamžiais, siekiant individualių ugdymo(si) tikslų. Pritaikant programą svarbu atsižvelgti ugdymo (si) sunkumus sąlygojančias priežastis: vaiko raidos ypatumus (negalia, sutrikimas, laikini sunkumai), intelekto lygį, ugdymo aplinką, ugdytinio potencines galimybes, kuriomis vaiko stiprybėmis ugdymo veikloje bus galima remtis.

Individualizuojant programą sukonkretinamas, siaurinamas jos turinys, daugiau dėmesio skiriama svarbiausių gebėjimų ugdymui, atsižvelgiama į praktinį žinių pritaikymą gyvenime. Specialiųjų ugdymo(si) poreikių turinčių vaikų ugdymo(si) pasiekimai vertinami naudojantis „Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašu“.

LOPŠELIO-DARŽELIO „PAGRANDUKAS“ VAIKŲ PASIEKIMŲ VERTINIMO PRINCIPAI

- Planingumas;
- Objektyvumas;
- Visapusiškumas;
- Informatyvumas;
- Vaiko pažangos fiksavimas;
- Jautrumas ir humaniškumas;
- Pozityvumas;
- Vaiko pasitikėjimo ugdymas.

VERTINIMO DALYVIAI

PEDAGOGAI	SPECIALISTAI	VAIKAI	TĖVAI
Vertina kiekvieno vaiko brandą, pasiekimus, pokyčius.	Vertina pasiekimus pagal vaiko diagnozę (galimybes).	Įsivertina savo veiklą. Koks esu?	Vertina savo vaiko pasiekimus.

UGDYMO PASIEKIMŲ VERTINIMO METODAI IR FORMOS

Eil. Nr.	UGDYMO PASIEKIMŲ VERTINIMO METODAI	UGDYMO PASIEKIMŲ VERTINIMO FORMOS
1.	STEBĖJIMAS	ŽAIDIMAS
2.	SAVIANALIZĖ	PRAKTINIS DARBAS
3.	NUOLATINĖ REFLEKSIJA	PASAKOJIMAS
4.	DISKUSIJOS	PIEŠIMAS IR KOMENTAVIMAS
5.	STEBĖJIMAS IR ANALIZĖ	FOTONUOTRAUKOS
6.	POKALBIS IR INTERVIU	ANKETOS (SUAUGUSIŲJŲ)
7.	PROJEKTAI	KLAUSIMYNAI
8.	TYRIMAS	ŽODINĖ KŪRYBA
9.		GARSO IR VAIZDO MEDŽIAGA
10.		RAŠY TINĖS KALBOS PAVYZDŽIAI

7. LITERATŪRA IR INFORMACIJOS ŠALTINIAI

1. Adaškevičienė E. Vaikų fizinio ugdymo pedagogika. - V., 1994
2. Andrikienė R.M., Ruzgienė A. Ankstyvosios vaikystės pedagogika, studijų knyga. - K., 2001
3. Bandžienė, O. ir kt. Vaikų kūno kultūra. – Š., 2004
4. Berns R.M. Vaiko socializacija. – V., 2009
5. Caughlin P. A. Į vaiką orientuotų grupių kūrimas. – V., 1997
6. Dailidėnienė J. Vaikų kalbos ugdymo metodika. – K., 1990
7. Dodge Trister D., Laura J. Colker, Cate Heroman „Ikimokyklinio amžiaus vaikų kūrybiškumo ugdymas, 2008
8. East V., Evans L. Vienu žvilgsniu. Praktinis vaiko specialiųjų poreikių tenkinimo vadovas.- V., 2005
9. Grinevičienė N. Vaikystės žaidimai. – K., 20
10. Hille, K., Evanschitzky, P., Bauer, A. 3-6 metų vaiko raida. Psichologijos pagrindai ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdytojams. V., 2015
11. Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašas. Vilnius: Švietimo ir mokslo ministerijos Švietimo aprūpinimo centras, 2014
12. Ikimokyklinio ugdymo įstaigą reglamentuojantys teisės aktai. – V., 2001
13. Ikimokyklinio ugdymo mokyklos vidaus audito metodika. – V., 2005
14. Ikimokyklinio ugdymo turinio programų rengimo metodinės rekomendacijos. ŠMM, projektas „Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo plėtra“ VP1-2.3-ŠMM-03-V-02-001, 2013
15. Ikimokyklinio ugdymo metodinės rekomendacijos.- V., Švietimo ir mokslo ministerijos Švietimo aprūpinimo centras, 2015
16. Ivoškuvienė R., Kaffemanienė I., Baranauskienė V., Burneckienė I., Makarovienė M., Varkalevičienė A. Sutrikusios raidos vaikų ikimokyklinio ugdymo gairės. – Š., 2003
17. Jankauskienė L., Monkevičienė O. ir kt. Metodinės rekomendacijos ikimokyklinio ugdymo programai rengti. - V., Švietimo aprūpinimo centras, 2006
18. Katinienė A., Vaiko muzikinės kultūros ugdymas darželyje.- V., 1998
19. Kohl A.F. Ikimokyklinukų dailė. – V., 2001
20. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2005 m. balandžio 18 d. įsakymas Nr. ĮSAK- 627, „Dėl ikimokyklinio ugdymo programų kriterijų aprašo“.
21. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2011 m. birželio 7 d. įsakymas Nr. V-1009 „Dėl ikimokyklinio ugdymo programų kriterijų aprašo“.
22. Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“, 2012. Prieiga internetu: www.Lietuva2030.lt

23. Monkevičienė O., Tarasovienė A., Bartkevičienė V., Matlašaitienė R., Gražienė V., Glebuviene V., Katnienė A., Rimkienė R., Juraitienė I., Aukštakalnytė D. Ankstyvojo ugdymo vadovas. – V., 2001
24. Neifachas S. Projektinė veikla ikimokyklinėje, priešmokyklinėje grupėje: teorija ir praktika.– V., 2005
25. Neįgaliųjų meninis ugdymas. – V., 2005
26. Priešmokyklinio ugdymo bendroji programa.- K., 2014
27. Rajeckas V. Švietimas: raida, dabartis. – V., 2001
28. Rauckis J., Drungelienė D. Ankstyvojo amžiaus vaikų kūno kultūros programa ir metodinės rekomendacijos. V., 2003
29. Saviščeviene S., Vaitkevičius J. V. Vaiko sveikata ir saugumas darželyje. – Š., 2000
30. Specialiojo ugdymo pagrindai. – Š., 2003
31. Szanton E.S. vaiką orientuotas ugdymas nuo gimimo iki trejų metų. – V., 2001
32. Szarkowicz D. Stebėjimas ir refleksija vaikystėje. – M., 2006

Teisės aktai:

- 1.Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas
- 2.Lietuvos švietimo koncepcija
- 3.Vaiko teisių konvencija
- 4.Vaiko gerovės valstybės politikos strategija

Interneto svetainės:

- 1.www.smm.lt
- 2.www.lrs.lt
- 3.www.svietimas.takas.lt
- 4.www.ikimokyklinis.lt/index.php/ipup-projektas/projekto-veiklos/skelbiami-ikimokyklinio-amziaus-vaiku-pasiekimu-apraso-ir-bendrosios-priesmokyklinio-ugdymosi-programos-projektai/16056

PROGRAMĄ RENGĖ:

Direktorė Vacė Arlauskienė
 Direktorės pavaduotoja ugdymui Jolanta Gaidelienė
 Logopedė Kristina Jurevičiūtė

PROGRAMĄ RENGIANČIŲ TALKININKAI: Meninio ugdymo pedagogė Olga Augustinavičienė, Auklėtojos: Rasa Okulevičienė, Virginija Sauliūtė – Darvydė, Laima Vaškevičienė, Rūta Janeikienė, Roma Zaparackienė, Jolita Vilčinskaitė – Druskienė, Birutė Staševičienė, Marija Jundulienė, Indrė Urnežienė, visuomenės sveikatos priežiūros specialistė Rita Bareikienė.

SUDERINTA:

PRIEDAI

REKOMENDUOJAMOS TEMOS ATSIŽVELGIANT Į KIEKVIENĄ KOMPETENCIJĄ

Pagrindinė ugdymo (si) organizavimo forma yra įvairi vaikų veikla. Tai individuali vieno vaiko veikla, mažos grupės vaikų veikla ir visos grupės auklėtojos organizuota bei inspiruota veikla. Žaidimas – pagrindinė ir ypatinga vaikų veikla, gyvenimo, elgesio ir egzistencijos forma. Pedagogas, organizuodamas vaikų veiklą, stengiasi atskleisti ugdymo turinį laisvai pasirinkdamas įvairias temas pagal vaikų amžių, poreikius, gebėjimus.

Planuojant vaikų veiklą, programoje rekomenduojama rinktis temas:

- * pagal sezoniškumą; * pagal vaikų pasiūlytas idėjas; * pagal kasdieninio gyvenimo aktualijas;
- * pagal iškilusias problemas; * apie mūsų namus, įstaigą, miestą; * įvairūs projektai.

☞ Rekomenduojamos temos sveikatos saugojimo kompetencijai ugdyti (s)

„Mano kūnas“, „Noriu augti sveikas ir žvalus!“, „Augsiu sveikas ir stiprus“, „Mano draugai: šukos, muilas, šepetukas“, „Dvi sesytės per kalnelį nesueina“, „Šepetukas ir dantukas“, „Kokia daili suknelė ir švarūs bateliai“, „Kaip atsiranda maistas. Kašnelio kelionė“, „Lėlės gimtadienis“, „Maistas ir sveikata“, „Smagurių mugė“, „Vitaminų karalystė“, „Vitaminų puota“, „Mano dienele“, „Juda rankelės, trepsi kojelės“, „Vandens lašelio kelionė“, „Saugokis ligos! Vaistai“, „Aš tave saugau, saugokis ir tu!“, „Šviesoforas moko“, „Aš saugus namuose“, „Pavojai aplink mus“, „Fui ir Fe nuotyčiai“ (apie bakterijas), „Nuo galvos iki kojų pirštukų“, „Mano grupės judrieji žaidimai“, „Žiemos malonumai ir pavojai“, „Sniegas - ir draugas, ir priešas“ ir kt.

☞ Rekomenduojamos temos socialinei kompetencijai ugdyti (s)

„Labas, darželi!“, „Aš esu naujoje grupėje“, „Mano draugai“, „Mano grupės taisyklės“, „Aš ir kiti“, „Mano šeima“, „Aš, mano šeima ir draugai“, „Aš pasaulyje ne vienas ...“ „Mano gimtinė, jos žmonės“, „Mano mieli namai“, „Mano augintinis“, „Atvėrus močiutės skrynią“, „Mano elgesys – kitų palankumas ir saugumas“, „Gero elgesio ABC“, „Šilti jausmai baltais žodeliais sninga“, „Gėrį ir grožį kuriame darbu“, „Žiba vėlinių žvakelė“, „Adventas – laukimo metas“, „Sudie eglute“ (Trys Karaliai), „Kad paukšteliai ir žvėreliai neliūdėtų“, „Kas pirks, kas parduos, kas už dyką atiduos“, „Saulutė šviesiausia, motulė geriausia“, „Pabūsiu sau teisėju“, „Noriu būti toks kaip tėtis“, „Tingėti negarbinga, tingėti negražu“, „Du ožiukai ant tiltelio...“, „Kas gerai, o kas blogai?“, „Pagalba ir pagarba žmogui. Ir aš galiu padėti“, „Mažos rankytės daug darbelių padaro“, „Tu ne vienas pasaulyje esi“ ir kt.

☞ Rekomenduojamos temos pažinimo kompetencijai ugdyti (s)

„Mano kūnas“, „Jausmų pasaulyje“, „Aš panašus į kitus“, „Esu nepaprastas ir įdomus“, „Aš buvau pipiras, o dabar jau vyras“, „Mano pasaulis“, „Mes - mergytės ir berniukai“, „Viskas žaidimas ir nežaidimas“, „Technikos stebuklai“, „Žaislų pasaulyje“, „Viską noriu išmatuoti, viską reikia suskaičiuoti“, „Pastebėk ir pavadink“, „Daiktai aplink mane“, „Atrask, kas mus sieja“, „Aš ir laikas. Mano diena“, „Protingi ir išdykę skaičiai“, „Ekologijos takeliu“, „Krinta lapas uosio, krinta lapas klevo“, „Po kopūsto lapu“, „Kelionė rudenėlio takučiu“, „Rudes spalvų paletė“, „Duonelės kelias“, „Rudeninė Lašiuko kelionė“, „Daržo ir sodo dovanos“, „Ką slepia miškas?“, „Oi, tu, žiema žiemužė“, „Kalėdos – stebuklų metas“, „Mažoj širdelėj visa Lietuva“, „Mes europiečiai“, „Žiema, žiema, bėk iš kiemo“, „Čir vir vir pavasaris“, „Pasitinkam pavasario giesmininkus“, „Rid rid rid margi margučiai“, „Lietuvos augalai, paukščiai, žvėrys ir kiti gyvūnai“, „Gamtos reiškiniai“, „Miško takeliu“, „Medžio dovanos žmogui“, „Saugus elgesys gatvėje, gamtoje, namuose“, „Tiku taku laikrodukas“, „Diena ir naktis“, „Seni daiktai pasakoja apie praeitį“, „Žemė myli mus kiekvieną“, „Sodiname – auginame“, „Ekologija. Švarinkime Lietuvėlę“, „Rūšiuoju: žalia, mėlyna, geltona“, „Pažinimo, tyrinėjimų ir atradimų savaitė“, „Technika mano aplinkoje“, „Vasara - kelionių metas. Transportas“ ir kt.

☞ Rekomenduojamos temos komunikavimo kompetencijai ugdyti (s)

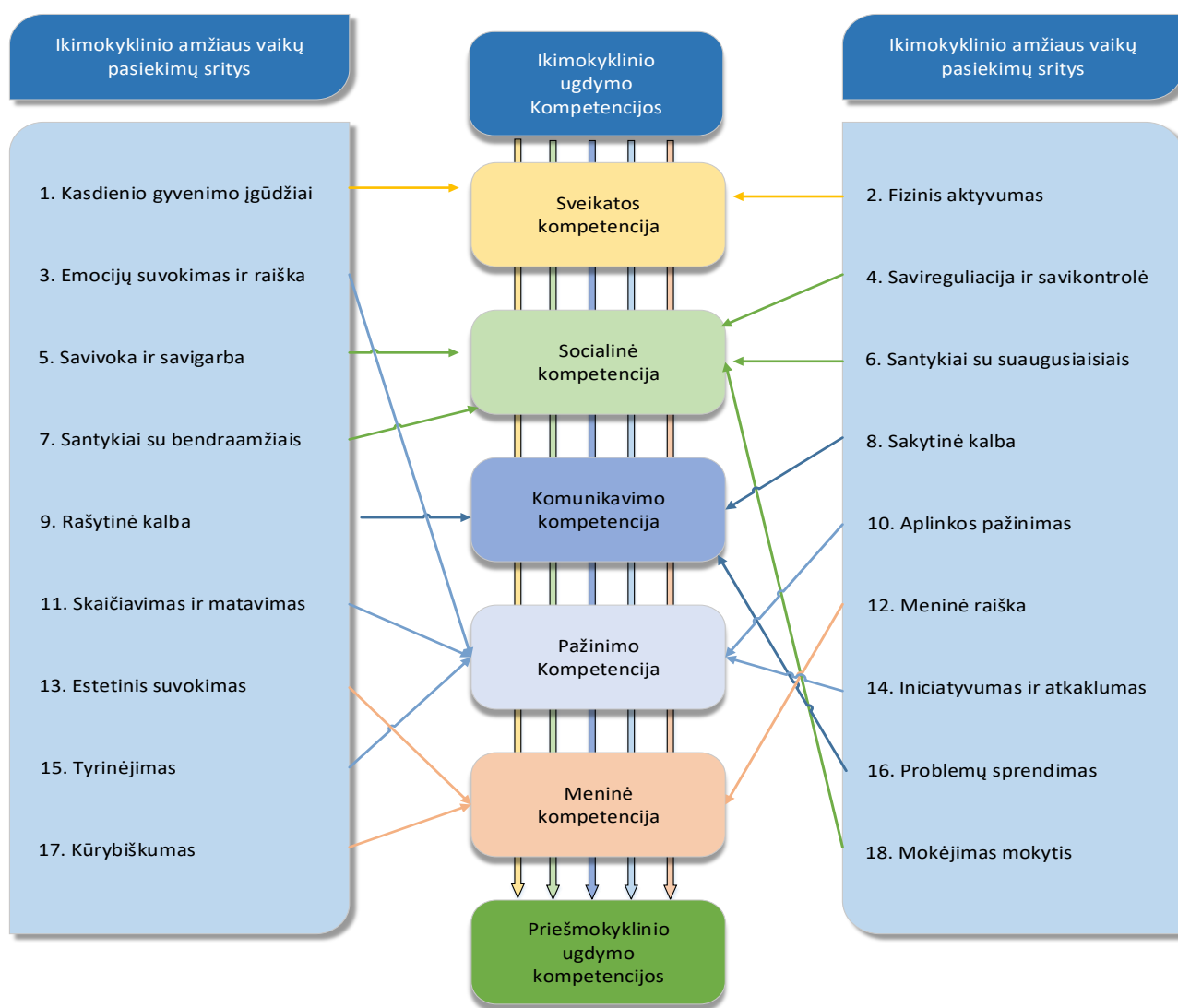
„Klausk, vaikeliai, kaip skamba raidelės!“, „Ką pasakoja knygos lapeliai“, „Kuriu pasaką“, „Seku, seku pasaką“, „Iš kur ateina pasakos“, „Paklausk, kaip aš sakau...“, „Atgiję paveikslėliai“, „Kas čia ne taip?“, „Susimaišę žodžiai“, „Pasakyk kitaip“, „Pokalbių kertelė“, „Kiek kalbelių, kiek kalbų!“, „Malonūs žodeliai, kurie šildo kiekvieno širdelę“, „Žinai žodį, žinai kelią“, „Pasakų ir mįslių skrynelė atvėrus“, „Pasakų karalystėje“, „Menu mįslę keturgyslę“, „Aš tarp raidžių“, „Svečiuose knygelės“, „Skaitau ir žaidžiu“, „Mus kalbina knygos lapeliai“, „Baltos lankos, juodos avys, kas išmano, tas jas gano“, „Tau, vaikuti, dovanuju žodį šimtaaidį“, „Pastebėk ir pavadink“, „Senelės mįslių ir pasakų savaitė“, „Keliaujame kalbos takeliu“, „Mano gimtoji kalba“, „Kalbos savaitė“ ir kt.

☞ Rekomenduojamos temos meninei kompetencijai ugdyti (s)

„Grožis ir gėris – visada kartu“, „Kalėdos – stebuklų metas“, „Kas tu esi, šviesos ugnele?“, „Rudens dirbtuvėje“, „Močiutės skrynioje“, „Velykų margučių pilnos kišenės“, „Menu savaitė, „Svečiuose - pasaka“, „Aš - kūrėjas“, „Kaziuko mugė. Amatai“, „Spalvos ir spalviukai“, „Mano vaizduotės pasaulis, „Nulipdysim sniego senį ...“, „Atspaudai ant balto sniego“, „Stebuklingas šalčio teptukas“, „Nuotaikų kaita muzikos garsų karalystėje“, „Talentų šventė“, „Žaidžiame teatrą“, „Rudenėlio dovanos - mažiesiems menininkams“, „Muzikos garsų paslaptys“, „Aš - dailininkas“, „Visad madingas“, „Grok žiogeli, smuikeliu“, „Mano fantazijų pasaulis“, „Kūrybinės raiškos savaitė“, „Muzikos ir meno šalyje“, „Mes - mažieji aktoriai“, „Teatrų šventė“, ir kt.

IKIMOKYKLINIO IR PRIEŠMOKYKLINIO AMŽIAUS VAIKŲ PASIEKIMŲ DERMĖ

Pagal ikimokyklinio ugdymo programos „Pagrandukas” modelį ugdymo turinys išdėstytas pagal penkias kompetencijas, kurias sudaro tam tikros su tomis kompetencijomis sietinos vaikų pasiekimų sritys. Tiek ikimokyklinio ugdymo programoje „Pagrandukas”, tiek Priešmokyklinio ugdymo bendrojoje programoje išskiriamos panašios vaikų ugdymosi sritys. Ikimokyklinio ugdymo programoje numatytos kompetencijos plėtoja Priešmokyklinio ugdymo bendrojoje programoje numatytų kompetencijų ugdymosi prielaidas.

3 pav. Ikimokyklinio ir priešmokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų dermė ikimokyklinio ugdymo programoje „Pagrandukas“